

STATISTIKA & MY

08 Předseda Akademie věd ČR Jiří Drahoš věří v budoucnost české vědy a výzkumu

10 **Téma: mzdy**

19 Mzdy vybraných profesí v krajích ČR v grafech a kartogramech

29 Populační vývoj České republiky v roce 2011

30 Jak se daří českému stavebnictví?

32 Výdaje na ochranu životního prostředí vykazují rostoucí trend

číslo 10

rok 2012

ročník 02

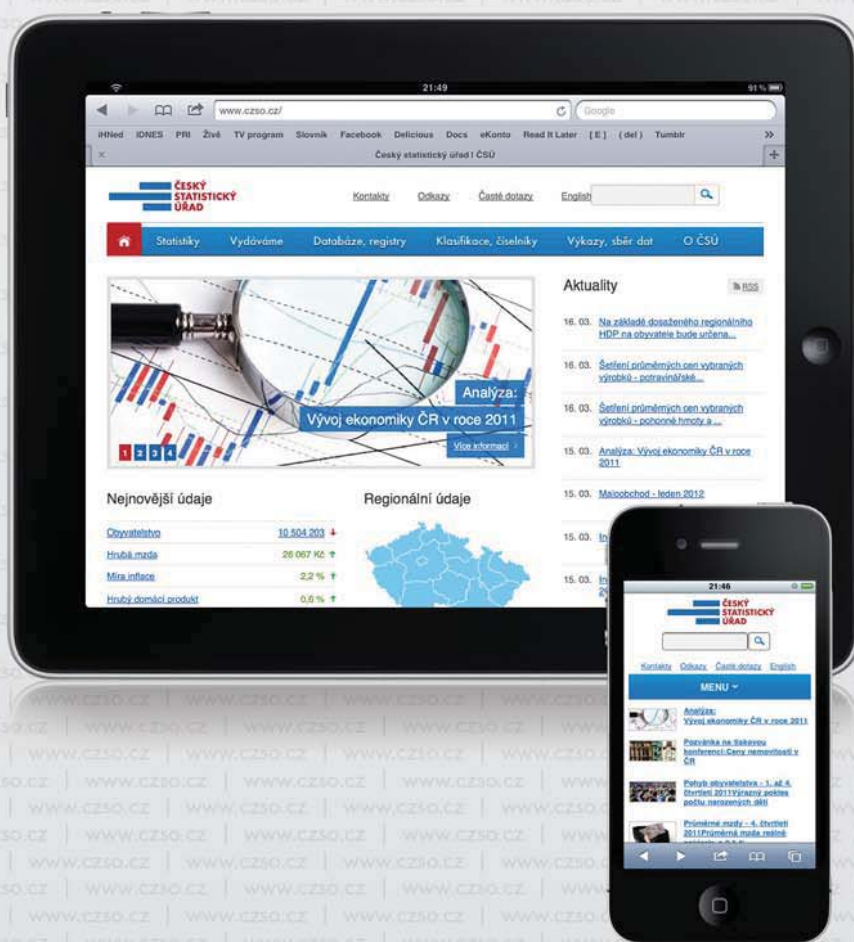
web CZSO.CZ

ČESKÝ
STATISTICKÝ
ÚŘAD

Příloha konference
DGINS Praha 2012

ISSN 1804-7149

WWW.CZSO.CZ
NA TABLETU I V MOBILU

Obsah

05	NetRegio poprvé v ČSÚ
05	Věděli jste, že v EU27...
06	Kolik u nás žije lidí bez domova?
07	Výdaje na vědu a výzkum vzrostly nejvíce v posledních deseti letech
08	Naší devizou je lidský kapitál
10	Medián. Proč ho chce ČSÚ prezentovat?
11	Za kolik se v Evropě dělá?
12	Vysokoškolačky pracují více než muži, berou ale méně
14	Bezdětné ženy nezaměstnaností trpí zhruba stejně jako muži
16	Minimální mzdu v Česku pobírají tři procenta zaměstnanců
18	Ne všechna zaměstnání jsou nejlépe ohodnocena v Praze
19	Mezikrajské srovnání: mzdy
I–VIII	Konference DGINS Praha 2012
23	Od roku 1995 se mzda reálně zvýšila o 62,8 procenta
24	Mzda není totéž co příjem
26	Hospodářská krize ovlivnila situaci českých domácností
28	Skutečná odměna za práci
29	Populační vývoj Česka v roce 2011
30	Jak se daří českému stavebnictví?
32	Výdaje na ochranu životního prostředí vykazují rostoucí trend
34	Zkušenosti s budováním národních účtů v Makedonii
35	Češi se v Evropě neztratili
36	Kalendář ČSÚ
37	Nákupní košík

Vážené čtenářky,
vážení čtenáři,

Konference předsedů statistických úřadů, o které jsme vás informovali již v zářijovém čísle časopisu Statistika & My, je již za námi. V tomto vydání najdete Přílohu konference DGINS Praha 2012, kde si můžete přečíst rozhovor s generálním ředitelem Eurostatu Walterem Rademacherem a s předsedkyní ČSÚ Ivou Ritschelovou. Z dvoustrany uvnitř přílohy si budete moci udělat představu o tom, jak jednání probíhala a kdo se jich zúčastnil.

Konec září byl na statistické události obzvláště bohatý. Český statistický úřad přinesl aktuální data o stavu vědy a výzkumu v České republice. Jiří Drahoš, předseda Akademie věd České republiky, si nenechal ujít příležitost a na výstupy úřadu zareagoval. Vydáváme na vědu a výzkum málo nebo hodně? Může se stát Akademie věd jedním ze špičkových vědeckých center v Evropě? Na tyto a další otázky najdete odpovědi v rozhovoru s tímto významným českým vědcem.

Ani tentokrát nebudete ochuzeni o stěžejní téma časopisu. Tým statistiků z odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí ČSÚ a Kateřina Duspivová ze společnosti TREXIMA, spol. s r. o., pro vás připravili analytické články o mzdách. Z grafů a kartogramů se dozvíte mediány průměrných hrubých mezd vybraných profesí v krajích České republiky v roce 2011.

Z dalších příspěvků bych vás ráda upozornila na článek Petry Cuřínové o tom, jak se daří českému stavebnictví, a Mirky Valterové Tůmové Výdaje na ochranu životního prostředí vykazují rostoucí trend.

Přeji Vám příjemné podzimní dny a věřím, že i tentokrát najdete v časopise Statistika & My mnoho inspirace.

Alena Géblová | editorka a výkonná redaktorka

STATISTIKA & MY | Měsíčník Českého statistického úřadu | 10 / 2012 | Ročník 2

Adresa redakce: Český statistický úřad, Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz | www.czso.cz

Redakční rada: Ing. Josef Vlášek (předseda), Bc. Michal Novotný (výkonný místopředseda), Mgr. Jan Cieslar, Ing. Drahomíra Dubská, CSc., Mgr. et Mgr. Alena Géblová, Mgr. Helena Koláčková, RNDr. Tomáš Mládek, Helena Pexová, doc. Ing. Iva Ritschelová, CSc., Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D., Jana Slavníková, Ing. Jan Srb, Ing. Hana Šlégrová, Ing. Veronika Tichá, Ing. Pavla Trendová | Editorka a výkonná redaktorka: Alena Géblová | Korektorka: Jana Šíková | Grafická úprava: Tomáš Kubašta | Grafický návrh: Ondřej Pazdera | Fotografie: Archiv ČSÚ, Martin Bílek, Tomáš Kubašta, Jiří Růžička, Monika Raušerová, shutterstock.com | Tisk: Jiří Bartoš – Slon, spol. s r. o. | Vydavatel: Český statistický úřad | ISSN 1804-7149 | ev. č. MK ČR E 19925

Glosář

Co je doma, to se počítá

Údaje o vývoji mezd patří ke klíčovému makroekonomickým ukazatelům. Vypovídají jak o konkurenceschopnosti firem, tak o potenciálu spotřebitelské poptávky. Definice tohoto ukazatele však není tak jednoznačná, jak by se mohlo na první pohled zdát.

Tradiční pohled mzdové statistiky se drží užšího vymezení mzdy jako částky, která se objeví na výplatní páse. Na takto pojatou průměrnou mzdu se pak také vážou různé legislativní předpisy. V systému národních účtů naproti tomu pro mzdy, stejně jako pro všechny další ukazatele, platí, že zachycují jevy svou ekonomickou podstatou bez ohledu na to, jakou právní formu mají či zda a jak jsou zachyceny v podnikovém účetnictví. Pro sledování disponibilního důchodu a měření životní úrovně však hraje roli i to, co dostane zaměstnanec formou různých benefitů, ať už to jsou stravenky či služební vůz pro soukromé účely. Řada lidí také pobírá část mzdy neoficiálně. Zaměstnavatel se tak vyhýbá placení daní a pojištění. Zkrátka, co je doma, to se počítá...

Marek Rojíček
ředitel sekce makroekonomických statistik

Financování vědy

V pátek 14. září se v budově ústředí ČSÚ konal první podzimní seminář z cyklu Uživatelé statistiky statistikům. Vystoupil na něm prof. Ing. Jiří Drahoš, DrSc., předseda Akademie věd ČR, s příspěvkem Analýza časových řad (nejen) v chemickém inženýrství. Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ, jej uvedla slovy: „Akademie patří k jednomu z největších odběratelů našich dat.“ Připomněla, že dalším velkým odběratelem je Technologická agentura České republiky. Jeho předsedkyně Růt Bízková se také semináře ČSÚ zúčastnila. Podobně jako Jiří Drahoš i ona oceňovala práci Českého statistického úřadu. Oba pracovníci se dotkli významu financování vědy a výzkumu a potřebnosti statistických dat jako relevantního podkladu pro vytvoření dlouhodobé strategie.

Slavili jsme s univerzitou

Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová a ředitel odboru statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí ČSÚ Jiří Hrbek navštívili v pátek 21. září Provozně ekonomickou fakultu České zemědělské univerzity v Praze. Osobně přišli poblahopřát děkanovi Janu Hronovi k 60. výročí založení fakulty. Při té příležitosti připomněli jeho pomoc, kterou poskytl části pracovníků ČSÚ formou pronájmu prostor a počítačové sítě v roce 2002, v době po ničivých povodních. Vyzdvihli rovněž význam spolupráce mezi ČSÚ a univerzitou.

Úspěšná školení

Letos v srpnu a v září se uskutečnilo 12 seminářů k registru osob, který provozuje ČSÚ. Zúčastnili se jich pracovníci obcí s rozšířenou působností, které jsou zodpovědné za evidenci honebních společenstev a provozovatelů stanic měření emisí. Zaměstnanci odboru statistických registrů na nich vyškolili celkem 282 lidí ze 175 obcí.

Od 1. července 2012 totiž zahájila soustava základních registrů včetně registru osob ostrý provoz. Přejechod proběhl bez větších problémů, avšak úplné naplnění očekávaných přínosů základních registrů si ještě vyžádá čas z důvodu postupné adaptace orgánů veřejné správy na práci se základními registry. Proto je i nadále potřebné věnovat velikou pozornost komunikaci s editory a uživateli registru osob. Provoz základních registrů v dalších třech letech vyjde na více než 950 mil. Kč. Částky na provoz schválila vláda na návrh Ministerstva vnitra ČR.

Konec výpisů z RES

Od 1. října 2012 přestal ČSÚ vydávat výpis z registru ekonomických subjektů v tištěné podobě. Výpis bude možné stáhnout z internetových stránek www.czso.cz, avšak ČSÚ jej nebude žádným způsobem potvrzovat. Úřad bude i nadále spravovat registr ekonomických subjektů (RES), ale výhradně pro statistické účely. Od 1. října jsou k dispozici pouze výpisy z http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/registr_ekonomickych_subjektu. Z této internetové aplikace je možné vytisknout výpis z RES, který má (stejně jako dosud) pouze informativní charakter. Vzhledem ke statistickému charakteru informací obsažených v registru ekonomických subjektů ČSÚ nedoporučuje používat tento individuální výstup

z RES jako doklad prokazující zde uvedené skutečnosti ve správním nebo jakémkoliv jiném řízení (například pro účely dotací).

Volby 2012

Zaměstnanci ČSÚ 2. října v rámci první celoplošné zkoušky úspěšně prověřili systém sběru, přenosu a zpracování výsledků voleb do zastupitelstev krajů a 1/3 Senátu Parlamentu ČR, které se uskuteční 12. a 13. října na území Česka. V rámci zkoušky byla testována funkčnost programového vybavení, kvalita hardwarového zajištění, bezchybnost zpracování volebních výsledků a bezpečnost celého volebního systému včetně komunikace mezi 472 přebíracími místy a ústředím ČSÚ. Významnou částí zkoušky byly záťažové testy. Tak jako v předcházejících obdobích je pro veřejnost ke sledování výsledků voleb určen volební server www.volby.cz a alternativní zdroj www.volbyhned.cz, kde jsou výsledky dostupné bez časového odstupeho oproti hlavnímu prezentačnímu serveru.

Definitivní výsledky

Dnem 3. října začíná ČSÚ prezentovat definitivní výsledky Sčítání lidu, domů a bytů 2011. Zveřejňování výsledků bude vzhledem k jejich rozsahu postupné. Během následujících několika měsíců ČSÚ představí téměř 100 tis. tabulek s údaji o obyvatelích, domácnostech a domech. Definitivní výsledky potvrdily trendy zjištěné již v předběžných výsledcích, zveřejněných v polovině prosince loňského roku: rychle přibývá cizinců dlouhodobě žijících v České republice, roste počet lidí s vysokoškolským vzděláním, ubývá osob žijících v manželství, výrazně se mění vlastnické formy bydlení. Další informace naleznete na www.scitani.cz.

NetRegio poprvé v ČSÚ

Zkušenost se statistikou mohou získat studenti vysokých škol, kteří se zapojili do projektu NetRegio. Jeho partnerem se stal i ČSÚ.

Účelem projektu Výzkumného centra konkurenceschopného a udržitelného rozvoje regionů při UJEP v Ústí nad Labem je spolupráce předních výzkumných center regionálního rozvoje v ČR se statutárním městem Ústí nad Labem a ČSÚ.

Díky projektu NetRegio se již od začátku letošního roku mělo dvacet studentů možnost seznámit s prací statistiků na některém z pracovišť ČSÚ (v Praze, Ústí nad Labem, Plzni, Liberci, Ostravě, Olomouci a Zlí-

ně). Formou odborné stáže získali nadání mladí lidé veškeré informace o činnosti úřadu. Přímou v terénu se pak seznámili se způsobem sběru dat cenové statistiky. Nakonec zpracovali konkrétní úkol na zadané téma včetně vlastních návrhů na jeho řešení. Řada takto zpracovaných témat je následně využívána v oblasti poskytování statistických informací. Studenti si setkání s odborníky pochvalovali. „Jejich zkušenosti a názory pro nás byly velmi užitečné,“ řekla Eva Valinová, studentka UJEP v Ústí nad Labem.

Projekt NetRegio bude pokračovat i v příštím roce. Ukázalo se, že odborné stáže přináší ČSÚ zpětnou vazbu zejména v oblasti poskytování informací. Ziskává tak mimo jiné názory na srozu-

Tereza Loučková, studentka UJEP, na stáži na KS ČSÚ v Ústí nad Labem.

mitelnost prezentací statistických údajů. Studentům zase odborné stáže poskytují lepší orientaci ve výstupech úřadu. Projekt vytváří předpoklady i k rozšíření okruhu stálých uživatelů jeho výstupů. Záměrem ČSÚ je proto rozšířit obsah stáží a uspořádat setkání za účasti

jeho zástupců a partnerských institucí k problematice disponibilních zdrojů dat pro oblast regionálního rozvoje. Více informací najdete na www.vycerro.ujep.cz.

Veronika Tichá
útvár místopředsedy ČSÚ

VĚDĚLI JSTE, ŽE V EU27...

tvorí cizinci největší část obyvatelstva v Lucembursku (43,1 % v roce 2011) a naopak nejmenší zastoupení cizinců je v Polsku (0,1 %)?

V roce 2011 žilo v celé Evropské unii 33,3 mil. cizinců, kteří představovali 6,6 % populace EU27. Cizinci pocházející z ostatních zemí EU27 tvořili 2,5 % populace a cizinci ze zemí mimo EU27 představovali větší díl z populace EU – 4,1 %. Česká republika patří spíše k uzavřenějším zemím, neboť cizinci zde tvoří jen 4 % populace. Ze 416,7 tis. cizinců žijících na území ČR jich 32,5 % pochází z ostatních zemí EU a 67,5 % ze zemí mimo EU. Absolutně nejvíce cizinců žije v Německu (7,2 mil. osob), nejméně pak na Maltě (20,4 tis. osob). Kromě Polska patří mezi země s malým podílem cizinců Bulharsko (0,5 %), Litva (1,0 %), Slovensko (1,3 %) a Maďarsko (2,1 %). V pěti zemích EU (Německo, Španělsko, Itálie, Velká Británie a Francie) žije více než 75 % cizinců žijících na území EU27.

dosahují výdaje vládních institucí téměř polovinu hrubého domácího produktu, v Česku však dlouhodobě zřetelně méně?

Poměr výdajů všech vládních institucí (vč. výdajů místních vlád) docílil v roce 2011 v EU27 v poměru k HDP 49,1 %. Trendem poslední dekády byl mírný růst, který vrcholil v roce 2009, kdy tento poměr poprvé přesáhl 50% hranici. V ČR tento poměr dlouhodobě spíše stagnuje a vyjma roku 2003 se pohyboval významně pod průměrem EU. V roce 2011 tvořily výdaje vládního sektoru v ČR 43,4 % HDP, proti roku 2009 byly o 1,5 p. b. nižší. Vlivem úspor-

ných opatření vlád zaznamenaly podobné snížení výdajů k HDP všechny země EU, kromě Kypru a Slovinska. Nejcitelněji snížily v relaci k HDP vládní výdaje v pobaltských zemích a Bulharsku (mezi roky 2009 a 2011 o 5–7 p. b.).

v roce 2011 využívalo elektronické bankovníctví 37 % dospělých občanů a že Česko svou ztrátu dohání?

Podle údajů výběrového šetření v domácnostech využívalo v Česku v roce 2011 služeb elektronického bankovníctví 30 % obyvatel ve věku 16–74 let, což ho v rámci EU27 zařadilo na 18. místo. Mezi novými členy, kde společně se Slovenskem patříme k průměrným, vévodí pobaltské země – především Estonsko (68 %), které v tomto ohledu patří ke špičce v rámci celé Evropy. Od roku 2008 se podíl dospělých v ČR využívajících elektronické bankovníctví zdvojnásobil, v celé EU se navýšil jen o čtvrtinu. V čele zemí EU s největší penetrací elektronického bankovníctví stojí dlouhodobě severské země a země Beneluxu, kde tuto službu využívá až 80 % dospělých.

Tomáš Mládek, Jiří Kamenický
oddělení svodných analýz

Počet žadatelů o azyl
v zemích EU27 (v tis.)
v roce 2011

303,1

Kolik u nás žije lidí bez domova?

Poprvé v historii se ČSÚ ve spolupráci se Sdružením azylových domů v ČR a s Asociací poskytovatelů sociálních služeb ČR pokusil v rámci Sčítání lidu, domů a bytů 2011 zmapovat život lidí bez domova. Hypotéza, že je mezi nimi možná velké množství vysokoškoláků, se nepotvrdila.

Statistickí získali sčítací komisaře z řad zaměstnanců azylových domů. Ti se snažili se svými klienty vyplnit všechny informace, které by jinak dotčený člověk dal těžko dohromady. Sčítalo se v azylových domech, domech na půli cesty, noclehárnách a v nízkoprahových denních centrech. Proč zrovna tam, vysvětlil místopředseda ČSÚ Stanislav Drápal: „Určitá skupina lidí, kteří žijí na ulici, s úřady nekomunikuje, komunikovat nechce a ani se nezajímá o nabízenou pomoc. Sčítací komisaři nechodili po parcích ani pod mosty, nešlo o to zjistit, kolik je v Česku celkem všech bezdomovců.“ Podle statistika se úřad zaměřil na ty, kteří využívají služeb sociálních zařízení, kteří jsou ochotní komunikovat a nabízenou pomoc přijmout. „Jenom těm je možné pomoci, proto jsme zjišťovali maximum informací právě o nich,“ poznamenal.

Profil bezdomovce

Celkem sebrali sčítací komisaři informace od 11 496 lidí, kteří byli podle dané metodiky označeni jako lidé bez domova.

Nejvíce lidí bez domova bylo sečteno v Moravskoslezském kraji (2 574), na druhém místě skončila Praha (1 254) a na třetím Jihomoravský kraj (1 156). Naopak nejméně lidí, kteří využívají služeb sociálních zařízení, se vyskytuje v Karlovarském (256) a Libereckém kraji (262). Při sčítání bylo zjištěno, že mezi bezdomovci jednoznačně převládají muži. Žen bylo sečteno jen 21,5 %.

Dále vyšlo najevo, že většina sečtených jsou lidé svobodní (49,0 %) nebo rozvedení (38,3 %). Z pohledu vzdělání je nejčetněji zastoupena skupina bezdomovců s výučním listem nebo se středoškolským vzděláním bez maturity (47,2 %). Na druhém místě pak skončili bezdomovci se základním vzděláním (28,5 %). V celkové populaci lidí bez domova je vyučených 32,8 % a se základním vzděláním 17,4 %. Vysokoškolské vzdělání uvedlo pouze 2,6 % sečtených. Nejvíce bezdomovců starších 15 let tvoří nezaměstnaní (40,2 %), přičemž 3,1 % z nich hledá stále své první zaměstnání, 28,5 % bezdomovců uvedlo, že pracují, a 14,23 % jsou nepracující důchodci. Ze zhruba 4 700 ekonomicky aktivních bezdomovců jich nejvíce působí ve zpracovatelském průmyslu (33 %),

ve stavebnictví (19 %) a v dopravě a skladování (8,6 %).

Možnosti neodpovědět na otázku, která se týkala náboženského vyznání, využila téměř polovina bezdomovců (5 392). Velká část uvedla, že žádnou nevyznává (4 015), a 901 lidí bez domova přiznalo, že věří, ale nehlásí se k žádné církvi ani náboženské společnosti. Jen pro zajímavost, 14 bezdomovců uvedlo víru v rytíře Jedi.

Účel sběru dat

Na otázku, komu a čemu budou informace o lidech bez domova sloužit, jejich iniciátoři odpovídají, že půjde o důležité podklady pro stát a všechny organizace, které se snaží této skupině obyvatel pomáhat k zapojení do běžného života.

„Do budoucna chceme prohloubit spolupráci s ČSÚ a do této cílové skupiny započítat také osoby s faktickým bydlištěm v komerčních ubytovnách, které nemají jiné místo k bydlení,“ řekla ředitelka Sdružení azylových domů v ČR Dominika Najvert. Podle jejího názoru poslední sčítání položilo základ pro budoucí srovnávání. „Po dalším sčítání bude možné poukázat na vývoj ve struktuře této cílové skupiny, tedy jak se za deset let posune průměrný věk, úroveň vzdělání, poměr mužů a žen mezi bezdomovci a podobně,“ dodala.

Také v minulosti se některá města pokoušela pomocí vlastních výzkumů získat aspoň základní informace, kolik lidí bez domova se v jejich ulicích pohybuje. Pokaždé ale šlo o jinou metodiku, proto neměl nikdo o lidech bez domova v ČR ucelené a jednotné informace. I při sčítání v roce 2001 byli bezdomovci v určité, i když podstatně menší míře, sečtení, ale ve výsledcích byli zařazeni do bytů podle místa svého trvalého pobytu. „Možnost získat ve sčítání lidu výsledky i za kategorii bezdomovců byla umožněna změnou metodiky zpracování a přechodem na zpracování výsledků podle obvyklého pobytu místo dřívějšího trvalého pobytu,“ doplnil ředitel odboru statistiky obyvatelstva ČSÚ Josef Škrabal.

Bezdomovci podle stupně vzdělání

Nejvyšší ukončené vzdělání	Počet
Bez vzdělání	120
Neukončené základní vzdělání	156
Základní vzdělání	3 136
Úplné střední všeobecné (s maturitou)	500
Úplné střední odborné (s maturitou)	1 120
Nástavbové studium (vč. pomaturitního studia)	108
Vyšší odborné vzdělání (absolutorium)	53
Bakalářské (Bc., BcA.)	37
Magisterské (Ing., MUDr., JUDr., PhDr., Mgr. aj.)	237
Doktorské (Ph.D., ThD., DrSc., CSc.)	13
Střední vč. vyučení (bez maturity)	5 239
Nedefinováno	397
Nezjištěno	380
Celkový součet	11 496

Zdroj: ČSÚ

Alena Géblová
odbor vnější komunikace

Výdaje na vědu a výzkum vzrostly nejvíce v posledních deseti letech

V Česku přesáhly výdaje na vědu a výzkum 70 mld. Kč a meziročně tak vzrostly o pětinu. Přestože došlo ke zlepšení, i tak je **naše země za většinou států EU27.**

V roce 2011 se vědě a výzkumu v České republice věnovalo zhruba 2,5 tis. organizací na 2,8 tis. pracovištích. Statistickí spočítali, že jejich výdaje čítaly 70,7 mld. Kč, což představuje 1,86 % HDP. Oproti roku 2010 došlo k jejich nárůstu o 11,6 mld. Kč (20,6 %), což bylo nejvíce v posledních deseti letech.

Na vědu a výzkum byly vynaloženy finanční prostředky v této struktuře: 38 % tvořily mzdové náklady (ty také rostly nejrychleji), 45 % ostatní běžné a 17 % investiční náklady. Základní výzkum představoval 26 % všech aktivit, aplikovaný 32 % a nakonec experimentální vývoj, který je v České republice velmi rozšířený, 42 %.

V roce 2011 dominovaly vědě a výzkumu technické vědy (57,7 %) a přírodní vědy (25,5 %).

Nestojíme si vůbec tak špatně

Zajímavé je, jak si v celkových výdajích na vědu a výzkum, vyjádřeno v procentech HDP, stojíme v porovnání se světem. V roce 2010 vynaložily země EU27 celkem 235 mld. eur, z toho 30 % vynaložilo Německo a 20 % Francie. Česká republika se podílela na celkových vynaložených nákladech v EU27 jedním procentem, tj. téměř stejně jako mnohem větší a lidnatější Polsko, dvakrát více než Maďarsko, pětikrát více než Slovensko a desetkrát více než Bulharsko. V přepočtu na jednoho obyvatele v paritě kupní

síly v amerických dolarech obsadila Česká republika spolu se Slovinskem přední místa mezi unijními nováčky.

Nejdůležitější prameny financí na vědu a výzkum představují podle statistiků tuzemské podnikatelské zdroje (33,2 mld. Kč, tj. 46,9 %). Na druhém místě jsou veřejné zdroje (26,2 mld. Kč, tj. 37,0 %). Stále podstatnější jsou zahraniční soukromé zdroje (4,7 mld. Kč, tj. 7 %) a veřejné zahraniční zdroje (6,1 mld. Kč, tj. 9 %), které poprvé v loňském roce převážily nad soukromými.

Největší část z celkových výdajů na vědu a výzkum již tradičně spotřebovává podnikatelský sektor (42,7 mld. Kč, tj. 60,3 %). Na dru-

hém místě skončil vysokoškolský sektor (15,3 mld. Kč, tj. 21,6 %), který poprvé předhlonil sektor vládní (12,4 mld. Kč, tj. 17,5 %). Nejmenší část výdajů byla spotřebována v soukromém neziskovém sektoru (0,3 mld. Kč, tj. 0,5 %).

Stejně jako v předchozích letech i v roce 2011 dominovaly ve vědě a výzkumu technické vědy (57,7 %) a přírodní vědy (25,5 %). Z regionálního hlediska byla výzkumná a vývojová činnost soustředěna do Prahy (23,2 mld. Kč), do Středočeského kraje (14,1 mld. Kč) a do Jihomoravského kraje (11,2 mld. Kč).

K poslednímu dni loňského roku bylo v České republice

ve vědě a výzkumu zaměstnáno 82 283 osob (55 697 přepočtených osob), které tvořily z celkového počtu zaměstnaných 1,1 %.

Stejně jako v předcházejících letech, tak i v roce 2011 se více než polovina přepočteného počtu zaměstnanců (55,1 %) řadila k výzkumným pracovníkům (30 682). Téměř třetina (33,9 %) výzkumných pracovníků byla mladší 35 let a převážná část měla státní občanství ČR (94,5 %), ostatní byli ze Slovenska, Ukrajiny, Ruska, Německa a Polska.

Alena Géblová
odbor vnější komunikace

Naší devizou je lidský kapitál

Předseda Akademie věd ČR Jiří Drahoš usiluje o to, aby se jeho instituce a její pracoviště staly respektovanými evropskými vědeckými centry. Jakou má naději, že své cíle a vize uskuteční?

V čele české Akademie věd stojíte od konce roku 2008. Jaký posun jste v oblasti vědy a výzkumu za poslední čtyři roky zaznamenali?

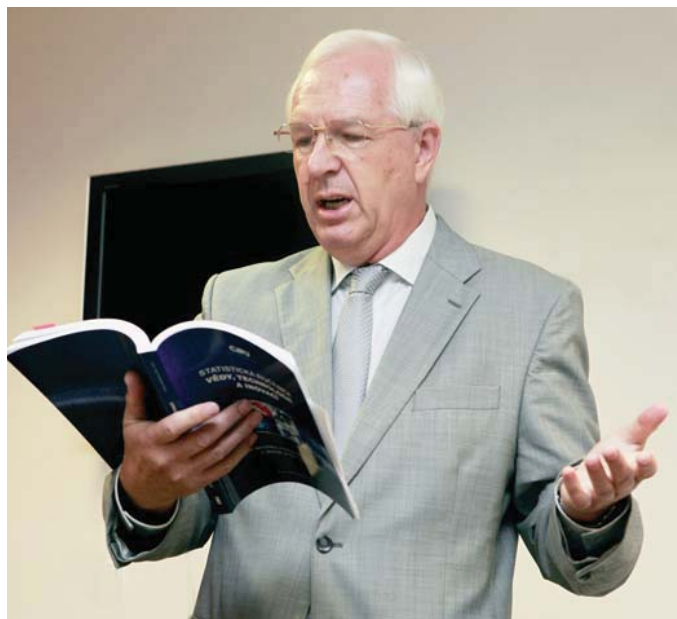
V oblasti vědy a výzkumu mohu zmínit řadu špičkových výsledků dosažených pracovišti Akademie věd – ty aktuální jsou na našich webových stránkách. Kdybych měl vybrat ne jeden konkrétní výsledek, ale nějakou oblast výzkumu, připomněl bych velmi slibné výsledky při léčbě nádorů: Od látek blokujících cévní zásobování nádorů, které bez živin nemohou dále metastázovat a hynou, přes způsoby cílené dopravy léčiv přímo do nádorů, až po účinnější a šetrnější způsoby chemoterapie, kde by pacient tolik netrpěl vedlejšími příznaky. Za přínosné považuji také zřízení internetového portálu, který obsahuje digitalizovanou retrospektivní bibliografii české literatury za léta 1775–1945 s téměř dvěma miliony záznamů o článcích a literárních textech, což představuje největší soubor dat svého druhu v České republice.

Koncem září prezentoval Český statistický úřad nejnovější čísla o vědě a výzkumu v České republice. Co o nich soudíte?

Musím se pochvalně vyjádřit o velkém kvalitativním posunu, kterého dosáhl Český statistický úřad ve vykazování údajů o výzkumu a vývoji v České republice včetně souvisejících mezinárodních srovnání. Z posledních údajů je zřejmé to, co již tvrdím řadu let, že největší podíl peněz jde sice na vědu a výzkum z průmyslové sféry, ale zároveň platí, že firmy naprostou většinu těchto prostředků, aktuálně 98 % všech podnikatelských zdrojů, utrácejí za svůj podnikový výzkum. Za nejdůležitější v této souvislosti považuji další kultivaci prostředí stimulačního spolupráci mezi akademickou a podnikatelskou sférou. Jsem přesvědčen, že daňovými pobídkami a vhodnými finančními nástroji lze a je nutné oboustranně prospěšné kontakty pozitivně ovlivňovat. Vytváření konkrétních podmínek pro potřebný dialog mezi akademickou a průmyslovou sférou a jeho moderování je významnou příležitostí pro působení jak vlády České republiky, tak také legislativních iniciativ.

Letos v prosinci budete obhajovat na Akademickém sněmu své předsednictví pro další čtyřleté období. Jaké jsou vaše cíle a vize, jinými slovy, kde byste Akademii věd České republiky rád viděl na konci roku 2016?

Lze očekávat, že v nejbližších letech bude Akademie věd a soustava jejích pracovišť čelit řadě nových výzev. Prudký rozmach nových vědních disciplín a technologií si vynucuje komplexnější přístup k vědecké práci. Proměny ve společnosti se zrychlují. Vztah vědy, vzdělání a nových technologií se stává jedním z hlavních faktorů civilizační konkurenceschopnosti každé společnosti. Tyto výzvy vyžadují, aby Akademie věd byla připravena vyrovnat se s nimi jak z hlediska svého vědeckého výkonu, tak také po stránce organizační, ekonomicko-technické, a rovněž tak svou „mentalitou“. Za klíčovou věc považuji naši schopnost vytvářet příznivé podmínky pro podporu

prof. Ing. Jiří Drahoš, DrSc., dr. h. c.

V roce 1994 byl habilitován pro obor chemické inženýrství na VŠCHT Praha, ve stejném oboru zde v roce 1999 obhájil doktorát věd a v roce 2003 byl jmenován profesorem. Publikoval přes 60 původních prací v impaktovaných mezinárodních časopisech, je spoluautorem čtyř zahraničních a deseti českých patentů. Je členem Inženýrské akademie ČR, předsedou České společnosti chemického inženýrství, předsedou správní rady VŠCHT Praha a členem představenstva Svazu chemického průmyslu, prezidentem Evropské federace chemického inženýrství, předsedou komise pro udílení hodnosti DSc. v oboru chemické inženýrství, dále členem vědeckých rad VŠCHT a FCHI VŠCHT Praha, FS VUT Brno a ÚCHP AV ČR. Od roku 2002 předsedá Mezinárodnímu kongresu chemického a procesního inženýrství CHISA. Od prosince roku 2008 stojí v čele Akademie věd České republiky.

špičkového výzkumu. Má-li Akademie věd obhájit své jméno a postavení v české a mezinárodní vědecké komunitě, nesmí slevit z nároků na kvalitní vědecký výzkum. Jsem přesvědčen, že pouze tímto způsobem se lze vyrovnat se současným nelehkým obdobím stagnujícího financování a současně vytvářet nezbytné podmínky pro to, aby i další generace badatelů nacházely v Akademii věd a na jejích pracovištích spolehlivé institucionální zázemí. Často zdůrazňuji, že Akademie věd je nejvýkonnější institucí v českém

výzkumném prostředí. Mám-li však říci, kde bych ji rád viděl na konci roku 2016, pak zcela jistě bych uvítal, kdyby se ona a její pracoviště staly respektovanými evropskými vědeckými centry. Teprve taková pozice zaručuje prestiž a je předpokladem pro získání potřebných finančních zdrojů.

Nacházíme se v období finančních úspor a škrťů. Jak se projeví připravovaný rozpočet na rok 2013 na práci vaší instituce?

Kdyby platil původní scénář, to znamená minus 300 milionů korun pro Akademii věd České republiky na příští rok, pak by vědecké ústavy musely propustit stovky zaměstnanců a Akademie by nemohla nakupovat nové přístroje, takže česká vědecká základna, již tak podprůměrná v rámci Evropské unie, by se opět snížila. Přesto doufám, že k tak dramatickému propadu rozpočtu Akademie věd nedojde a vláda se zachová v této věci odpovědně. V této souvislosti musím opětovně zmínit, že v důsledku nedomyšlených politických rozhodnutí v oblasti vědy a výzkumu byla v České republice rovnováha výrazně vychýlena v neprospěch institucionálního financování výzkumných organizací a zároveň nepřiměřeně vzrostl podíl účelového financování projektů dominantně orientovaných na experimentální vývoj a inovace, jak ostatně vyplývá i z posledních údajů ČSÚ. Osobně považuji za scestnou představu, že pouze soutěží o účelové prostředky, bez dostatečného institucionálního financování, se dosáhne efektivnější podpory špičkového výzkumu. Bez institucionální podpory v přiměřené výši – připomínám, že její podíl v celkovém rozpočtu Akademie věd se postupně snižoval a ustálil asi na 50 procent – by ústavy brzy ztratily jak konkurenceschopnost v dosud úspěšném soutěžení o zahraniční i tuzemské granty a projekty, tak i schopnost uvádět do praxe a komercializovat výsledky své práce.

Vím, že odpovědět ve stručnosti na následující otázku nebude jednoduché, ale jakou podstatnou změnu byste učinil v systému financování české vědy, pokud byste měl tu možnost?

Česká republika s výdaji na vědu a výzkum ve výši 1,86 procenta hrubého domácího produktu stále pokulhává za unijním průměrem. Za klíčové proto považuji pokračovat ve zvyšování výdajů na výzkum. Za neméně podstatné považuji prosazení změny v systému hodnocení a financování české vědy. Již delší dobu se v této zemi vedou kritické diskuse a spory o metodiku hodnocení a její použití na rozdělení institucionální podpory, tzv. kafemlejnek. Zpráva Mezinárodního auditu výzkumu, vývoje a inovací v České republice přitom zcela jednoznačně konstatuje, že podobný systém neexistuje v žádné vědecky vyspělé zemi. Upozorňuje na vážná nebezpečí, která současná metodika hodnocení pro český systém výzkumu znamená, a rozhodně doporučuje, aby se přestala používat a aby byla nahrazena informovaným peer-review bez mechanických vazeb na rozdělování peněz. Takže pokud bych měl tu možnost, pak zcela určitě bych zrušil „kafemlejnek“ a zavedl mezinárodně osvědčené metody hodnocení vědecké výkonnosti pro všechny instituce zabývající se výzkumem a vývojem v České republice.

Jak hodnotíte konkurenceschopnost Česka v mezinárodním srovnání?

Podle aktuálních prognóz se v první polovině 21. století dostanou do čela ekonomicky vyspělých zemí státy jako Čína, Indie, Brazílie, Rusko nebo Mexiko. Ze zemí Evropské unie jsou v první desítce nejčastěji uváděny Velká Británie a Německo. Přestože tento odhad vývoje ani princip jednoduché kompetitivity nelze přeceňovat, z mezinárodního srovnání

Předsedkyně ČSÚ **Iva Ritschelová** a předseda Akademie věd ČR **Jiří Drahoš**.

aktuální inovační výkonnosti evropských zemí vyplývá, že oba státy patří k zemím s nejvyšším inovačním potenciálem v Evropě. Nově rozdané karty jsou tak pro členské země EU výzvou pro udržení stávající vysoké úrovně kvality života, zaměstnanosti a sociálního smíru. Česká republika samozřejmě nemůže stát stranou. Za vyspělými ekonomikami zaostáváme především v oblasti institucí, dále v infrastruktuře a inovacích. Zároveň je zřejmé, že bez zlepšení v institucionální a infrastrukturní oblasti nelze dosáhnout účinného pokroku ani v inovacích. Přesto však existuje oblast, v níž můžeme vyspělým zemím konkurovat.

Co máte konkrétně na mysli?

Jako malá země nemáme sice svůj program dobývání vesmíru ani nedispoujeme hojností přírodních zdrojů, máme však jednu nezanedbatelnou devizu – tou je lidský potenciál. Mám za to, že kvalifikované lidské zdroje představují klíčový faktor pro zvyšování inovační výkonnosti a rozvoj konkurenceschopnosti naší země v příštích dekádách. Z tohoto úhlu pohledu proto považuji za zásadní další posilování a růst vědeckého a vzdělávacího potenciálu České republiky.

V této souvislosti si dovoluji ještě jednu poznámku. Dvacáté století je všeobecně považováno za století vědy a technického pokroku. První polovině toho století dominovaly fyzika a chemie, jeho druhá polovina je charakterizována rychlým rozvojem biologie. V dnešní době společenská dynamika vychází především z rozvoje technologií, které se pohybují na hraně jednotlivých oborů, ať již jde o informační a komunikační technologie, biotechnologie, nanotechnologie, atd. Přehlízíme přitom, že v mnoha případech stojíme na samém začátku, a to nejen v technologických inovacích, ale také pokud jde o jejich samotné vědecké základy. Znamená to, že i přes všechny dosavadní úspěchy tady nejde jen o prostou aplikaci již existujících poznatků, nýbrž také o produktivní pokračování ve výzkumu, který je v tomto smyslu vždy základním výzkumem.

Medián

Proč ho chce ČSÚ prezentovat?

Průměrná mzda stále méně odpovídá tomu, co si člověk pod tímto pojmem představuje. Na vině není výpočet, ale **rostoucí odlišnosti ve výplatách**.

Již v předlistopadové ekonomice pobírala nadpoloviční většina – asi 55 % zaměstnanců – mzdy pod celkovou průměrnou mzdou. S přechodem na tržní hospodářství došlo k rychlému růstu platových rozdílů, který se dodnes nezastavil. ČSÚ na měnící se podmínky reagoval tím, že ve výstupech ze strukturálních mzdových statistik začal tučně zdůrazňovat jiný ukazatel – medián. Tato hodnota je přesně uprostřed seřazených výplat, takže jedna polovina zaměstnanců pobírá méně a druhá více. Medián je nejbližší tomu, co bychom označili jako běžnou výplatu. Veřejnost ho nyní požaduje i pro ostatní výstupy mzdové statistiky namísto standardně zveřejňované průměrné mzdy. S tím je však potíž. Průměr vychází z představy, že všichni pobírají stejnou mzdu, lze ho spočítat dělením celkového objemu mezd počtem zaměstnanců a stačí tedy zjistit tato dvě čísla.

Zcela jinak je to u prostřední mzdy – mediánu, kde je zapotřebí znát jednotlivé výplaty všech zaměstnanců, abychom je mohli seřadit a najít toho uprostřed. Navíc se musí statistika ptát také na pracovní dobu, protože lidé pracující na malé, zkrácené úvazky by obraz zkreslovali, a proto je musíme vyloučit. Jde tedy o mnohonásobný objem práce než u průměru.

Strukturální mzdová statistika, ze které mediány vychází, je tak obsáhlá, že se v Evropské unii shromažďuje jen jednou za čtyři roky. Česká republika je na tom mnohem lépe. Každý rok se spojují údaje z informačního systému, kterým Ministerstvo financí ČR pokrývá veřejný sektor, a z Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV), což je výběrové šetření Ministerstva práce a sociálních věcí ČR pro podnikatelskou sféru. Konečně

výsledky za uplynulý rok jsou pak k dispozici vždy na konci května. Jen z nich bylo dosud možné vyčíst údaje o distribuci mezd, mezi něž patří i medián.

Přes tyto obtíže se ČSÚ nevzdává a je rozhodnut doplnit mediánové hodnoty i do „Rychlé informace Průměrné mzdy“. Klíčem je modelování na základě více zdrojů. Spolu s firmou TREXIMA, spol. s r. o., která zpracovává výsledky ISPV, pokročil ČSÚ v propojování statistik. Prvním krokem bylo převedení ISPV na stejnou základnu, kterou úřad používá pro dopočítání svých výkazů. Tím se výběrové výsledky ISPV dostaly na podstatně kvalitnější úroveň a reprezentují již celé národní hospodářství (pozn. red.: Zlepšujeme mzdové statistiky, Statistika & My č. 6/2012, str. 38).

Druhým krokem bude naopak přenést obraz o mzdové distribuci

získaný ve strukturálním ISPV na celkové údaje z výkaznictví ČSÚ. K tomu bude zapotřebí vytvořit matematický model distribuce s použitím pololetních údajů o výplatách jednotlivých zaměstnanců. Musí také dojít ke zrychlení zpracování, aby se vše stihlo do termínu „Rychlé informace“.

V roce 2013 bude ČSÚ předkládat mnohem bohatší informace o vývoji mezd. Další novinkou bude, že úřad nebude publikovat pouze celkový medián, ale také v třídění na muže a ženy. Pololetně bude navíc připojovat detailnější analýzu, ve které se zaměří na rozdíly v platech podle zaměstnaneckých kategorií nebo vzdělání zaměstnanců, protože tyto faktory ovlivňují vyšší výplaty nejvíce.

Dalibor Holý
odbor statistiky trhu práce
a rovných příležitostí

Za kolik se v Evropě dělá?

Statistici Českého statistického úřadu srovnávají evropské výdělky za období 2006–2011. Jak rostly mzdy v České republice?

Růst mezd byl v České republice v celém období od roku 2000 rychlejší než v západní Evropě. Vzhledem k tomu, že se relativně dařilo krotit inflaci, rostly mzdy i reálně. Naopak například v Německu růst nominálních mezd jen zhruba kopíroval růst cen, takže kupní síla zaměstnanců se tam v posledním desetiletí vlastně nezměnila.

V minulých pěti letech lze pozorovat jisté sblížení úrovní mzdových nákladů, protože chudším státům rostly reálně rychleji než bohatým; nejvyšší indexy jsou u Bulharska a Rumunska, zatímco např. ve Spojeném království došlo k poklesu.

Druhý aspekt, který Čechům pomáhal, bylo posilování kurzu české měny. Vzpomene si dnes ještě někdo, že v roce 2001 stálo jedno euro 34 Kč? O deset let později se dalo koupit o téměř deset korun levněji. To znamená, že rostla nejen kupní síla mzdy na domácím trhu, ale zlevňovaly se i zahraniční dovolené.

Z pohledu statistiků je lepší se podívat na celkové náklady práce zaměstnavatele. Kromě platu musí za své zaměstnance také uhradit zdravotní a sociální pojištění. Přitom zákonné podmínky se v evropských státech významně liší.

Úroveň celkových nákladů práce v průmyslu a službách je v EU neuvěřitelně různorodá – rozdíl mezi průměrnou hodinovou sazbou je od 3,5 eur v Bulharsku až po 39,3 eur v Belgii. V největší – německé – ekonomice je to 30,1 eur. Česká republika je s 10,7 eury daleko za státy západní Evropy. Na druhou stranu má Česko nejvyšší úroveň ze ze-

Průměrná hodinová sazba je od 3,5 eur v Bulharsku až po 39,3 eur v Belgii.

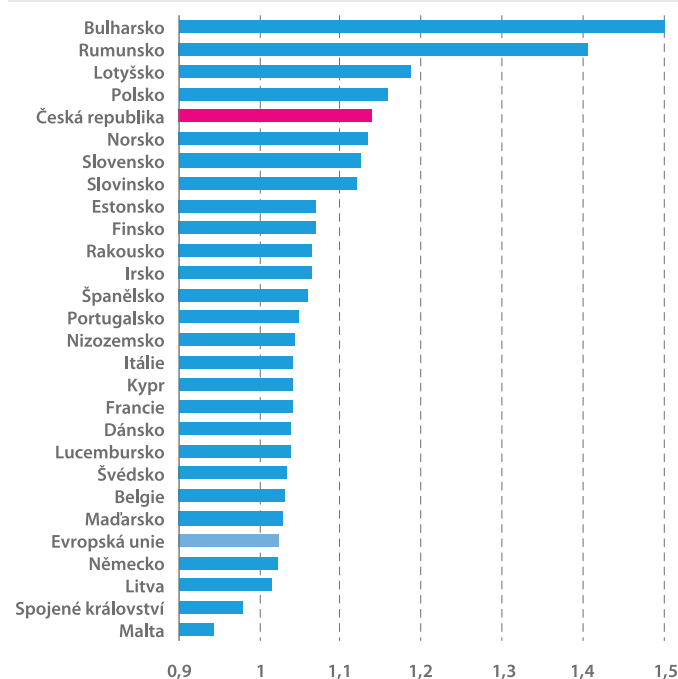
mí východní Evropy, které v roce 2004 také vstoupily do Evropské unie.

Při srovnávání různých úrovní nákladů práce či mezd je nutné ještě zvažovat jeden fakt a to, že v různých zemích je různě draho a za stejné peníze si tam koupíme méně či více zboží než u nás. K vyrovnání tohoto faktu slouží tzv. parita kupní síly. Ta na základě standardizovaného spotřebního koše určuje výši cen na místním trhu. Protože celkově platí, že tam, kde jsou vysoké mzdy, je zároveň více draho, obrovské rozdíly mezi zeměmi se tímto částečně smazávají. V Česku je obecně cenová hladina nižší než v drahých západních (zejména severovýchodních) zemích, naopak je vyšší než u chudších východních sousedů. Srovnatelná je se Slovenskem.

Nejnižší ceny v EU lze najít v Bulharsku a pak v Rumunsku, což jsou také státy s nejnižší úrovní výdělků. Nejvíce draho je na území Evropské unie v Dánsku, za hranicemi Unie pak v Norsku a Švýcarsku.

Přestože tímto přepočtem dochází ke sblížení úrovní, rozdíly mezi státy zůstávají stále velké. V paritě kupní síly české náklady práce, podobně jako portugalské, stále nedosáhnou ani poloviny německého průměru (bulharské jsou na 22 %, rumunské na 26 % a lotyšské na 30 %). Nejvíce si za svou výplatu může koupit Belgičan. Překvapivě Švýcar si může koupit v průměru méně než Němec.

Index reálné průměrné mzdy v období 2006–2011

Zdroj: Eurostat

Jitka Erhartová
oddělení statistiky práce

Vysokoškolačky pracují více než muži, berou ale méně

Průměrná mzda žen je výrazně nižší než mzda mužů. Odlišné je rozdělení mezd u obou pohlaví, rozdílně se projevuje i vliv vzdělání. Ženy totiž studují odlišné obory a obsazují jiná pracovní místa než muži.

Distribuce mezd se u obou pohlaví významně odlišuje svým tvarem. Zatímco aritmetický průměr mezd mužů je mnohem více zkruslen velmi vysokými platy vrcholových manažerů, mezi ženami je takových pozic poskrovnu. Jestliže za rok 2011 byl rozdíl v průměrných mzdách mužů a žen 21 %, pak při porovnání prostředních zaměstnanců (mediánů), kteří rozdělují mzdy na chudší a bohatší polovinu, byl již jen 16 %. Nejvyšší propad ženských výdělků nalezneme právě u nejvyšší výdělkové oblasti. Například hranici 80 tis. Kč hrubého měsíčně překonal každý čtyřicátý muž (2,4 %), ale jen každá sto padesátá žena (0,7 %).

Podle výsledků Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV) se v roce 2011 nejčastější hrubá mzda u mužů pohybovala (včetně rozpočítaných mimořádných odměn) okolo 21 tis. Kč, u žen kolem 16 tis. Kč.

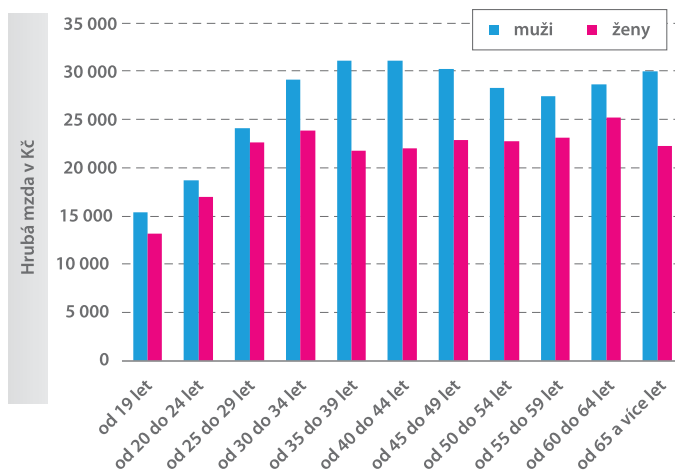
Co je příčinou?

Rozdíly v odměňování žen a mužů mají jistě více příčin. Jednou z nich jsou nepochybně obtíže žen při sladování rodinného a pracovního života. Svědčí o tom již prudké rozvětvení mzdových rozdílů ve věku okolo 30 let, kdy ženy opouští trh práce kvůli mateřství. Po skončení rodičovské dovolené se vracejí zpět a musí svou kariéru opět nastartovat, zatímco muži v té své pokračují.

V roce 2011 hranici 80 tis. Kč hrubého měsíčně překonal každý čtyřicátý muž (2,4 %), ale jen každá sto padesátá žena (0,7 %).

Průměrné mzdy mužů a žen v roce 2011

Zdroj: ČSÚ

To, že právě na ženy je vloženo společenské břímě péče o děti nebo staré či nemocné členy rodiny, je činí méně atraktivní pro zaměstnavatele a zapříčiňuje kromě nižších mezd také vyšší ohrožení nezaměstnaností: u mužů byla v roce 2011 míra nezaměstnanosti 5,8 %, u žen 7,9 %. To také potvrdila analýza na datech Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ. Prokázala, že bezdětné ženy mají míru nezaměstnanosti ve stejné výši jako muži a že se skutečně jedná o vliv rodičovství.

Mzdová disparita je nicméně ovlivněna také segregací pracovních míst podle pohlaví. Že-

ny výrazně převažují v odvětvích jako zdravotnictví nebo vzdělávání, nadpoloviční většinu mají též v ubytování a stravování či v ostatních činnostech, kde jsou mzdy velmi podprůměrné. Mírnou převahu mají ženy také v obchodě, většinou v finančním zprostředkování, kde jsou mzdy sice vysoké, panuje tu však zároveň nejvyšší úroveň disparity mezi platy mužů a žen. Naopak velmi malé je zastoupení žen ve stavebnictví a těžbě nerostných surovin – zde je žena jen každý osmý pracovník.

Důležitým faktorem je také to, že ženy mnohem častěji pracují v platové sféře, kde tvoří dvě třetiny zaměstnanců, zatímco ve mzdové (tržní) sféře je jejich podíl jen 40%. Škrty ve státním rozpočtu a z nich vyplývající snižování reálného platu ve státní sféře v posledních letech proto postihují více ženy než muže.

V některých odvětvích pobírají ženy mzdu podobnou jako muži, jinde jsou rozdíly markantní a souvisí opět s vnitřní strukturou pracovních míst. Například ve zdravotnictví dominují ženy mezi středním zdravotnickým personálem, naopak mezi lékaři nalezneme žen méně než polovinu; jejich průměrná mzda je tu potom niž-

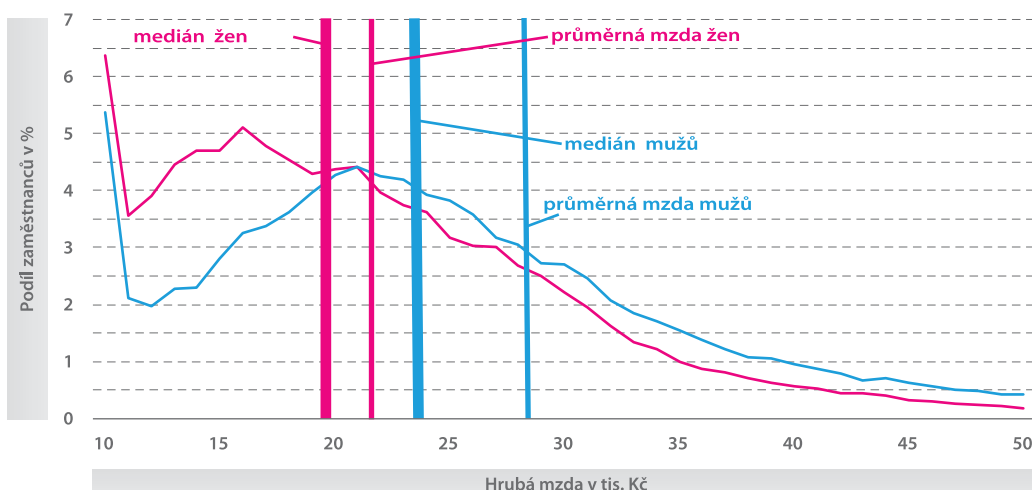

V roce 2011 se **hrubá mzda u žen** pohybovala okolo 16 tis. Kč měsíčně.

Jsou ženy diskriminovány?

Statistická čísla nemohou vypovídat o přímé diskriminaci žen na trhu práce, na to je **situace příliš složitá**. Na výši mzdy i riziko nezaměstnanosti působí mnoho různých, navzájem propojených faktorů. Jisté je, že **postavení žen na trhu práce je nejistější** a existující podmínky jim vyhovují méně než mužům. V mezinárodním srovnání je pak zřejmé, že **český trh práce je k ženám méně příznivý** než ve většině evropských států.

Rozdělení mezd mužů a žen v roce 2011

Zdroj: ČSÚ

ší. Opačným případem je odvětví zásobování vodou a činnosti související s odpady, kde žen je pouze necelá čtvrtina pracovníků a vykonávají zde kvalifikovanější práce než muži, takže jejich průměrná mzda je tam vyšší.

Typická zaměstnání

Dělení na mužské a ženské činnosti se projevuje ve velkém množství zaměstnání a lze je tudíž třídit na typicky mužská a ženská. Mezi naprosto mužskými profesemi můžeme nalézt některé dělnické: horníky, zedníky, betonáře, tesaře a truhláře, instalatéry nebo strojvedoucí, ale i některé specialisty, např. řidičí letového provozu. K typicky ženským patří vedle porodních asistentek, učitelky v předškolní výchově a zdravotních sester také farmaceutické asistentky, písařky, laboratorní asistentky ve zdravotnictví, šičky a vyšivačky, pracovnice v oblasti sociálních dávek nebo prodavačky vstupenek a jízdenek. Feminizovaná je stále také profese učitelka na prvním stupni základní školy a administrativní profese jako účetní, personalistika a pracovnice informačních služeb. Tyto rozdílnosti vznikají již při přípravě na zaměstnání. Zatímco v humanitních vědách převažují dívky, chlapci dominantně upřednostňují technické obory.

Vliv na mzdovou úroveň žen má globálně menší počet odpracovaných hodin proti mužům – měsíčně mají v průměru o 2,1 placené hodiny méně. Tato statistika se ale promění v třídění podle stupně vzdělání: u zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním mají ženy vyšší počet placených hodin než muži, přesto zde pobírají v průměru o čtvrtinu menší mzdu.

Dalibor Holý
odbor statistiky trhu práce
a rovných příležitostí

Bezdětné ženy nezaměstnaností trpí zhruba stejně jako muži

O specifikách českého trhu práce hovoří **Dalibor Holý**, ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí. Poukazuje nejenom na tradiční rozdělení rolí v české domácnosti, ale také na genderové rozdělení studentů podle oborů, což má nakonec největší vliv na uplatnění žen na trhu práce.

Z dat Českého statistického úřadu vyplývá, že český trh práce je k ženám méně příznivý v odměňování, než je tomu ve většině evropských států.

Co je podle vašeho názoru tím hlavním důvodem?

Statisticky lze prokázat, že ženy jsou na trhu práce ve slabším postavení než muži, mají vyšší míru nezaměstnanosti a nižší průměrnou mzdu. Naše analýzy naznačují, že hlavní příčinou je nutnost žen sladit rodinný a pracovní život. Dochází u nich k přerušování kariéry v rámci rodičovské dovolené, což už v podstatě nikdy nedoženou. Bezdětné ženy trpí nezaměstnaností zhruba stejně jako muži. V pozadí tedy stojí širší kulturní a institucionální rámec péče o děti, tradiční rozdělení rolí v rodině a dlouhá doba, kdy jsou ženy s dětmi doma. S tím souvisí nedostatek mateřských škol, neflexibilita v nabídce pracovních míst, nemožnost pracovat na částečné úvazky nebo sdílet jedno místo dvěma osobami, nízká ochota zaměstnavatelů přizpůsobovat se potřebám zaměstnankyň s dětmi, například v úpravě pracovní doby. V evropském srovnání Česká republika opravdu pokulhává, ale třeba ve srovnání se Slovenskem jsme na tom lépe.

Bylo to tak vždy?

Genderová statistika se u nás, ale i v Evropské unii, rozvíjí teprve několik let, takže nemáme ještě dostatečně dlouhé časové řady, abych na toto dokázal odpovědět jednoznačně. Žádný trend k lepšímu se vysledovat nedá. Na rozdíl ve výdělcích mužů a žen působí navíc mnoho různých

„Zaměstnavatelé nejsou příliš ochotni se přizpůsobovat potřebám zaměstnankyň s dětmi, například v úpravě pracovní doby,“ říká **Dalibor Holý**.

faktorů a není možné říct ani to, že se nic neděje, pokud se nerovnost nezmenšuje. Možná jen dva faktory působí proti sobě a jejich vliv se vyrušil.

Nedochází v posledních letech přece jenom k příznivějšímu obratu například vlivem působení různých neziskových organizací?

Nevládky působí hlavně v tom, že se o některých věcech více mluví, což postupně mění vzorce chování ve společnosti. Je to jistě dobře, ale samy nemůžou nic vyřešit. Jejich vliv bych viděl například v tom, že se smýšlejí hranice mezi ženskými a mužskými povoláními. Už není pro chlapy ostuda pracovat jako ošetřovatel v nemocnici nebo sedět za přepážkou na poště. To za našeho dětství nebývalo. Na druhou stranu vývoj v celosvětové ekonomice směřuje ke stále tvrdší ekonomické konkurenci, k nárůstu rozdílů nejen ve výdělcích, což ženy poškozuje. Protože, jak již bylo řečeno, nepatří k těm nejsilnějším. A na tuhle hru mají neziskové organizace příliš nízké karty.

Ministerstvo školství začalo před časem prosazovat genderový přístup a vzdělávání v této oblasti se začalo prosazovat již na prvním stupni základní školy. Proč stále platí, že ženy inklinují k humanitním oborům, přestože pak mají problém nalézt uplatnění na trhu práce?

To je otázka za sto tisíc! Psychologové a sociologové se o to už dlouho přou, ale pokud vím, diskuse nevedla k závěru. Jedni tvrdí, že jde o vrozené zaměření dané už z dob, kdy muži osaměle lovili nebo si vyráběli oštěpy, zatímco ženy někde v jeskyni pečovaly o domácnost a musely se naučit v tlupě komunikovat. Říkají, že když dáte klukovi panenku, bude ji rozebírat na součástky, ale holčička si s autíčky bude hrát na rodinu. Druzí tvrdí, že jde čistě o vliv výchovy a vtisknutí kultury do dětské duše. Je fakt, že stále slyším věty jako: „Kluci nebrečí!“. A když chce dívka studovat techniku, tak je považovaná za „divnou“. Naše statistika potvrzuje, že rozdělení studentů podle pohlaví a oborů, které studují, je velice silné.

Jak si vysvětlujete fakt, že u konkrétních zaměstnání existují v České republice mezi kraji výrazné rozdíly v odměňování?

Musíme si uvědomit, že v tržním hospodářství, které u nás dnes převládá, výše platu nezávisí na zásluhách nebo prospěšnosti práce, ale čistě na zákonu nabídky a poptávky. Mzda je cenou pracovní síly a cenu určuje trh. Převís poptávky vede k nárůstu ceny – v tomto případě mzdy. Pokud tedy třeba v Praze budou zaměstnavatelé shánět instalatéry a lidí s odpovídající kvalifikací bude málo, musí jít nahoru s cenou. Poměr volných pracovních míst na jedné straně a volné pracovní síly na druhé

určuje výši mzdy v daném zaměstnání a na daném místě. A protože se lokální trhy práce liší, prohlubují se rozdíly ve mzdách.

Prokázalo poslední sčítání, že by se lidé za práci více stěhovali?

Výsledky sčítání jsme zatím neanalyzovali, ale údaje kontinuálního šetření na výběru domácností ukazují, že s pověstnou rigiditou našich pracovníků to není zdaleka tak zlé, jak říkají fámy. Především Češi jsou ochotní dojíždět do zaměstnání desítky kilometrů. Stěhování je už horší, brání mu různé překážky. Zařídít si novou domácnost něco stojí, a tak i rozdíl v příjmu rodiny musí být dostatečně velký, aby se to vyplatilo. Problém je v tom, že tam, kde je práce, jsou i drahé byty, naopak tam, kde je bydlení laciné, práce není. A protože máme tradičně dvoukariérovou rodinu, musí si na novém místě najít slušné zaměstnání oba partneři. Nemluvě o tom, že musíte také sehnat dětem školu, dobrého doktora atd.

Když pomineme extrémně vysoké výdělky manažerů nadnárodních podniků, co je hlavním důvodem vyšších příjmů Pražanů téměř u všech profesí?

No, ono to zdaleka u všech profesí neplatí. Vysoký průměr Pražanů je daný hlavně odlišnou skladbou pracovních míst, dělají se tu práce kvalifikovanější, s vyšší přidanou hodnotou, a je tedy co rozdělovat. Bity jsou na tom profese, kde se odměňuje podle platových tabulek, které platí v celém státě stejně, jako třeba učitelé. Zatímco v Orlických horách je 20 tisíc hrubého velmi slušný výdělek, v Praze se za to při vysokých cenách bydlení i služeb dá stěží přežít.

Proč se neustále používá termín „hrubá mzda“, když každého zajímá čistý příjem?

Jestliže chceme srovnávat srovnatelné, třeba cenu za práci v různých zaměstnáních, pak nám nezbývá nic jiného než sledovat mzdu hrubou před zdaněním. Protože každý člověk platí daně trochu jinak, jsou různé úlevy, záleží na počtu dětí, jestli má hypotéku, věnoval dar na humani-

Už není pro chlapa ostuda pracovat jako ošetřovatel v nemocnici nebo sedět za přepážkou na poště.

tární účely apod. Kolegové v šetření SILC sledují i celkové příjmy, včetně dávek nebo důchodů, ty se zjišťují za celou domácnost. Z těchto údajů se potom počítá třeba míra chudoby.

Z jakých zdrojů čerpá Český statistický úřad informace o výdělích v České republice?

V zásadě jsou dva základní zdroje: systém podnikových výkazů, kde se ptáme na vyplacené mzdové prostředky a počet zaměstnanců. Tento zdroj nám po propojení s administrativními údaji dává velmi přesnou průměrnou mzdu za republiku a v jednotlivých odvětvích. Druhým zdrojem jsou informační systémy, které sledují výdělky jednotlivých zaměstnanců včetně údajů o odpracované době a personálních údajů jako pohlaví, věk nebo stupeň dosaženého vzdělání. Ministerstvo financí pokrývá na stát napojenou platovou sféru a ministerstvo práce výběrový vzorek podniků ve mzdové sféře. Obě databáze se pro statistické účely sehrávají a poskytují detailní pohled na mzdy včetně distribucí nebo právě rozdílů ve výdělích mužů a žen.

Dalibor Holý

VZDĚLÁNÍ: Univerzita Karlova, obor učitelství matematika-občanská výchova; VŠE v Praze, specializované statistické studium. **PRAXE:** od roku 1996 v ČSÚ, nejprve jako analytik mzdové statistiky, od roku 2006 jako ředitel odboru statistiky zaměstnanosti a mezd, nyní jako ředitel odboru statistiky trhu práce a rovných příležitostí. **ZÁLIBY:** turistika, fotografování, hra na kytaru.

Jaký další zdroj by statistici uvítali?

Skvělé by bylo statisticky zpracovávat databázi individuálních údajů o výdělích, která vzniká na České správě sociálního zabezpečení tím, že si tam všichni platíme na důchod. Umožnilo by to přesnější pohled na regionální rozložení mezd, třeba průměrné mzdy za obce, protože každý záznam by měl být přiřaditelný podle adresy bydliště. Dnešní zdroje také nepoznají, když jeden zaměstnanec vydělává ve více podnicích, což by databáze České správy sociálního zabezpečení zjistila. Taková statistika by byla přesnější v sociálních pohledech. Zatím k těmto údajům přístup nemáme, ale jednání probíhají.

Kde lze hledat informace o příjmech živnostníků?

Živnostníci pracují sami na sebe. V teoretickém pohledu jsou poněkud mimo trh práce – nejsou přímo svázáni ani s poptávkovou stranou, vytvářením pracovních míst, ani s nabídkovou, nezaměstnaností. Jsou zaměstnavatelem i svým zaměstnancem. Ekvivalentem jejich mzdy je ta část peněz, které si z utrženého zisku nechávají pro vlastní potřebu. Kromě zmíněného šetření SILC na výběrovém vzorku domácností není statistika schopná jejich příjmy, resp. rozdělení jejich zisků podchycovat.

Minimální mzdu v Česku pobírají tři procenta zaměstnanců

Minimální mzdou se stát snaží chránit zaměstnance před chudobou.

Zaměstnavatelům chce zase zajistit rovné podmínky na trhu práce. Z hlediska absolutní úrovně minimální mzdy se Česká republika řadí mezi země, kde je minimální mzda nastavena níže.

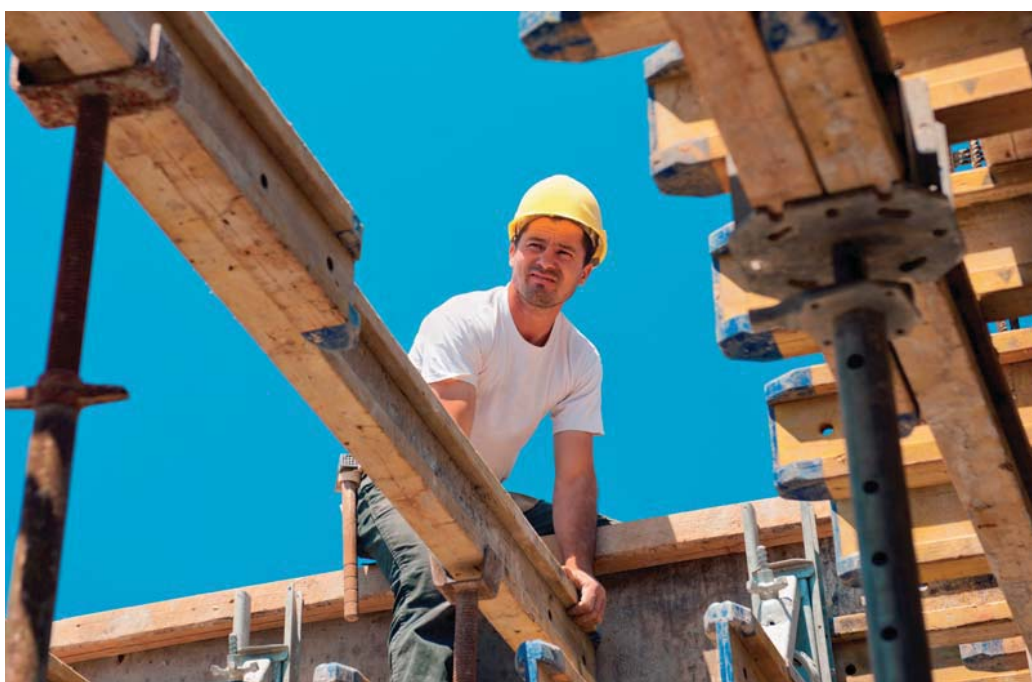
Minimální mzda je nejnížší přípustná odměna za práci v pracovním vztahu. Její základní úpravu stanoví zákoník práce, aktuální sazby upravuje nařízení vlády. V současné době činí základní sazba minimální mzdy pro stanovenou týdenní pracovní dobu 40 hodin 8 tis. Kč za měsíc nebo 48,10 Kč za hodinu.

Vláda může stanovit i snížené sazby minimální mzdy pro zaměstnance, kteří se mohou na trhu práce uplatnit pouze v omezené míře. Snížená sazba minimální mzdy je podle stávající zákonné úpravy uplatněna u mladých pracovníků v prvním pracovním poměru (90 % základní sazby), mladistvých zaměstnanců (80 %) a u poživatelů invalidního důchodu (75 % a 50 % podle stupně invalidity).

V červnu 2012 vydala vláda nařízení, kterým se snížené sazby minimální mzdy ruší s účinností od 1. ledna 2013. Důvodem pro zrušení je snaha o důsledné uplatnění principu rovnosti v pracovních vztazích. Nařízení má zamezit případné diskriminaci zdravotně postižených osob, kterou umožňuje současná úprava minimální mzdy.

K čemu slouží

Stát se snaží prostřednictvím minimální mzdy chránit nejen zaměstnance, ale i zaměstnavatele. Minimální mzda by měla zaměstnance

Dnes je základní sazba minimální mzdy pro týdenní pracovní dobu **40 hodin 8 tis. Kč za měsíc nebo 48,10 Kč za hodinu.**

chránit před chudobou, zaměstnavatelům by měla na druhou stranu zajistit rovné podmínky na trhu práce. Minimální mzda by měla mj. motivovat občany k tomu, aby aktivně vyhledávali a především

vykonávali práci, a byli tak díky svému pracovnímu příjmu zvýhodnění vůči osobám požívajícím pouze sociální dávky.

Každý zaměstnanec by měl vědět, že existuje nejnížší možná

výše odměny, kterou je zaměstnavatel povinen za práci zaplatit. Nehraje zde přitom žádnou roli, zda je zaměstnanec v pracovním poměru nebo koná práci na základě dohod o provedení práce

Odhad počtu zaměstnanců odměňovaných na úrovni minimální mzdy v ČR v roce 2011 (v tis.)

Pásmo mezd (Kč)	Přepočtený počet zaměstnanců		
	celkem	z toho	
		invalidé (pouze mzdová sféra)	15–21letí
0–8 799	91,1	6,1	2,7
8 800 a více	3 117,5	42,1	56,3
Celkem	3 208,6	48,2	59,0

Zdroj: ISPV

nebo o pracovní činnosti. Nejnížší úroveň odměny je jasné daná a zaměstnavateli může být v případě porušení této povinnosti vyměřena pokuta v řádech milionů korun.

Kromě minimální mzdy u nás existuje i institut tzv. zaručené mzdy. Ten chrání zaměstnance před nepřiměřeně nízkou odměnou. Týká se zaměstnanců v pracovním poměru, jejichž mzda není sjednávána v kolektivní smlouvě, a také zaměstnanců, kteří jsou odměňováni platem. Sačky nejnížších úrovní zaručené mzdy jsou odstupňovány podle složitosti, odpovědnosti a namáhavosti vykonávaných prací.

Na úrovni minima

Kolik zaměstnanců pobírá minimální mzdu, není možné přesně určit, lze je jen s určitou přesností odhadnout. Důvodů je několik. V současné době existují i nižší sazby minimální mzdy. V rámci statistických šetření jsou zjišťovány mzdy za delší období než jeden měsíc a v neposlední řadě je část zaměstnanců odměňována hodinovou mzdou. Zaměstnanec odměňovaný minimální hodinovou mzdou mohl mít v některých měsících roku 2011 na výplatní pásce téměř 8 800 Kč. Chceme-li tedy odhadnout počet zaměstnanců s minimální mzdou, musíme spíše zjišťovat počet zaměstnanců v pásmech kolem minimální mzdy a hovořit o počtu zaměstnanců odměňovaných na úrovni minimální mzdy. Z tohoto důvodu rozšíříme interval pro zaměstnance odměňova-

né na úrovni minimální mzdy až k 8 800 Kč.

Počet zaměstnanců odměňovaných minimální mzdou umožňuje odhadnout Informační systém o průměrném výděлку (ISPV), který je v gesci Ministerstva práce a sociálních věcí (MPSV).

V roce 2011 bylo v České republice odměňováno jedno procento zaměstnanců mzdou nižší než 8 tis. Kč. Na úrovni minimální mzdy byla v roce 2011 odměňována ve skutečnosti necelá tři procenta zaměstnanců. Není žádným překvapením, že se jedná především o zaměstnance mzdové sféry. V platové sféře jsou totiž zaměstnanci chráněni nejen zaručenou mzdou, ale i systémem platových tarifů.

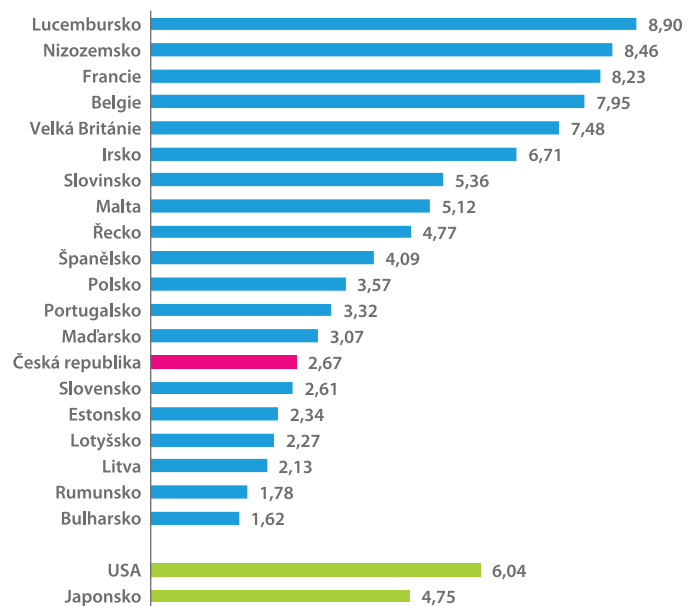
Mladí zaměstnanci do 21 let tvořili přibližně pět procent zaměstnanců ve mzdovém pásmu do 8 800 Kč. V rámci ISPV je zjišťován údaj o invaliditě pouze ve mzdové sféře, o platové sféře bohužel neexistuje bližší informace.

Pokud bychom zaměřili pozornost pouze na poživitele invalidního důchodu ve mzdové sféře, dojdeme k zajímavému závěru. Téměř devět desetin těchto zaměstnanců pobíralo v roce 2011 hrubou měsíční mzdu vyšší než 8 800 Kč. Nelze tedy paušálně tvrdit, že zaměstnanci – invalidé jsou na trhu práce odměňováni nejnížší možnou mzdou.

Z ISPV vyplývá, že minimální mzdu pobírala

Hodinová sazba minimální mzdy ve vybraných zemích k 1. 1. 2012 (vyjádřeno standardem kupní síly pro soukromou spotřebu*)

Zdroj: WSI

*Standard kupní síly (purchasing power standard, PPS) je uměle vytvořená měnová jednotka, která je používána při mezinárodních srovnáních. Standard kupní síly získáme z hodnoty vyjádřené v národní měně vydělením paritou kupní síly. Parita kupní síly (purchasing power parity, PPP) vyjadřuje počet jednotek národní měny, za který lze koupit stejné množství výrobků a služeb jako za jednotku jiné měny na zahraničním trhu.

nejčastěji žena středního věku se středním vzděláním bez maturity, která byla zaměstnaná jako uklízečka. Ve skupině mužů byl typickým zaměstnancem s minimální mzdou muž mladšího věku se středním vzděláním bez maturity, který pracoval jako pomocný pracovník ve výrobě. Na úrovni minimální mzdy jsou tedy nejčastěji odměňováni zaměstnanci, jejichž pracovní náplň spočívá v provádění jednodušších rutinálních úkonů.

Z hlediska absolutní úrovně minimální mzdy se Česko řadí mezi země, kde je minimální

mzda nastavena níže. Ve srovnání s Českou republikou je minimální mzda více než trojnásobná v Lucembursku, Nizozemsku a Francii. Nižší úroveň minimální mzdy je naopak nastavena např. v Bulharsku a Rumunsku. Dosud nebylo dostatečně prokázáno, zda je pro ekonomiku větším přínosem nižší, nebo vyšší minimální mzda.

Tento příspěvek vznikl v rámci projektu č. TD010171 Vliv institutu minimální mzdy na sociálně ekonomický vývoj ČR, který je řešen s finanční podporou TA ČR.

Kateřina Duspivová
TREXIMA, spol. s r. o.

Ne všechna zaměstnání jsou nejlépe ohodnocena v Praze

V České republice byly v roce 2011 nejvyšší mzdy v Praze a nejnižší v Karlovarském kraji. Průměrný zaměstnanec (medián) si v Praze vydělal 26 608 Kč hrubého, což bylo o téměř 8 tis. Kč více, než činil medián hrubé měsíční mzdy v Karlovarském kraji.

Skutečnost, že se v Praze vydělává více, je dána především vyšším podílem vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců v tomto kraji. V roce 2011 tvořili téměř třetinu pražských zaměstnanců, zatímco v Karlovarském kraji to nebyla ani jedna desetina.

Rozdíly mezi kraji se velmi liší u konkrétních zaměstnání (viz následující článek Mezikrajské srovnání: mzdy, str. 19–22). V České republice existují zaměstnání, kde jsou rozdíly mezi kraji minimální. Mezi taková zaměstnání se řadí především manuální zaměstnání jako uklízeči a kuchaři. Například kuchaři si vydělali nejvíce v Karlovarském kraji (14 539 Kč), což bylo jen o 2 tis. Kč více než v Jihomoravském kraji, tj. v kraji, kde byly mzdy kuchařů v roce 2011 nejnižší.

K zaměstnáním, kde je velmi nízká diferenciací mezd podle krajů, se řadí i učitelé na základních školách. U nich nehraje z hlediska odměňování tak velkou roli skutečnost, ve kterém kraji jsou zaměstnání. Na druhou stranu však existují zaměstnání, kde jsou mezikrajské rozdíly vysoké. K těmto zaměstnáním se řadí především zaměstnání s vysokými požadavky na odbornou kvalifikaci. Příkladem mohou být řídicí pracovníci v průmyslové výrobě, u kterých dosáhl rozdíl mediánu mezi krajem s nejvyšší a nejnižší úrovní mzdy 29 tis. Kč. Vysoké rozdíly byly zaznamenány i u lékařů (16 tis. Kč), účetních a ekonomů (10 tis. Kč) či elektromechaniků (9 tis. Kč). U těchto profesí se vyplatí i stěhování za

Pravidla odměňování

Výsledky šetření Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV) jsou rozlišeny podle sféry, o které vypovídají. V ISPV se zařazují do mzdové sféry ekonomické subjekty, které odměňují mzdou podle § 109, odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce. Ekonomické subjekty, které přísluší do platové sféry, odměňují platem podle § 109, odst. 3 zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce.

prací do jiného kraje za vyšším výdělkem.

Mzdová sféra versus platová

Některá zaměstnání jsou typická pro mzdovou sféru, v platové sféře nejsou zastoupena buď vůbec, nebo jen sporadicky. Příkladem takového zaměstnání jsou např. řídicí pracovníci v průmyslové výrobě. Na druhou stranu existují zaměstnání, která jsou zastoupena ve velké míře v platové sféře, např. učitelé na základních školách. U těchto zaměstnání není příliš smysluplné zkoumat mzdové rozdíly mezi sférami a je vhodné srovnávat výdělky těch zaměstnání, která jsou v obou sférách zastoupena rovnoměrně. Jedná se většinou o zaměstnání, která jsou nezbytná pro chod každé organizace bez ohledu na jejího zřizovatele či majitele. Pro srovnání proto vybereme např. lékaře, účetní a ekonomy, kuchaře či uklízeče.

Z tabulky vyplývá, že ne všechna zaměstnání jsou ve mzdové sféře ohodnocena lépe než ve sféře

platové. Rozdíly v neprospěch mzdové sféry jsou u vybraných zaměstnání způsobeny pravděpodobně důsledným dodržováním úrovní zaručené mzdy a systému platových tarifů v platové sféře. To je patrné především u kuchařů, kteří si v platové sféře vydělají o téměř 3 tis. Kč více ve srovnání s kuchaři ve mzdové sféře.

Dalším zaměstnáním, které se vymyká běžné představě o úrovni mezd, jsou lékaři. Lékaři v platové sféře si v roce 2011 vydělali měsíčně o 8 tis. Kč více než ve mzdové. Mzdy lékařů se liší především podle typu zařízení, kde pracují. V současné době jsou nejlépe ohodnoceni lékaři ve fakultních nemocnicích, které jsou považovány za špičková pracoviště. Fakultní nemocnice jsou v Informačním systému o průměrném výdělku zařazeny do platové sféry, a proto by nás neměla vyšší úroveň odměňování lékařů v platové sféře příliš překvapit.

Co ukazuje medián?

Medián je hodnota, která dělí uspořádanou řadu čísel na dvě stejné početné poloviny, a v případě mezd tak ukazuje mzdu prostředního zaměstnance. Ve srovnání s průměrem je výhodou mediánu skutečnost, že není ovlivněn extrémními výdělky.

Medián hrubé měsíční mzdy vybraných zaměstnání podle sfér v roce 2011

Zaměstnání	Medián mzdy [Kč]	
	mzdová sféra	platová sféra
Lékaři	46 050	54 222
Účetní, ekonomové a personalisté	24 375	23 624
Kuchaři	11 313	14 051
Uklízeči	11 347	11 917

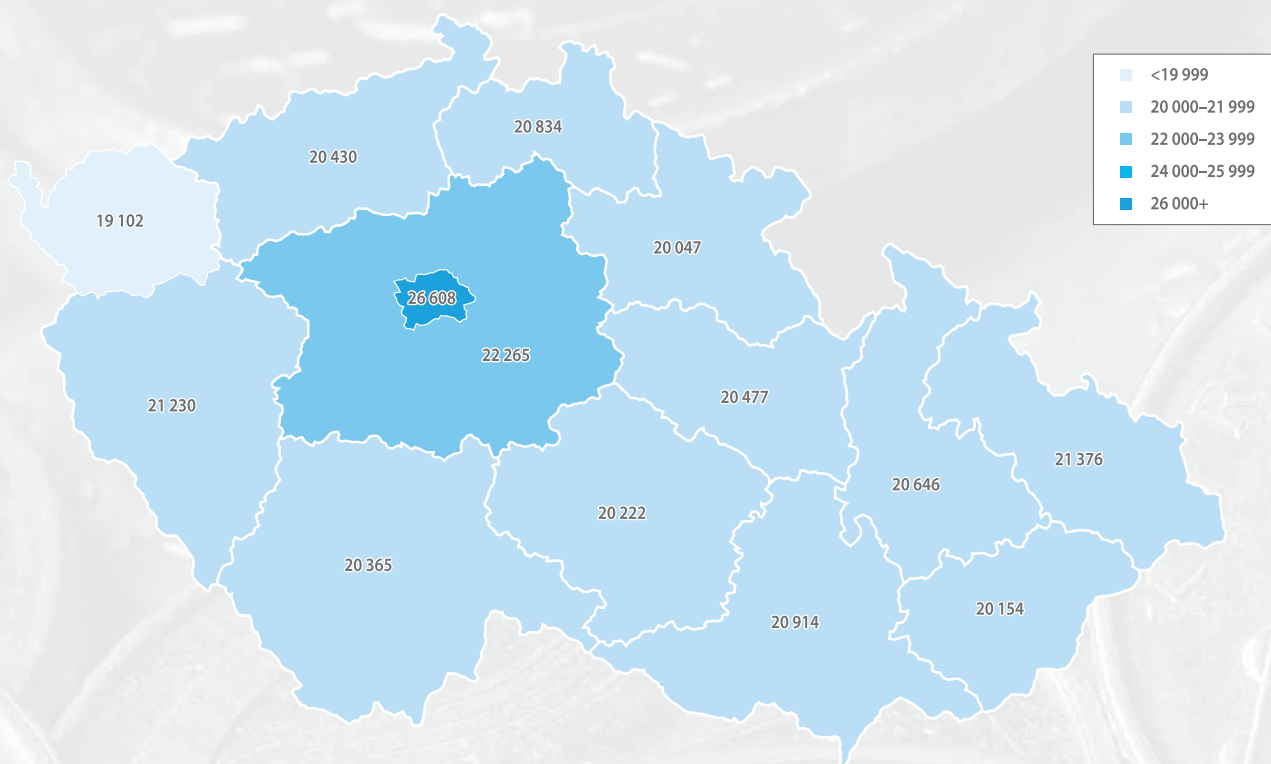
Zdroj: ISPV

Kateřina Duspivová
TREXIMA, spol. s r. o.

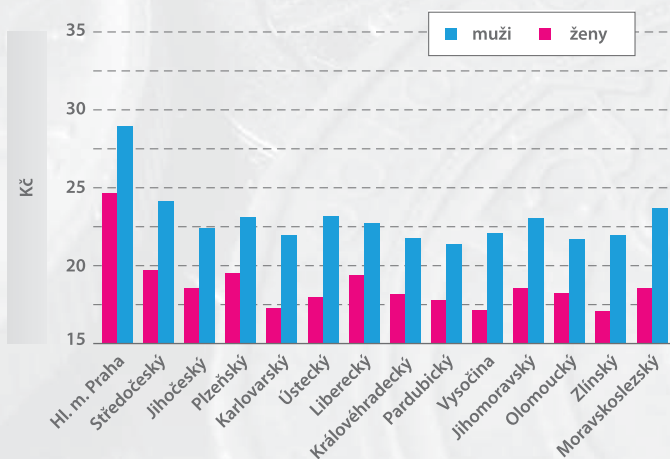
Mezikrajské srovnání: mzdy

Kateřina Duspivová ze společnosti TREXIMA, spol. s r. o., připravila pro **čtenáře přehled mediánů průměrných hrubých mezd vybraných profesí v krajích České republiky v roce 2011**. U některých profesí jsou rozdíly ve mzdách zanedbatelné, u jiných však velmi záleží na tom, ve kterém koutě republiky zrovna bydlíte a pracujete. Nevěříte? Posudte sami....

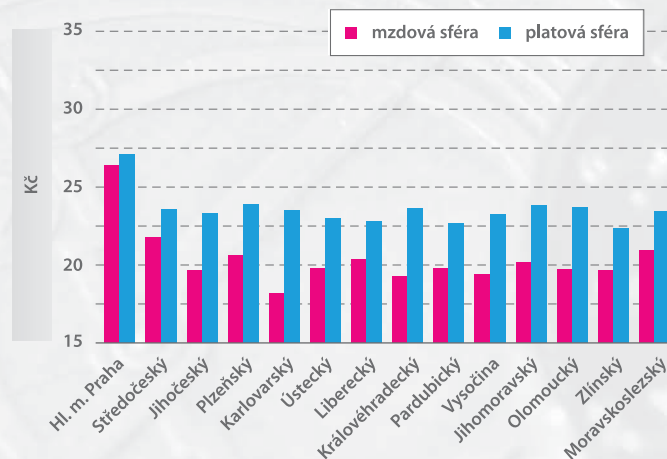
Medián hrubé měsíční mzdy v jednotlivých krajích ČR v roce 2011 (v Kč)

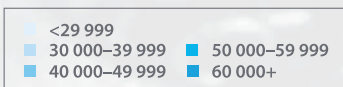
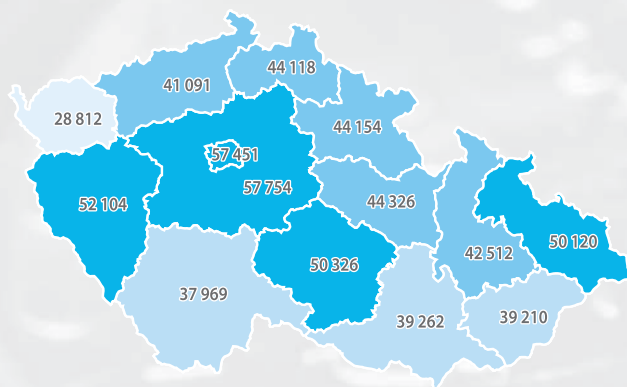
Medián hrubé měsíční mzdy v krajích ČR u mužů a žen v roce 2011

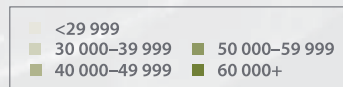
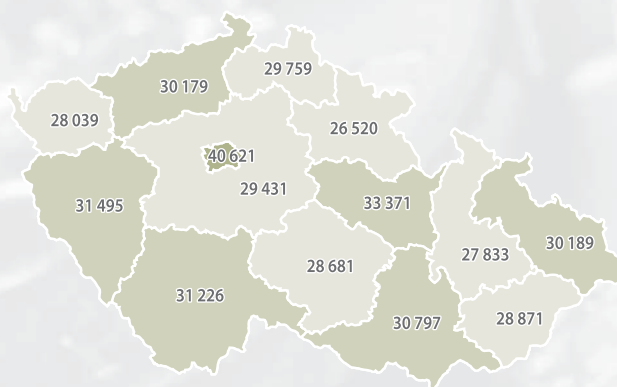
Medián hrubé měsíční mzdy v krajích v ČR v roce 2011 ve mzdové a platové sféře

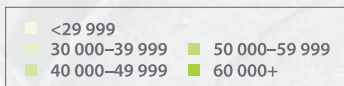
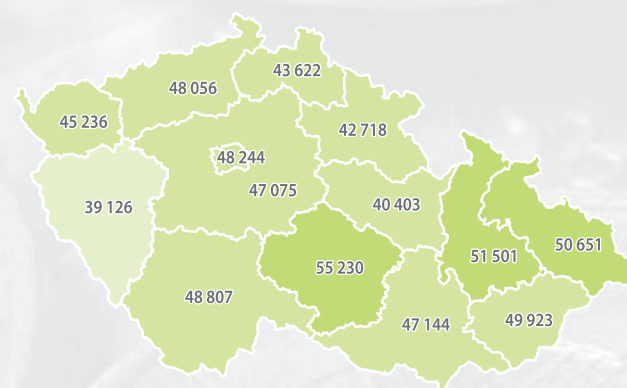
**Medián mezd řídících pracovníků
v průmyslové výrobě v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)**

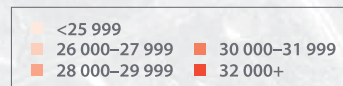
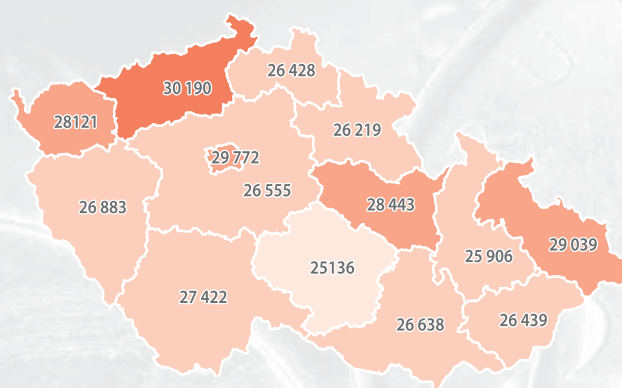
**Medián mezd finančních analytiků a specialistů v peněžnictví,
pojišťovnictví v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)**

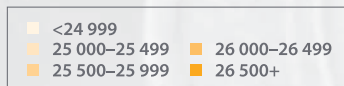
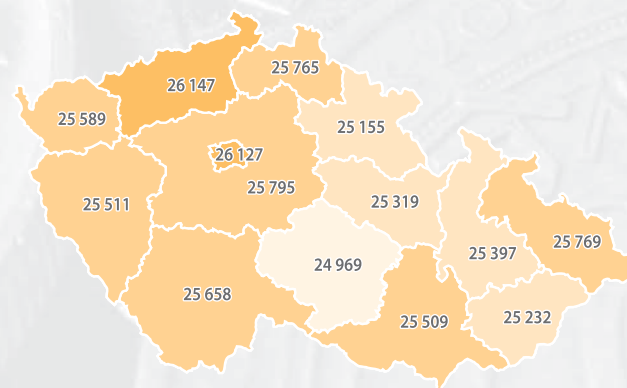
**Medián mezd lékařů (kromě praktických)
v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)**

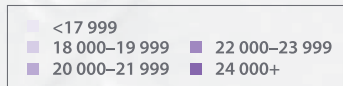
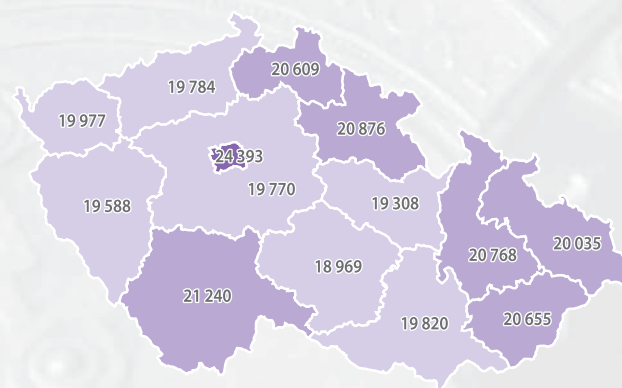
**Medián mezd specialistů v agronomii, zootechnice apod.
v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)**

**Medián mezd učitelů na 1. stupni ZŠ
v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)**

**Medián mezd sociálních pracovníků
v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)**

Konference DGINS Praha 24.–25. září 2012

Do metropole České republiky přijeli **předsedové statistických úřadů z 38 zemí** (27 členských zemí Evropské unie, čtyř zemí EFTA, Chorvatska, Albánie, Srbska, Černé Hory, Bosny a Hercegoviny, Kosova, Bývalé jugoslávské republiky Makedonie). Delegaci Eurostatu vedl generální ředitel Walter Radermacher spolu s náměstkyní Marií Bohatou.

Na pražské setkání statistiků přijeli také ředitelé statistických divizí mezinárodních organizací (OECD, EHK OSN), sekretariátu EFTA, Evropské centrální banky a dalších vybraných orgánů zabývajících se statistikou v rámci Evropské unie.

První den se členové Evropského statistického systému zabývali problematikou kvality statistických dat a využívání mikrodat. Hlavní den konference byl za účasti všech

delegací věnován dvěma tématům: statistické rámce pro měření udržitelného rozvoje, propojení statistik a geografických informačních systémů.

V rámci úvodních jednání konference vystoupili předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová, generální ředitel Eurostatu Walter Radermacher, bývalý předseda ČSÚ Edvard Outrata a Bedřich Moldan, ředitel Centra pro otázky životního prostředí UK.

V rámci společenského programu konference shlédli účastníci taneční vystoupení dětí z dětských domovů z Frýdku-Místku, Kroměříže a Ústí nad Labem.

Na konferenci navázalo 26. září pravidelné zasedání Výboru pro Evropský statistický systém, na kterém bylo projednáno sedm návrhů právních aktů v působnosti Evropské komise (z oblastí cenové statistiky, statistiky vědy

a techniky, zdravotnictví, životních podmínek) a výsledky konference DGINS v Praze. Dále byla diskutována problematika spolupráce s Evropskou centrální bankou a byly prezentovány zprávy z porad ředitelů Eurostatu.

Hana Šlégrová
odbor mezinárodní spolupráce

Lidé touží nahlížet za konvenční ukazatele

Generální ředitel Eurostatu **Walter Radermacher** na Konferenci předsedů statistických úřadů v Praze nemohl chybět. Před samotným jednáním i po jeho skončení nám ochotně zodpověděl naše dotazy.

Pane generální řediteli, s jakými očekáváními jste na letošní pražskou konferenci DGINS 2012 přijel?

Moje očekávání jsou úzce spojena s procesem posilování Evropského statistického systému, což zahrnuje mnoho obtížných otázek a společenských možností volby u všech partnerů tohoto systému. Těším se na kolegiální atmosféru inspirovanou krásou Prahy a pohostinností našich partnerů.

Aktuálními tématy konference jsou zelená ekonomika a geoinformační systémy ve statistice. Jedná se shodou okolností o problematiku, kterými jste se již zabýval. Čím vás nejvíce oslovují?

Zaprvé mě tato témata provázejí již řadu let mého profesního života. Zadruhé jsou mimořádně potřebná pro rozhodování jak na národní, tak i na evropské úrovni. Zelená ekonomika je úzce svázána s novým mo-

„*Zelená ekonomika je úzce svázána s novým modelem růstu, jenž umožňuje růst a vytváření pracovních míst, a přitom uznává potřebu zachovat přírodní zdroje pro naše děti.*“

delem růstu, jenž umožňuje růst a vytváření pracovních míst, a přitom uznává potřebu zachovat přírodní zdroje pro naše děti. Geografické informace jsou všude okolo nás. My už dokonce ani nevnímáme, jak moc je náš každodenní život založen na mapách, navigačních systémech, atd. Úřední statistika se musí na tomto vývoji podílet.

V devadesátých letech jste spolupracoval s Českým statistickým úřadem na implementaci zdejšího systému environmentální statistiky. Jak na toto období vzpomínáte?

Ó ano. To byla doba charakteristická těsnou spoluprací průkopníků tohoto mladého oboru statistiky. Velmi dobře si vzpomínám na výměnu názorů, zejména s Ivou Ritschelovou, na vědeckých konferencích a statistických seminářích. Nyní, poté co byly zřízeny účty životního prostředí jako normy OSN a EU, je již obtížné si představit, jak bylo v těchto počátcích společenství statistiků tvořivé.

Zelená ekonomika „volá“ po jiných, komplexnějších ukazatelích stavu společnosti, než je HDP. Vznikají indexy, jako například EPI – index environmentální výkonnosti či HPI – index šťastné planety. Jak se na tyto snahy díváte, leží před námi ještě dlouhá cesta?

Walter Radermacher

Narodil se 10. června 1952 ve Walheimu v Německu. V 70. letech vystudoval podnikovou ekonomii v Cáchách a stal se členem akademického sboru na Univerzitě v Münsteru (ekonomická matematika, výzkum operací). V letech 1978 až 1985 byl členem akademického sboru ve Federálním statistickém úřadu Německa, kde v období 2003 až 2006 působil jako místopředseda a pak jako předseda (2006–2008). Ve stejném období zastával funkci Federálního volebního komisaře. **Od srpna 2008 zastává pozici generálního ředitele Eurostatu** a Vrchního statistika Evropské unie. Je ženatý, má dvě dcery a dvě vnoučata.

Takové ukazatele mají dlouhou historii. A bylo a je jich mnohem více, než ty, které jste zmínil. To jasně odráží touhu lidí nahlížet za konvenční ukazatele, jako je HDP, a zapracovat do nich jiné úvahy, jako jsou rozdělení a vyrovnanost příjmů nebo dopady našich hospodářských činností na životní prostředí. Na druhé straně žádný z těchto ukazatelů se nerozšířil, ani nevydržel příliš dlouho. Jsou to příklady „složených ukazatelů“. Volba toho, které aspekty se mají do nich zahrnout a jak velké váhy se mají při-

Za společný stůl v Praze zasedli generální ředitel Eurostatu **Walter Radermacher**, předsedkyně ČSÚ **Iva Ritschelová** a bývalý předseda ČSÚ **Edvard Outrata**.

soudit každému z nich, je velmi subjektivní, a tak dávají velmi rozdílné výsledky. Eurostat namísto toho navrhuje, abychom vyvinuli statistiku, která by doplňovala HDP, a tak osvětlovala společenská hlediska „pokroku“ a následné dopady na životní prostředí. Tento přístup je vyjádřen ve sdělení Komise z roku 2009 nazvané Překročit HDP.

Počátkem srpna uplynuly čtyři roky od okamžiku, kdy jste se stal generální ředitelem Eurostatu. Kam se za tuto dobu posunul Evropský statistický systém, jehož výbor v Praze také v září zasedal?

Je pravdou, že od té doby, kdy jsem se stal generálním ředitelem Eurostatu, se v Evropském statistickém systému mnoho změnilo. Prostředí, v němž se pohybuje statistika, se změnilo v důsledku finanční krize, která znamená méně peněz pro statistické úřady, požaduje více potřebných informací a nabízí nové příležitosti a úkoly související s nepřetržitým rozvojem IT. Naši odpovědi na tyto změny jsou větší spolupráce mezi všemi partnery, zprůměrnění statistiky a řízení kvality. Portfolio našich výrobků a služeb evropské statistiky se proměnilo a rovněž byly revidovány procesy a řízení.

Nejen Evropa prochází ekonomickou krizí, ekonomické restrikce začínají doléhat i na oblast statistiky. Přípravuje Eurostat nějaké mechanismy pomoci národním statistickým úřadům, které se v takto problematické situaci ocitnou?

Pomocí svého ročního pracovního programu podporuje Eurostat velká zjednodušující cvičení, jako je projekt SIMSTAT, aby se snížily náklady národních statistických úřadů a rovněž zatížení podniků i občanů. Ještě obecněji Eurostat v rámci Evropského statistického systému činí konkrétní kroky pro realizaci „Vize“, aby se modernizovala produkční soustava evropské statistiky. Tato strategie míří na účinnější práci na všech úrovních, a tudíž na snížení nákladů celého systému, a to včetně těch národních statistických úřadů, které mohou čelit zvláštním rozpočtovým omezením.

S tím souvisí i požadavek na udržení nezávislosti statistiky a garance kvality výstupů. Už některá ze zemí Evropské unie, kromě Řecka, zavedla Commitment on Confidence – Závazek důvěry ve statistice?

Řecký závazek byl přijat zrychleným postupem v únoru 2012. Několik dalších členských států pracuje v současnosti na jejich vlastních textech a kontrolních postupech, podle kterých by se mělo konat. Eurostat usnadňuje a zprostředkovává výměnu názorů a přístupů během zasedání věnovaných závazkům. Sama Komise nedávno podepsala svůj vlastní Závazek o důvěře ve statistice, který je obsažen v Rozhodnutí Komise ze 17. září 2012 o Eurostatu. Tímto způsobem Komise posílila řízení a správu statistiky, které navrhuje pro použití v členských státech.

Byla vaše očekávání spojená s letošní konferencí naplněna?

Konference byla připravena velmi dobře. Členské země nabídky celou řadu velmi zajímavých a kvalitních podkladových materiálů. Do diskusí k jednotlivým tématům se zapojili představitelé desítek zemí. Také po stránce organizační byla konference připravena na velmi vysoké úrovni. Všichni účastníci pozitivně hodnotili jak prostředí, ve kterém konference probíhala, tak i doprovodný program. Pracovníci ČSÚ odvedli skutečně profesionální práci.

Co považujete za největší úspěchy této statistické události?

Nejzajímavější a nejživější diskuse byly spojeny s problematikou zeleného růstu, respektive zeleného rozvoje národních ekonomik. Účastníci konference se snažili najít prostor pro případný konsenzuální přístup k mezinárodně srovnatelnému hodnocení udržitelného rozvoje společností. Za velmi důležité považuji i přijetí tzv. Pražského memoranda, které definuje rozvoj v oblasti environmentální statistiky v následujících letech.

Český statistický úřad nasadil vysokou laťku

Předsdkyně ČSÚ Iva Ritschelová se ohlíží za 98. ročníkem konference DGINS, která podle jejích slov sklídila úspěch jak po stránce odborné, tak i organizační.

Před několika dny skončila v Praze série mezinárodních setkání statistiků. Jaká to byla jednání?

Pro nás všechny to byly relativně velmi náročné tři dny na konci září, neboť v jejich průběhu se uskutečnila celkem čtyři jednání. Na úvodní High level group meeting navazovala Konference předsedů evropských statistických úřadů. Následně proběhlo pravidelné jednání Výboru pro evropský statistický systém – ESSC a na samý závěr pak jednala Partnership Group. Všechny tyto akce samozřejmě vyžadovaly náležitou přípravu jak ze strany přímých účastníků, tak i organizátorů.

Patrně nejvýznamnější akcí z výše uvedených byla konference DGINS. Jak byste ji zhodnotila?

Konference předsedů evropských statistických úřadů (Directors General of the National Statistical Institutes) se vydařila jak po stránce odborné, tak po stránce organizační. Tematicky byla jednání zaměřena na tři hlavní problémové oblasti: statistické rámce pro měření udržitelného rozvoje, propojení statistik a geografických informačních systémů a přístup k mikrodatům a labeling statistické kvality. Jednalo se tedy o okruhy z hlediska současného společenského dění velmi aktuální. Jsem ráda, že mohu využít této příležitosti a konstatovat, že letošní konference se opravdu vydařila. Ráda bych proto poděkovala všem, kteří hladký průběh DGINS a všech dalších pracovních jednání i doprovodných akcí zajišťovali. Snad to nebude znít příliš neskromně, ale myslím, že naši lidé nasadili do budoucna opravdu vysokou laťku. Kolegové z Nizozemska, kteří budou hostit předsedy příští rok v přímořském lázeňském letovisku v Scheveningen na okraji Haagu, tak budou mít hodně práce, aby tuto úroveň udrželi.

Přesto, existuje něco, co byste konferenci vytkla?

Všichni víme, že vždy je co kritizovat. V případě této výjimečné mezinárodní akce naše média neprojevila o danou akci téměř žádný zájem. Přestože měla k dispozici všechny předsedy evropských statistických úřadů pohromadě, této zcela ojedinělé možnosti nijak nevyužila. Například předsedy řeckého statistického úřadu se mohla podrobně zeptat na současnou situaci v zemi, kdy tamní národní statistický úřad stojí před nesnadným úkolem znovunabytí důvěryhodnosti oficiální statistiky, a to nejen v očích domácích uživatelů, ale zejména ze strany světového společenství. Nabízí se ale i celá řada dalších témat souvisejících nejen se současnou hospodářskou krizí a problémy eurozóny. Ale není mouj úlohou danou situaci komentovat, spíše mne přístup našich médií překvapil.

Vraťme se k obsahu konference. Jaká témata byste zejména vyzdvihla?

Úspěch měly oba úvodní projevy mezinárodně uznávaných odborníků a zároveň členů České statistické rady. Jak první Edvarda Outraty, který vystoupil s příspěvkem na téma nezávislosti státní statistické služby, tak i projev profesora Bedřicha Moldana, který se zaměřil na problematiku udržitelného rozvoje a odkazy konferencí Rio 1992, Rio+10 a Rio+20. Problematika zeleného rozvoje společnosti a s tím spojený rozvoj environmentální statistiky byl v podstatě ústředním a určujícím tématem letošního ročníku konference. Ale i další témata, jako např. problematika GIS a statistický labeling, vyvolala živou diskusi. Labeling kvality evropské statistiky spočívá ve značení jednotlivých statistik a indikuje jejich uživatelům kromě jiného například i to, zda se jedná o údaj se standardně zajišťovanou kvalitou či o statistiku ve fázi vývoje. V diskusi zazněly i poměrně rozdílné názory na záměr vytvořit značku „Evropská statistika“, která by umožnila odlišovat výstupy evropského statistického systému od ostatních statistik produkovaných Evropskou komisí.

Jak probíhala v bloku jednání o zeleném růstu prezentace České republiky?

V dané sekci, která byla nejvíce obsazena a sledována, byly prezentovány výsledky spolupráce mezi Českým statistickým úřadem a Centrem pro

Předsdkyně ČSÚ Iva Ritschelová.

Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová s dětmi (a vedoucími) z Dětského domova Ústí nad Labem, které na konferenci DGINS vystupovaly.

otázky životního prostředí Univerzity Karlovy. Výsledkem této spolupráce je publikace Zelený růst v České republice, která skládá dobrý ohlas a zájem zúčastněných. V publikaci jsou prezentovány časové řady celkem 27 indikátorů udržitelného rozvoje společnosti, které vycházejí z koncepce sledování zeleného růstu navržené OECD (pozn. red.: publikace je přístupná na <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/engp/2010-11>).

Mluví se o budoucnosti statistiky v podmínkách současné ekonomické krize?

Jedním z nejdůležitějších jednání ve vztahu k zabezpečení nezávislosti a kvality státní statistické služby bylo jednání poradního orgánu ESSC, tzv. Partnership Group, které proběhlo hned po konferenci. Zde byl projednáván záměr realizace druhého kola hodnocení kvality jednotlivých národních statistik v souladu s požadavky Kodexu evropské statistiky.

Ráda bych poděkovala všem, kteří hladký průběh DGINS a všech dalších pracovních jednání i doprovodných akcí zajišťovali.

Proces hodnocení je zatím plánován na konec roku 2013. Osobně jsem zdůraznila nutnost zaměřit se na koordinaci tohoto hodnocení nejen na mezinárodní, ale i na národní úrovni. Ideální by bylo uskutečnit toto hodnocení na všech pracovištích státní statistické služby, tedy nejen na statistických úřadech, jak tomu bylo v roce 2006. V případě České

republiky by se jednalo i o odbory a instituce ministerstev realizující statistická zjišťování. Jsem přesvědčena, že takové hodnocení by bylo velkým přínosem pro zkvalitnění oficiální statistiky.

Závěry z 98. ročníku DGINS shrnuje i memorandum, které na něm bylo přijato. Můžete nám přiblížit jeho obsah a význam?

Pražské memorandum konstatuje význam environmentální statistiky v kontextu strategických priorit EU a s ním spojené politické poptávky po nástrojích vhodných pro hodnocení tzv. „zeleného růstu“. Stanoví, že by další postup měl navazovat na doposud existující aktivity, jako např. indikátory udržitelného rozvoje Evropské unie či dobře rozpracovaný systém environmentálního a ekonomického účetnictví SEEA. V závěru dokumentu je vyzdvížena úloha evropského statistického systému, a to jak v oblasti podpory a financování rozvoje teorie a praktické implementace, tak i v oblasti koordinace rozvoje v této oblasti v jednotlivých zemích. Generální ředitel Eurostatu Walter Radermacher podtrhl, že vzhledem ke strategii rozvoje Evropské unie je nutné v nejbližší době přejít od teorie a debat ke konkrétním výstupům použitelným pro politická rozhodování. Musím říct, že se jedná o velmi ambiciózní cíl a osobně sdílím jeho názor: je načase se shodnout na konkrétním, možná omezenějším, ale prakticky realizovatelném řešení. Domnívám se, že v Praze jsme letos tímto směrem učinili další krok.

Walter Radermacher, generální ředitel Eurostatu, o zeleném růstu: „Je budoucností Evropy.“

Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ, o environmentální statistice: „Je načasе najít širší shodu na možná omezenějším, ale prakticky realizovatelném přístupu ke statistickému zachycení vývoje společnosti.“

Edvard Outrata, bývalý předseda ČSÚ, o kvalitě a nezávislosti statistiky: „Krise je vždy zároveň příležitostí. Příležitost nebude trvat věčně. Jakmile krize odstoupí, všichni se vrátí k pracovní rutině a obvyklým předpoklům.“

Hrálo se a tančilo na českou notu.

Ředitel odboru statistiky zemědělství, lesnictví a životního prostředí ČSÚ **Jiří Hrbek** (uprostřed) se statistiky ze Slovenska.

Marie Bohatá, náměstkyně generálního ředitele Eurostatu, o kvalitě ve statistice: „Kvalita je relativní a závislá na uživateli.“

Vystoupení dětí z **Dětského domova Frýdek-Místek** potěšilo všechny přítomné.

Účastníky konference DGINS zaujalo i taneční představení skupiny mládeže z **Dětského domova Ústí nad Labem**.

Konference se uskutečnila v reprezentativních prostorách **České národní banky**.

Vrchní ředitel sekce obecné metodiky a registrů ČSÚ **František Konečný**.

Místopředseda ČSÚ **Stanislav Drápal**.

Delegace Eurostatu na konferenci DGINS v Praze.

Politická rozhodnutí musí být založena na lepších informacích

Zajímavým vystoupením druhého dne konference DGINS byla přednáška ředitele Centra pro otázky životního prostředí Univerzity Karlovy, bývalého ministra životního prostředí a jednoho z tvůrců polistopadové ekologické legislativy profesora **Bedřicha Moldana**. Jeho úvodní vystoupení v bloku věnovaném otázkám zelené ekonomiky se setkalo s velkým ohlasem.

„Jedním z pilířů zelené ekonomiky je soubor indikátorů, bez nichž snad ani nelze hovořit o úspěšné transformaci současných ekonomických přístupů směrem k udržitelnosti. Zřejmě není třeba přesvědčovat statistiky o tomto požadavku. Konference zcela přirozeně šla mnohem dál,“ zhodnotil průběh konference profesor Moldan. Domnívá se, že šířka a zejména hloubka nejrůznějších návrhů a příkladů dobré praxe z jednotlivých zemí, které byly na konferenci zastoupené, byla povzbuzující. „Konference jasně ukázala, že statistika a statistici jsou připraveni potřebné transformaci účinně napomáhat,“ podotkl.

Ve svém vystoupení se Bedřich Moldan zaměřil na stručné přiblížení globální situace v oblasti informací, měření a indikátorů pro zelenou ekonomiku. „Vycházel jsem z výsledků červnového summitu OSN o udržitelném rozvoji, zvaném Rio+20, zejména pak ze dvou zásadních dokumentů konference: zprávy Resilient People a Resilient Planet, kterou předložil Panel pro globální udržitelnost generálního tajemníka OSN, a závěrečného dokumentu summitu The Future We Want,“ vysvětlil.

Svůj příspěvek rozčlenil do čtyř bodů. Jako první zmínil obecný požadavek posílení úlohy informací indikátorů a analýzy pro zabezpečení globální transformace

Ve svém vystoupení se **Bedřich Moldan** zaměřil na stručné přiblížení globální situace v oblasti informací, měření a indikátorů pro zelenou ekonomiku.

směrem k udržitelnému rozvoji. Summit OSN se zabýval zejména institucionálními otázkami této transformace, přičemž shoda zúčastněných panovala v tom, že je třeba zejména posílit environmentální pilíř. Z tohoto důvodu byla zdůrazněna i potřeba zásadního posílení Programu OSN pro životní prostředí (UNEP) obecně a vý-

znamu UNEP v oblasti informací zvláště. Rovněž byly vyzdvíženy role informační základny v regionálním, národním a subnacionálním rámci a rostoucí význam prostorově zakotvených informací.

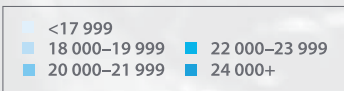
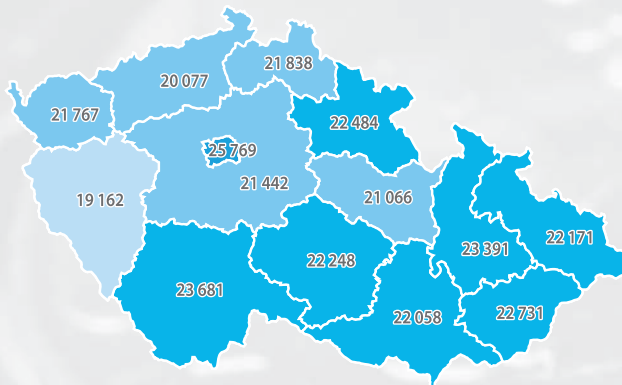
Bedřich Moldan dále považoval za významné explicitní zdůrazňování klíčového významu objektivního vědeckého základu pro

získávání informací, tvorbu indikátorů a měření pokroku směrem k udržitelnosti. Opakovaně byla zmíněna potřeba integrovaného vědecky podloženého hodnocení nebo vypracování kvantitativních kritérií udržitelnosti.

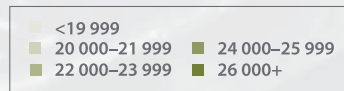
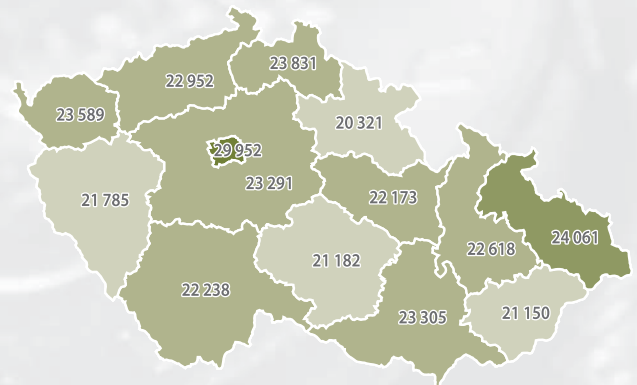
Důležitým výsledkem summitu Rio+20 bylo rozhodnutí stanovit globální cíle udržitelného rozvoje, které by navázaly na Rozvojové cíle tisíciletí stanovené do roku 2015. Zcela jednoznačně se přitom konstatovalo, že stanovit takové cíle nelze bez jasných kvantifikovaných indikátorů. Čtvrtým významným přínosem je pak podle Bedřicha Moldana potvrzení důležitosti tvorby indikátorů, které půjdou „za HDP“ (proces „GDP and beyond“).

„V odstavci 38 dokumentu The Future We Want se píše doslova: „...vidíme potřebu širších měřítek, jež by doplnila HDP tak, aby politická rozhodnutí mohla být založena na lepších informacích...“. Zde je jasná výzva pro statistiky, navíc podpořená tím, že naplnění zmíněné potřeby konstrukce doplňujících indikátorů „za HDP“ bylo explicitně svěřeno Statistické komisi OSN,“ zakončil své vystoupení uznávaný odborník.

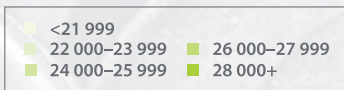
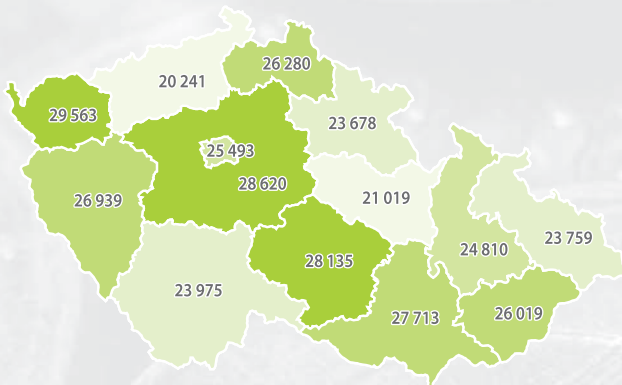
Medián mezd zdravotních sester bez specializace (kromě porodních asistentek) v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)

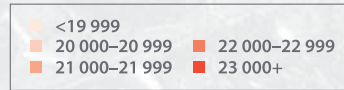
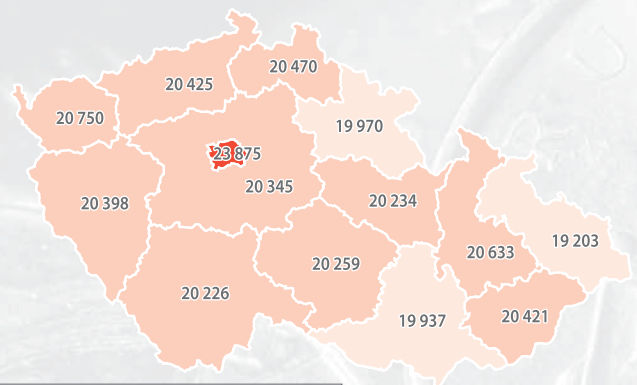
Medián mezd účetních, ekonomů a personalistů v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)

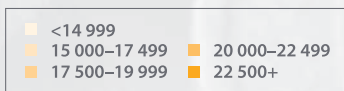
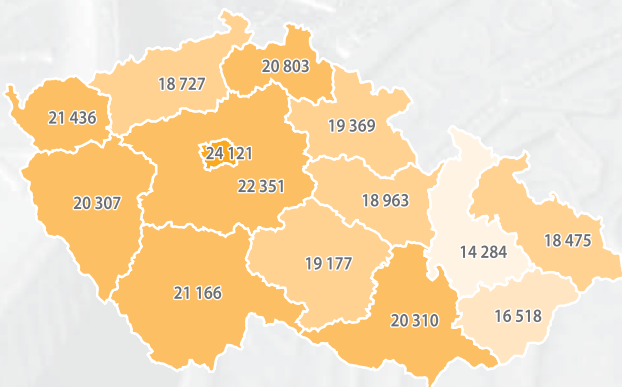
Medián mezd stavebních techniků v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)

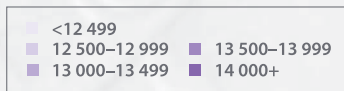
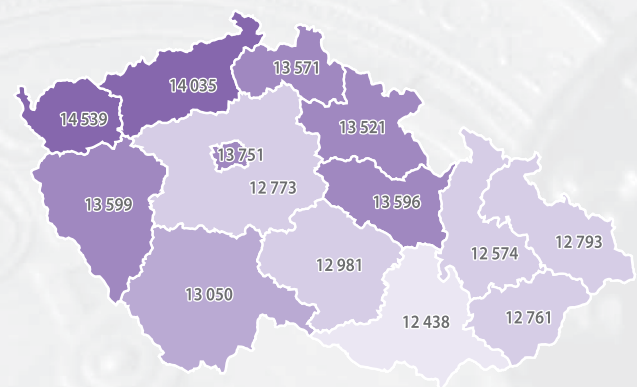
Medián mezd pokladníků v bankách a na poštách v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)

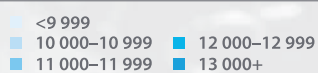
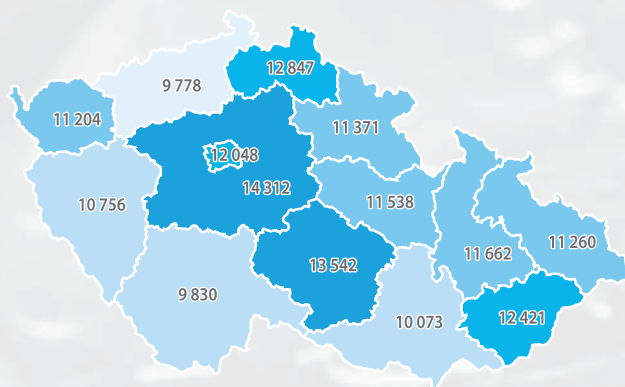
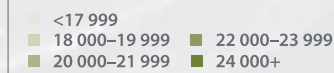
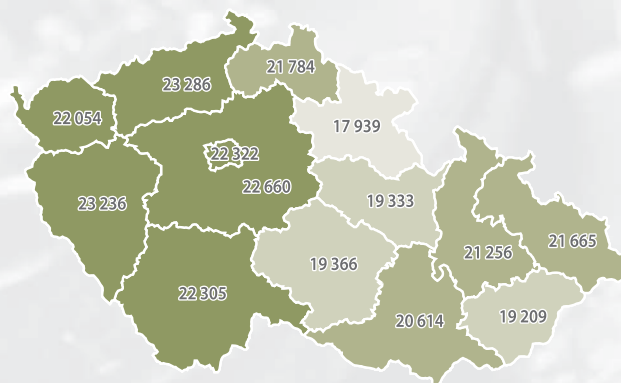
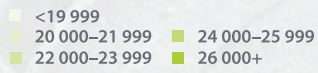
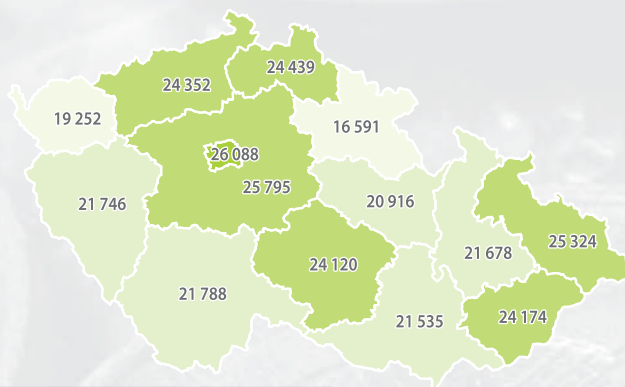
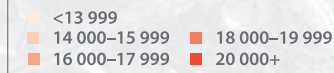
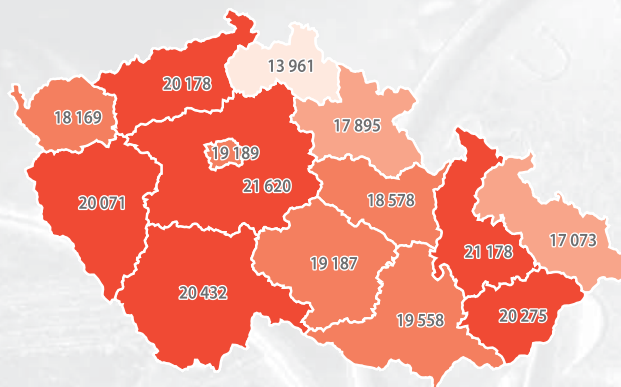
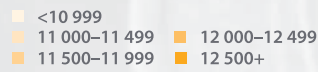
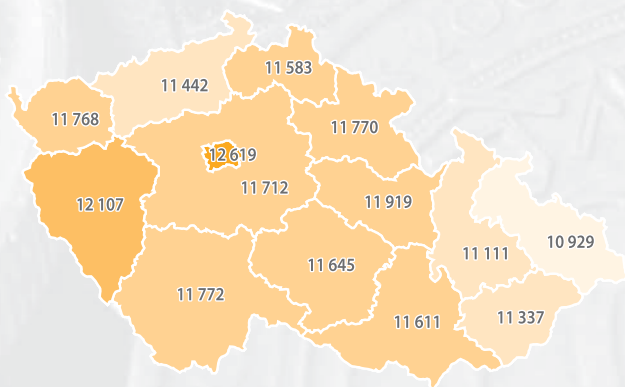
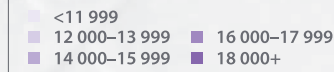
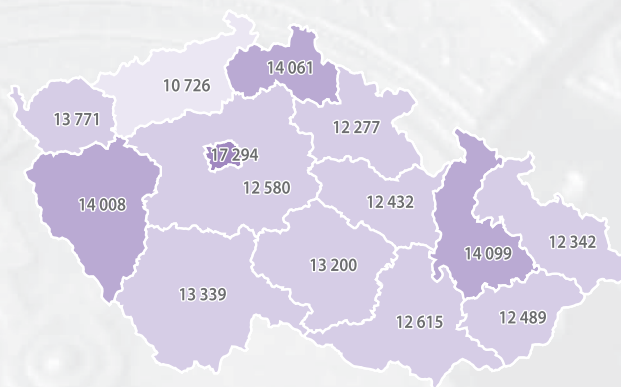

Medián mezd sekretářek v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)

Medián mezd kuchařů v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)

**Medián mezd pracovníků ostrahy
v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)**

**Medián mezd nástrojářů, zámečníků apod.
v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)**

**Medián mezd elektromechaniků
v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)**

**Medián mezd řidičů nákladních automobilů
v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)**

Medián mezd uklízečů v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)

Medián mezd prodavačů v krajích ČR v roce 2011 (v Kč)

Od roku 1995 se mzda reálně zvýšila o 62,8 procenta

Průměrné mzdy rostou v posledních letech stále pomaleji. V roce 2012 je předstihuje růst spotřebitelských cen, takže **reálná kupní síla mzdy se snižuje**.

Zatímco strukturální statistika mezd shromažďuje data za jednotlivé zaměstnance s cílem poskytovat co nejpodrobnější informace, z podnikového výkaznictví získává ČSÚ údaje o agregátních průměrných mzdách v národním hospodářství. Na výkazech se zjišťují informace o celkovém počtu zaměstnanců a o výši jim zúčtovaných mzdových prostředků. Údaje o průměrných mzdách se proto mohou třídit pouze podle podnikových hledisek, např. podle odvětví a velikostních skupin.

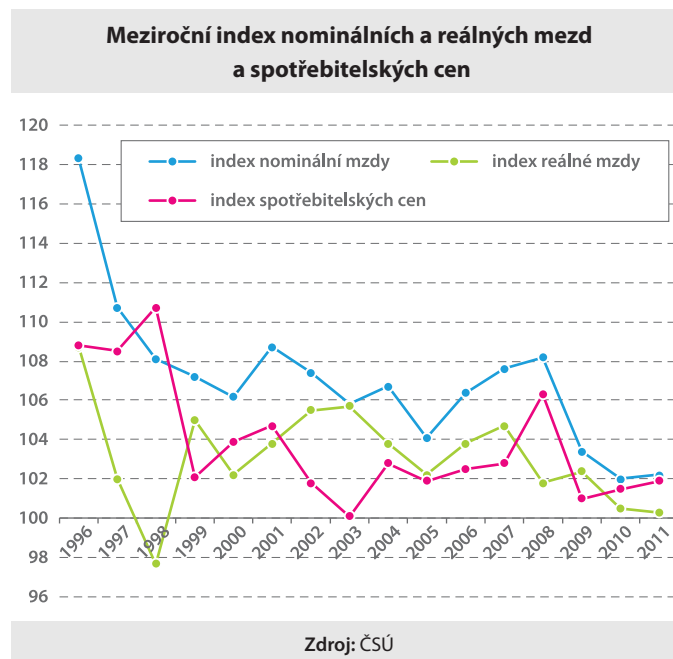
Vývoj v období 1995–2011

Meziroční přírůstky nominální mzdy byly v období 1995 až 2011 značně rozdílné. Nejvyšších bylo dosaženo hned na počátku období v letech 1996 a 1997 (18,3 %, resp. 10,7 %). Poté již nepřekročily hranici 9 %.

Nejnižší přírůstky průměrné mzdy byly zaznamenány v posledních třech letech, nejnižší byly v roce 2010, a to 2,0 %.

Ve vývoji reálné mzdy se odrážel vliv jak indexu nominálních mezd, tak také vývoj cenové úrovně (inflace) vyjádřený indexem spotřebitelských cen. Ten byl nejvyšší na začátku sledovaného období. V roce 1998, kdy byl index spotřebitelských cen vyšší než index nominální mzdy, došlo dokonce k poklesu reálné mzdy o 2,3 %.

Vysoký index spotřebitelských cen se na reálném růstu mzdy po-

depsal i v roce 2008, kdy se nominálně mzda zvýšila o 8,2 %, ale reálně pouze o 1,8 %. Nejméně vzrostla reálná mzda v letech 2010 a 2011. Celkově se mzda od roku 1995 reálně zvýšila o 62,8 %.

Důležitá metodika

K tomu, aby si čtenář mohl udělat obrázek o výpočtu výše uvedených čísel, je zapotřebí, aby se blíže seznámil s metodikou ČSÚ. Například, kdo se zahrnuje do evidenčního počtu zaměstnanců. Patří tam osoby v pracovním, služebním nebo členském poměru (kde součástí členství je též pracovní vztah) k zaměstnavateli (dále jen pracovní poměr). Nezahrnují se osoby, které vykonávají veřejné funkce (např. poslanci, senátoři, uvolnění čle-

nové zastupitelstev všech stupňů), soudci, ženy na mateřské dovolené, osoby na rodičovské dovolené (nepracují-li současně v pracovním poměru), učni, osoby pracující pro firmu na základě dohod o pracích konaných mimo pracovní poměr a zaměstnanci ekonomických subjektů statisticky nesledovaných. Důležitým statistickým ukazatelem je přepočtený průměrný evidenční počet zaměstnanců. Je přepočtem průměrného evidenčního počtu zaměstnanců ve fyzických osobách podle délky jejich pracovních úvazků na zaměstnavatelem stanovenou (plnou) pracovní dobu.

Průměrná hrubá měsíční mzda představuje podíl mezd bez ostatních osobních nákladů, které připadají na jednoho zaměstnance evidenčního počtu za měsíc. Do

mezd se zahrnují základní mzdy a platy, příplatky a doplatky ke mzdě nebo platu, odměny, náhrady mezd a platů, odměny za pracovní pohotovost a jiné složky mzdy nebo platu, které byly v daném období zaměstnancům zúčtovány k výplatě. Nezahrnují se náhrady mzdy nebo platu za dobu trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény placené zaměstnavatelem. Jedná se o hrubé mzdy, tj. před snížením o pojistné na všeobecné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, zálohové splátky daně z příjmů fyzických osob a další zákonné nebo se zaměstnancem dohodnuté srážky.

V roce 2011 dosáhl počet zaměstnanců (na přepočtené počty) v celém národním hospodářství 3 793,1 tis. osob, kterým byly zúčtovány mzdy bez ostatních osobních nákladů ve výši 1 112,3 mld. Kč. Průměrná hrubá měsíční nominální mzda vzrostla za období 1995 až 2011 téměř trojnásobně, z 8 266 Kč v roce 1995 na 24 436 Kč v roce 2011.

Poslední údaje o vývoji průměrné mzdy má ČSÚ za 1. pololetí 2012. Průměrná hrubá měsíční nominální mzda dosáhla výše 24 341 Kč, což je o 2,8 % více než ve stejném období roku 2011. Protože se spotřebitelné ceny zvýšily za uvedené období o 3,5 %, reálně se mzda snížila o 0,7 %

Alena Soběslavská
oddělení statistiky práce

Mzda není totéž co příjem

Většina z nás si pod pojmem příjem představí pouze svůj pracovní příjem. Za příjem rodiny potom často považujeme **součet pracovních příjmů všech jejích členů**. Pracovní příjem ovšem není jediným zdrojem příjmů domácnosti, i když se na jejím celkovém příjmu většinou podílí nejvýrazněji.

Množství finančních prostředků, se kterými domácnost disponuje, výrazně ovlivňuje její životní úroveň a spokojenost členů domácnosti. K jejímu zachycení slouží šetření ČSÚ Životní podmínky. Sběr dostatečně věrohodných údajů o příjmech českých domácností je tedy hlavním úkolem tohoto zjišťování. Chceme-li životní situaci českých domácností vykreslit co nejpřesněji, je nezbytné podchytit veškeré příjmy domácnosti i všech jejích členů, tedy nejen ty z pracovní činnosti.

Pod příjmy domácností rozumíme všechny finanční prostředky, které domácnost získá za určité období. Dělíme je na několik druhů podle toho, z jakých zdrojů pocházejí.

Struktura příjmů

Podíly jednotlivých druhů příjmů na celkových příjmech domácností v ČR, jež jsou pro rok 2010 uvedeny v tabulce, byly v průběhu let 2004–2010 relativně stabilní.

Pracovní příjmy představovaly rozhodující část peněžních příjmů českých domácností. Více než 80 % z celkového objemu pracovních příjmů představovaly příjmy ze závislé činnosti (mzdy, platy) a zbylou necelou pětinu tvořily příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti (výsledek hospodaření, resp. zisk).

Sociální příjmy mají ve struktuře celkových příjmů domácností významné postavení, tvoří z nich téměř čtvrtinu. Nejvýznamnější

složku sociálních příjmů představují dávky důchodového pojištění (přes 80 %).

Druhou největší položkou sociálních příjmů domácností by-

ly dávky státní sociální podpory. Jejich podíl měl až do roku 2007 rostoucí charakter (12,6 %), poté se však začal snižovat až na současných 8,8 %.

Třetí největší položkou sociálních příjmů byly dávky nemocenského pojištění, jejichž podíl se pohyboval kolem 4 %. Poslední skupinou sociálních příjmů jsou

Šetření ČSÚ Životní podmínky sbírá **věrohodné údaje** o příjmech českých domácností.

Výše jednotlivých druhů příjmu a jejich podíl na celkovém hrubém příjmu domácnosti, 2010

	Absolutní výše (Kč na domácnost a rok)	Podíl (%)
1. Pracovní příjmy	306 583	73,4
z toho:		
příjmy ze závislé činnosti	248 669	81,1
příjmy z podnikání	57 913	18,9
2. Sociální příjmy	98 658	23,6
z toho:		
důchody celkem	80 225	81,3
nemocenské dávky	3 914	4,0
podpora v nezaměstnanosti	2 238	2,3
dávky státní sociální podpory	8 645	8,8
jiné sociální příjmy	3 636	3,7
3. Ostatní příjmy	12 650	3,0

Zdroj: ČSÚ

podpory v nezaměstnanosti, jejichž podíl dosahoval 2 až 3 %.

Mezi ostatní příjmy, které v průběhu let 2004–2010 tvořily zhruba 3 % z celkových příjmů domácností, patří například příjmy z pronájmu, z kapitálového majetku, z prodeje, z pojištění a další.

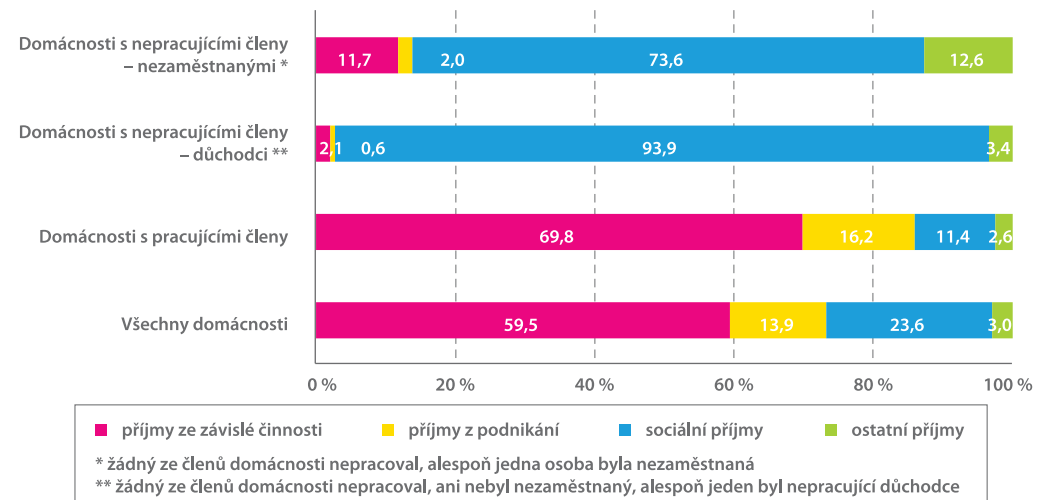
Všichni mají příjem

Uvedené podíly jsou za všechny domácnosti v České republice, struktura příjmů se však v závislosti na složení domácnosti a ekonomické aktivitě jejích členů může výrazně lišit.

Pracovní příjmy se na celkovém příjmu domácností s alespoň jednou pracující osobou podílely 86 %, tyto byly doplněny příjmy sociálními (11,4 %) a ostatními (2,6 %).

Ne všechny domácnosti však mají příjmy pracovní – mzdu, plat či příjmy z výdělečné činnosti, přesto to však neznamená, že jsou bez příjmu. Příjmy osob v důchodovém věku a osob, u nichž nastala nějaká nepříznivá sociální situace, jako např. nemoc, invalidita, ztráta zaměstnání apod., pocházejí ze systému dávek důchodového či nemocenského pojištění, ze systé-

Graf 2 | Složení hrubého příjmu domácnosti dle pracovní aktivity jejích členů za rok 2010 (v %)

Zdroj: ČSÚ

mu státní sociální podpory nebo pomoci v hmotné nouzi. Sociální příjmy byly stěžejním příjmem domácností s nepracujícími členy.

Blahobyt rodiny však nezávisí jen na celkovém objemu jejích příjmů, ale také na počtu členů, pro které je příjem určen. Průměrný hrubý měsíční příjem na osobu dle počtu členů domácnosti je uveden v grafu 1. Životní podmínky domácnosti se však také odvíjí od počtu osob s vlastním příjmem a počtu členů vyživovaných. Jinak

se bude s částkou například 20 tis. Kč hospodařit samostatně žijící osobě a jinak rodině s dětmi.

Problémy se zjišťováním

Jak již bylo naznačeno, hodnotit životní podmínky domácností nelze bez znalosti výše jejich příjmů. V některých evropských zemích lze tyto údaje získávat z administrativních zdrojů. Jelikož Český statistický úřad takovou možnost nemá, musí je zjišťovat přímým dotazem u respondentů.

Otázky týkající se příjmů však mají citlivý charakter a dotazování se na jejich výši může pro některé respondenty znamenat nepřijatelný zásah do soukromí. Z toho důvodu dochází u dotazů na příjmy k častějšímu odmítnutí odpovědi.

V podhodnocení příjmů může svou roli sehrát i paměť, resp. nemožnost vzpomenout si na přesnou výši příjmu, čemuž nelze u šetření Životní podmínky, které zjišťuje příjmy i více než rok staré, zcela zabránit.

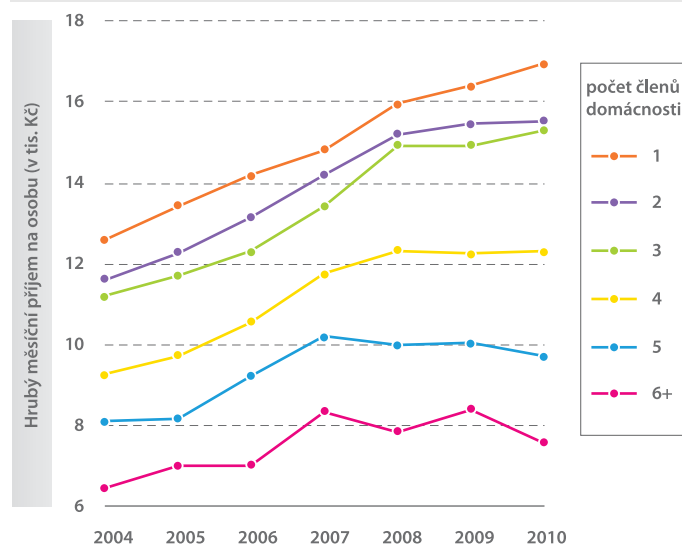
Rovněž metoda sběru dat ovlivňuje, jak a zda vůbec respondenti na citlivé otázky odpovídají. Šetření Životní podmínky je prováděno metodami PAPI (Paper and Pen Interviewing) a CAPI (Computer

Assisted Personal Interviewing) za přítomnosti osoby tazatele. Dobře vyškolený tazatel je tedy pro dostatečnou návratnost odpovědí (response) klíčový.

Jednou z možností, jak lze výši non-response na tyto dotazy eliminovat, je využití příjmových intervalů. Respondent tak nemusí uvést přesnou částku, stačí odhad, ve kterém se příjem nachází. Interval si respondent vybere z karty, kterou pro tento účel nosí tazatel u sebe.

Chybějící nebo zkrácené údaje, v případě příjmů vesměs podhodnocené, mohou komplikovat analýzy příjmového rozdělení. Proto je v takových případech nutné přistupovat ke korekci či modelování chybějících údajů. Tento problém se zjišťování Životní podmínky týká jen okrajově. Údaje získané v tomto šetření jsou v zásadě konzistentní s dalšími statistikami a dostupnými administrativními zdroji dat, např. se statistikou národních účtů za sektor domácností, s objemem vyplacených sociálních dávek Českou správou sociálního zabezpečení či se statistikami Ministerstva práce a sociálních věcí ČR.

Graf 1 | Hrubý měsíční příjem na osobu podle počtu členů domácnosti, 2004–2010

Zdroj: ČSÚ

Hospodářská krize ovlivnila situaci českých domácností

Od roku 2005 vzrostla vybavenost českých domácností předměty dlouhodobé spotřeby. Mezi roky 2010 a 2011 se však některé z nich musely omezit.

Výše příjmů jednotlivých domácností ovlivňuje mimo jiné jejich materiální podmínky. Ty lze například měřit prostřednictvím indikátoru materiální deprivace, jehož metodiku pro výběrové šetření EU-SILC (v ČR pod názvem Životní podmínky) určil Eurostat.

Kdo je deprivovaný?

Tento evropský ukazatel tvoří celkem devět proměnných. Zjišťuje se, zda domácnost vlastní barevnou televizi, telefon, pračku či auto. Dále se sleduje, jestli si může domácnost dovolit týdenní dovolenou mimo domov pro všechny členy domácnosti, dostatečně vytápět byt, jíst maso či jeho vegetariánské náhražky každý druhý den nebo zaplatit neočekávaný výdaj v konkrétní výši. V centru zájmu stojí také to, zda má domácnost potíže se zaplacením nájmu, různých plateb a splátek půjček na bydlení či

Průměrný čistý peněžní příjem na osobu a rok se mezi lety 2005 a 2011 zvýšil z necelých 104 tis. Kč na 144,6 tis. Kč.

ostatních úvěrů. Domácnost je pak považována za materiálně deprivovanou, jestliže jí chybí alespoň čtyři z těchto vyjmenovaných položek.

Odlišnosti ve vývoji

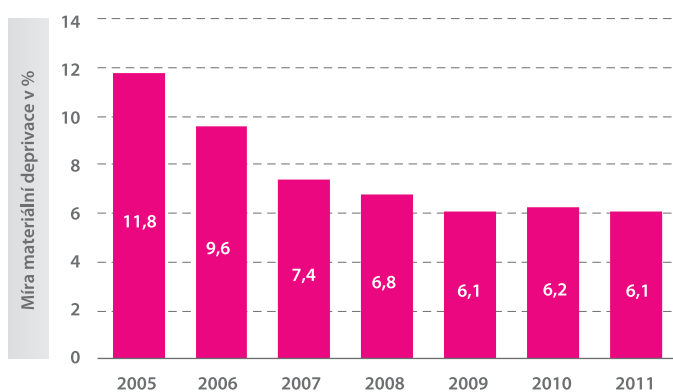
Celkový soubor českých domácností můžeme rozdělit podle výše jejich ročního čistého peněžního příjmu na domácnosti s příjmem nižším a alespoň rovným průměrnému příjmu. Díky tomu tak lze odhalit několik zajímavých odlišností ve vývoji materiální situace domácností, a to právě v závislosti na jejich příjmu.

Průměrný čistý peněžní příjem na osobu a rok (počítaný z celkového příjmu domácností) se mezi lety 2005 a 2011 zvýšil z necelých 104 tis. Kč na 144,6 tis. Kč. Vývoj tohoto hlavního národního ukazatele mezi uvedenými roky je znázorněn na grafu 2 spolu s výší neočekávaného výdaje, což je jedna

z položek indikátoru materiální deprivace. Hodnota tohoto výdaje se každoročně mění v závislosti na vývoji míry ohrožení příjmovou chudobou. Konkrétně se jeho výše stanovuje jako jedna dvanáctina hranice chudoby z období před dvěma lety, tj. například pro rok 2011 je výše neočekávaného výdaje vypočtena z hranice chudoby roku 2009.

Podíl domácností s nižšími než průměrnými příjmy se v České republice pohybuje po celé období okolo 60 % (abs. mezi 2,4 a 2,5 milionu domácností). Materiální deprivace této četnější skupiny domácností se mezi lety 2005 a 2011 o polovinu snížila. V roce 2005 chybělo čtyři a více vyjmenovaných položek ve 20,7 % domác-

Graf 1 | Vývoj míry materiální deprivace v ČR (2005–2011)

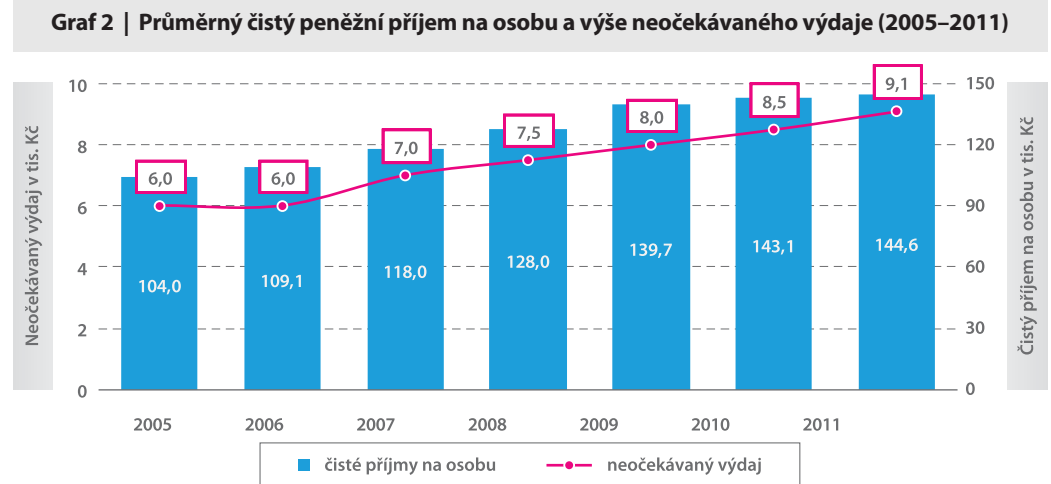
Zdroj: ČSÚ

ností, v roce 2011 to bylo 10,4 % těchto domácností. Nejčastěji si pak společně hospodaříci a bydlící osoby nemohly dovolit ze svých finančních prostředků zaplatit neočekávaný výdaj a týdenní dovolenou pro všechny členy domácnosti, a to z více než 50 %. Deprivace domácností se u těchto položek snižovala až do roku 2010.

Méně dovolených

V roce 2011 se však dopady hospodářské krize projeví na situaci českých domácností výrazněji, a proto vzrostl podíl domácností, které si neočekávaný výdaj či dovolenou nemohly dovolit. Oproti tomu se však stále zvyšuje zastoupení domácností, jež vlastní automobil, telefon a barevnou televizi a nemají potíže s placením svých závazků.

Domácností s alespoň průměrnými příjmy pak v České republice žije přes 1,7 mil. (v roce 2011). Míra jejich materiální deprivace se snížila z 3,1 % v roce 2005 na 2,5 % v roce 2011. Domácností, které z finančních důvodů nevladnily auto nebo nemohly dostatečně vytápět byt, ubylo. Zároveň v této skupině nejdeme po celé období téměř žádnou domácnost, která by nevladnula televizi, pračku nebo telefon. Zhoršení materiálních podmínek se však u těchto domácností projevilo u dovolené (zejména od roku 2008). Zastoupení domácností, které si nemohly dovolit týdenní dovolenou mimo domov pro všechny její členy, se totiž od roku 2005 o více než

Zdroj: ČSÚ

6,5 procentních bodů zvýšilo až na současných 27 %.

Srovnáme-li domácnosti s podprůměrnými a alespoň průměrnými příjmy, můžeme vyzdvihnout několik odlišností, zejména u položek dovolené, neočekávaného výdaje, masa či jeho vegetarián-

ských náhražek a zaplacení neočekávaného výdaje dvakrát více než domácnosti s příjmem pod hranicí průměru. Nejvíce se rozdíl mezi domácnostmi snížil u možnosti zaplatit týdenní dovolenou, konkrétně z 2,7násobku na 1,9násobek ve prospěch příjmově nadprůměr-

příjmy, zatímco v roce 2005 to byla pouze pětina. Tento zdánlivý paradox by mohl být důsledkem subjektivního vnímání otázky jednotlivými domácnostmi. Neznamená to totiž, že pro domácnosti s nadprůměrnými příjmy není z finančních důvodů možné uskutečnit alespoň nějakou dovolenou, nemohou si však dovolit standard, na který byly zvyklé.

Ve všech dalších položkách materiální deprivace jsou znevýhodněny domácnosti nedosahující průměrných příjmů. Výjimku tvoří potíže se splácením půjček na bydlení, které častěji zaznamenaly domácnosti s alespoň průměrnými příjmy. Důvod je zřejmý, domácnosti s vyššími příjmy totiž častěji bydlí v bytech/domech v osobním vlastnictví, a proto si více zřizují hypotéky a další půjčky na bydlení.

Vybavenost českých domácností předměty dlouhodobé spotřeby a možnost dovolit si zaplatit konkrétní výdaje se od roku 2005 zvýšila. Lze tedy konstatovat, že se materiální podmínky všech domácností bez ohledu na jejich příjem zlepšily i přes přechodné zhoršení situace posledních let.

V roce 2011 žilo v České republice s alespoň průměrnými příjmy 1,7 mil. domácností.

ských náhražek a ve vlastnictví automobilu.

Nejvýrazněji se sledované domácnosti liší ve vlastnictví auta. Domácnosti s alespoň průměrnými příjmy ho v současnosti vlastní 4,6krát častěji než domácnosti s nižšími příjmy, přitom v roce 2005 to bylo čtyřikrát. Domácnosti s vyššími příjmy si dále mohly po celé období dovolit maso či jeho vegetariánské náhražky zhruba

ných domácností.

Zatímco si domácnosti s nižším příjmem mohly dovolit týdenní dovolenou čím dál častěji, domácnostem s vyššími příjmy se v tomto ohledu podmínky spíše zhoršily. Od roku 2008 se podíl takto deprivovaných domácností zvýšil a maxima dosáhl v posledním roce šetření. V roce 2011 si tak nemohlo dopřát dovolenou přes 27 % domácností s vyššími

Analýza položek materiální deprivace, domácnosti s nad/podprůměrnými příjmy v roce 2011 (v %)

	2005		2011		Index změny	
	pod*	rovno/nad*	pod*	rovno/nad*	pod*	rovno/nad*
Auto	24,4	6,0	16,9	3,7	69,3	61,7
Dovolená	55,8	20,7	52,7	27,3	94,4	131,9
Neočekávaný výdaj	56,3	25,3	52,9	26,3	94,0	104,0
Maso	26,3	7,8	15,5	5,7	58,9	73,1

Zdroj: ČSÚ

*výše příjmů vzhledem k průměru

Eliška Zykmondová
oddělení sociálních šetření

Skutečná odměna za práci

V systému národních účtů představují **náhrady zaměstnancům** jednu z důležitých položek, která je mimo jiné i součástí národního důchodu.

Mzdové náhrady jsou jednak nákladem pro zaměstnavatele a na druhé straně příjmem pro domácnosti coby spotřebitele. Právě disponibilní důchod domácností v ČR je tvořen přibližně ze tří čtvrtin náhradami zaměstnancům.

Náhrady zaměstnancům se skládají z mezd a platů a ze sociálních příspěvků placených zaměstnavateli. Mzdy a platy bychom mohli přirovnat k hrubým mzdám, protože jejich součástí jsou příspěvky na sociální zabezpečení placené zaměstnanci a daně ze mzdy. Pro výpočet průměrné mzdy se obvykle používá mzda v hrubém vyjádření. Mzdy a platy v pojetí národních účtů jsou však mnohem komplexnějším ukazatelem a zahrnují v sobě nejenom peněžní mzdy uvedené na výplatních páskách zaměstnanců, ale veškeré odměny, které zaměstnanec obdrží za svou práci.

Spropitné se počítá

Kdybychom si položili otázku, jaké jsou skutečné průměrné mzdy nebo chcete-li průměrné odměny za práci například v odvětví pohostinství, tak na tuto otázku nám neodpoví průměrná měsíční mzda zveřejňovaná statistikou práce, ale odpověď nalezneme v průměrné mzdě v pojetí národních účtů. V tomto konkrétním případě by se průměrná měsíční mzda podle statistiky práce pohybovala kolem úrovně minimální mzdy. V pojetí národních účtů se ovšem k těmto oficiálním mzdám, které měli zaměstnanci uvedené na výplatních páskách, přičtou také odměny neoficiální a odměny za práci v naturální podobě. Typickou peněžní odměnou za práci, která se

Mezi nejčastější benefity poskytované zaměstnavateli patří stravenky, ubytování, služební **automobil a telefon** pro soukromé účely.

nezapočítává do „oficiálních mezd“, je v odvětví pohostinství spropitné. Je to odměna za práci, kterou číšníci dostávají přímo od zákazníků. V tomto odvětví je obvyklé, že zaměstnanci mají k dispozici jídlo nebo ubytování zdarma. Tyto výrobky a služby jsou těmito osobami také spotřebovány a představují pro ně příjem v naturální podobě (benefity).

Odměny zaměstnancům v naturální podobě jsou odměny, které jistým způsobem zvyšují jejich životní úroveň. Ojedinele se stává, že naturální příjmy převyšují příjmy peněžní. Mezi nejčastější benefity poskytované zaměstnavateli patří stravenky, ubytování, služební automobil a telefon pro soukromé účely. Dále jsou to různé příspěvky na rekreaci, sport, kulturu nebo vzdělávání. V některých odvětvích se zaměstnancům také poskytují výrobky nebo služby za sníženou cenu nebo dokonce zdarma. Asi nejzná-

mějším odvětvím, kde se poskytují služby zaměstnancům zdarma, jsou dopravní podniky. Obvykle jsou v tomto případě tyto služby zdarma poskytovány zaměstnancům i jejich rodinným příslušníkům.

Dalším z fenoménů, který statistika práce nezachycuje, je fakt, že část mezd je vyplácena zaměstnancům neoficiálně (na ruku). Toto vše se děje ve snaze ušetřit na povinných odvodech na sociální zabezpečení. Obzvláště v době krize hledají zaměstnavatelé cesty, jak snížit svoje náklady. V posledních letech se proto pro mnoho živnostníků stalo běžnou praxí, že snížili mzdy svým zaměstnancům na minimum a původní mzdu jim dorovnávali tímto neoficiálním způsobem.

Jmenovatelem pro výpočet průměrné mzdy je počet zaměstnanců. I tady jsou v národních účtech značné odlišnosti oproti statistice práce. Je zapotřebí zmínit, že úda-

je o počtech zaměstnanců představují přepočtené počty osob na plné pracovní úvazky. Zjednodušeně řečeno, dvě osoby pracující na poloviční úvazek jsou počítány jako jedna osoba pracující na plný úvazek. Oproti statistice práce se do zaměstnanosti i do náhrad zaměstnancům započítávají také různé typy dohod, osoby vykonávající veřejné funkce (např. poslanci, senátoři, uvolnění členové zastupitelstev všech stupňů), soudci, studenti a učni na placené praxi.

Práce načerno

Údaje národních účtů navíc obsahují i odhad práce „načerno“ a s tím související odměny. Jenom v roce 2010 podle posledních odhadů takto pracovalo v ČR více než 190 tis. zaměstnanců (přepočtené osoby na plný úvazek) a z toho více než 30 tis. byli cizinci (nerezidenti). Dále jsou odhadovány i osoby pracující jako domácí personál, pracující pro domácnosti jako služebné, kuchaři, číšníci, prادلeny, zahradníci, opatrovatelky dětí apod. Průměrná mzda zaměstnanců neoficiálně pracujících je nižší než mzda oficiálně pracujících zaměstnanců, a to zejména proto, že tyto osoby nemusí z těchto mezd odvádět platby na sociální zabezpečení.

Tyto údaje, stejně jako i všechny ostatní údaje národních účtů, jsou úplně a zároveň mezinárodně srovnatelné (alespoň v rámci Evropské unie, kde na to dohlíží Evropská komise).

Vladimír Kermiet
oddělení sektorových účtů

Populační vývoj Česka v roce 2011

V polovině září vydal ČSÚ pravidelnou roční publikaci **Vývoj obyvatelstva České republiky**. Naleznete v ní informace o věkové struktuře, sňatcích, rozvodech, narozených, zemřelých, o potratech, migraci i o populačním vývoji v jednotlivých krajích republiky.

Na konci roku 2011 žilo v České republice 10 505 445 osob. Počet obyvatel je výsledkem bilance navazující na výsledky sčítání lidu, které se uskutečnilo k 26. 3. 2011. V roce 2011 došlo v České republice k významnému snížení počtu živě narozených dětí na 108 673. Počet zemřelých (106 848) se meziročně prakticky nezměnil. Ve srovnání s rokem 2010 klesl počet sňatků (45 137), rozvodů (28 113) i potratů (38 864). Celkový roční přírůstek činil 18 714 osob, z toho bylo 16 889 díky migračnímu přírůstku.

Živě narozených méně

V loňském roce se živě narodilo 108 673 dětí. Počet živě narozených se již třetím rokem snižoval, přičemž poslední meziroční pokles byl mnohem výraznější – děti se v roce 2011 narodilo o 8,5 tis. méně než v roce 2010. Pokles počtu živě narozených dětí se projevil bez ohledu na rodinný stav matky. Absolutně největší úbytek nastal u počtu dětí narozených vdaným ženám, kterým se v loňském roce narodilo 63,3 tis. dětí, tj. o 6,7 tis. méně než v roce 2010. Relativně největší změna nastala u rozvedených žen, jimž se v roce 2011 narodilo 6,5 tis. dětí, což bylo o 11,8 % méně než v roce předchozím. Zastoupení dětí narozených vdaným ženám se dále snížilo a v roce 2011 se mimo manželství narodilo už 41,8 % dětí.

Počet živě narozených dětí se meziročně snížil také bez ohledu

na pořadí narozeného dítěte, ale ne ve všech pořadích měl pokles relativně stejnou váhu. Relativně největší pokles nastal u narozených třetího a vyššího pořadí, když se jejich počty meziročně snížily o 10,3 % na 15,5 tis., dětí druhého pořadí přišlo na svět 42,2 tis., tj. o 7,4 % méně než před rokem a relativně nejmenší pokles nastal u prvorozených, kterých se narodilo 51,0 tis., tedy o 6,2 % méně než v roce 2010.

Pokud by byly zachovány věkové specifické míry plodnosti na úrovni roku 2011, tak by na jednu ženu v průměru připadlo 1,43 dítěte. Po třech letech stagnace plodnosti na úrovni 1,5 dítěte na ženu tak došlo k jejímu poklesu. K poklesu plodnosti došlo ve všech pořadích. Nejvíce se snížila plodnost ve třetím a vyšším pořadí (o 9,1 %), dále ve druhém pořadí (o 4,6 %) a nejméně v pořadí prvním (o 3,0 %).

Naděje dožití vyšší

V roce 2011 zemřelo 106 848 osob, což bylo pouze o čtyři případy více než v předchozím roce.

Rozložení zemřelých podle věku se liší v závislosti na pohlaví, ale obecně jak u mužů, tak i u žen převažují starší ročníky, i když u žen je tato převaha výraznější.

Úroveň kojenecké úmrtnosti zůstala i nadále jedna z nejnižších na světě (2,7 ‰). Příčinou úmrtí kojenců byly většinou stavy vzniklé v perinatálním období.

Naděje dožití při narození se u mužů meziročně zvýšila o 0,3 roku na 74,7 roku, u žen vzrostla o 0,1 roku na 80,7 roku. Normální délka života, tedy věk, v němž je zemřelých nejvíce, zůstala stejná jako v roce 2010: u mužů 82 let, u žen 87 let.

skupinou příčin smrti onemocnění dýchací soustavy.

Migrační změny

V roce 2011 získala Česká republika zahraničním stěhováním 16 889 obyvatel, což bylo o 1,2 tis. více než v roce 2010. Mezi přistěhoválými byli v roce 2011 nejčastěji občané Slovenska, Ruska a Ukrajiny, mezi vystěhoválými bylo nejvíce občanů Slovenska, České republiky a Německa. Zastoupení českých občanů na zahraniční migraci se vytrvale zvyšuje od roku 2007. V roce 2011 měla již téměř každá pátá osoba, která se stěhovala přes hranice ČR, také české občanství.

V loňském roce bylo nejvyšší migrační saldo u občanů Slovenska, záporné migrační saldo bylo zaznamenáno pouze u občanů České republiky.

Podle Oboru azylové a migrační politiky ministerstva vnitra žilo k 31. 12. 2011 na území České republiky 436 389 cizinců. Nejčastěji měli státní občanství Ukrajiny (119 025 osob), druhou početně nejsilnější skupinou jsou občané Slovenska (81 253 osob), třetí Vietnamu (58 265 osob).

Struktura úmrtí podle příčin smrti se dlouhodobě nemění. U téměř poloviny zemřelých byly základní příčinou úmrtí nemoci oběhové soustavy. Druhou nejčastější příčinou úmrtí představovaly novotvary, na něž umírá zhruba jedna čtvrtina osob. U mužů bývá zhoubný novotvar nejčastěji lokalizován na průduškách a plicích, u žen bývají nejčastější zhoubné novotvary prsu. Na třetím místě se v roce 2011 u mužů umístily vnější příčiny, u žen byla třetí nejčetnější

Eva Kačerová
oddělení demografické
statistiky

Jak se daří českému stavebnictví?

Stavebnictví v České republice dosáhlo své konjunktury v roce 2008 a od té doby klesá. Zatímco produkce se v pozemním stavitelství snižuje již od roku 2008, v inženýrském stavitelství se pokles projevil o dva roky později.

Stavební práce v roce 2011 pro veřejné zadavatele (firmy s 20 a více zaměstnanci)
– podíl na celkových stavebních pracích v obcích s rozšířenou působností místa stavby (v %)

Zdroj: ČSÚ

Index stavební produkce (ISP) zaznamenal v roce 2011 meziroční pokles o 3,5 %. Také sedm měsíců letošního roku nepřineslo zlepšení a ISP se meziročně snížil o 5,5 %. Ve srovnání se stejným obdobím konjunkturálního roku 2008 klesla stavební produkce o 22,6 %. Za propady aktuálně stojí zejména nepříznivý vývoj v inženýrském stavitelství, které v lednu až červenci tohoto roku pokleslo o 15,9 %.

O něco lépe si stojí pozemní stavitelství, jeho produkce klesla od počátku roku pouze o 1,0 %, a to především v důsledku vývoje v kategorii malých stavebních společností.

Pokud časovou řadu měsíčních údajů očistíme o sezónní vlivy a náhodné faktory, dostaneme trend stavební produkce. Jeho křivka směřuje poměrně prudce dolů a v současné době se již na-

cházáme pod úroveň roku 2005, jak ukazuje graf 1.

Stavební společnosti provedly v roce 2011 stavební práce v hodnotě 464 mld. Kč, z toho více než polovina (255 mld. Kč) připadala na větší stavební firmy s více než 20 zaměstnanci. Většina stavebních prací byla provedena na nové výstavbě, rekonstrukcích a modernizacích, přibližně čtvrtina prací připadla na opravy a údržbu. Po-

díl prací provedených v zahraničí byl zanedbatelný, ale najdou se i firmy, kde práce v zahraničí tvoří významnou součást jejich celkového obrátu. Výše uvedená struktura stavebních prací se v průběhu jednotlivých let významným způsobem nemění a rozdělení v roce 2011 ukazuje následující graf 2.

Za větší podniky s 20 a více zaměstnanci jsou dostupné podrobnější údaje o struktuře stavebních

prací, které fakturují konečnému odběrateli. Stavební práce na nové výstavbě i opravách a údržbě třídíme podle klasifikace stavebních děl a v průběhu minulých let jsou patrné změny v této struktuře. Zcela zřetelně je vidět pokles podílu výstavby budov, především pak budov vícebytových. V období boomu bytové výstavby činil tento podíl až 13 % z celkových stavebních prací podniků s 20 a více zaměstnanci, v roce 2011 to bylo pouze 9 %. Podobnou situací lze pozorovat v kategorii dálnic a silnic, kde byl propad ještě razantnější (z 22 % na 16 % v roce 2011). Pokud porovnáme strukturu stavebních prací pouze na opravách a údržbě, tvoří plnou čtvrtinu oprava místních a účelových komunikací. Na nové výstavbě mají největší váhu průmyslové budovy a dálnice.

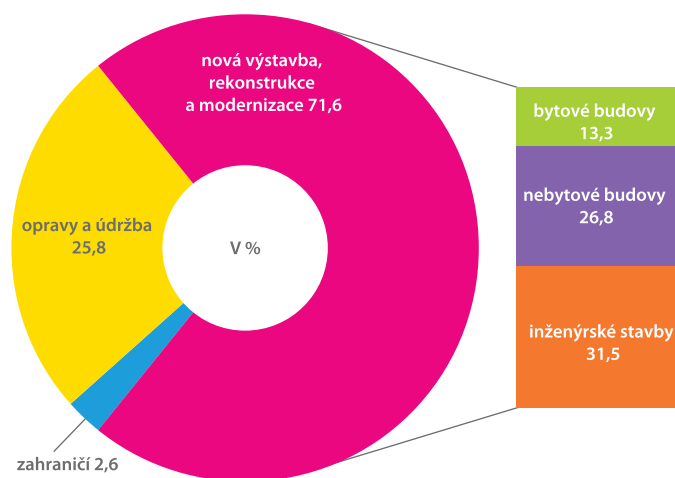
Krajské rozdíly

Vzhledem k tomu, že stavebnictví je narozdíl od průmyslu pevně spjata s místem výsledné produkce (tedy výstavby), je zajímavé porovnat stavební práce v jednotlivých regionech. Informace máme opět pouze za podniky s 20 a více zaměstnanci. Z celkových fakturo-

vaných dodávek těchto podniků ve výši 255 mld. Kč se nejvíce prostavělo v Praze (celkem 54 mld. Kč, tedy 21 %). S větším odstupem pak následují kraje Moravskoslezský (31 mld. Kč, 12 %) a Jihomoravský (26 mld. Kč, 10 %). V těchto regionech ale probíhají velké investiční akce: v Praze například výstavba tunelu Blanka a dopravní obchvaty metropole, na severu Moravy se zase stavěly železniční koridor, dálnice nebo největší nákupní a zábavní centrum v ČR – Forum Nová Karolina. Na opačném konci řady se nachází kraje Karlovarský, Liberecký, Královéhradecký a Pardubický, které jsou ovšem menší svou rozlohou.

Stavební práce lze porovnávat nejen podle místa stavby, ale také podle sídla stavebního podniku, který zakázku fakturuje jako hlavní dodavatel konečnému odběrateli. Všechny firmy staví nejvíce v kraji svého sídla a často také směřují své stavební aktivity do sousedních regionů. To je patrné zejména u firem se sídlem v Olomouckém kraji, které 24 % svých stavebních prací provedly na území Moravskoslezského kraje, kde hodně staví také firmy z kraje Zlínského a Jihomoravského. Naopak společnosti z Karlovarského kraje na východ

Graf 2 | Stavební práce v roce 2011 podle směrů výstavby
(všechny stavební firmy)

Zdroj: ČSÚ

republiky za prací vůbec necestují a radí se k největším stavebním „patriotům“ (v roce 2011 provedly 86 % zakázek na území vlastního kraje).

Nejvíce stavebních příležitostí je v Praze, proto sem za prací přichází také stavební společnosti ze všech částí České republiky. Některé firmy zde odpracují poměrně značnou část svých zakázek, jedná se například o firmy se sídlem ve Středočeském kraji nebo v Kraji Vysočina, ale také v krajích Ústeckém, Libereckém a Královéhradeckém. Tyto struktury se samozřejmě s prováděním jednotlivých akcí mohou měnit, ale základní principy a vazby v průběhu let zůstávají stejné.

Práce pro veřejné zadavatele

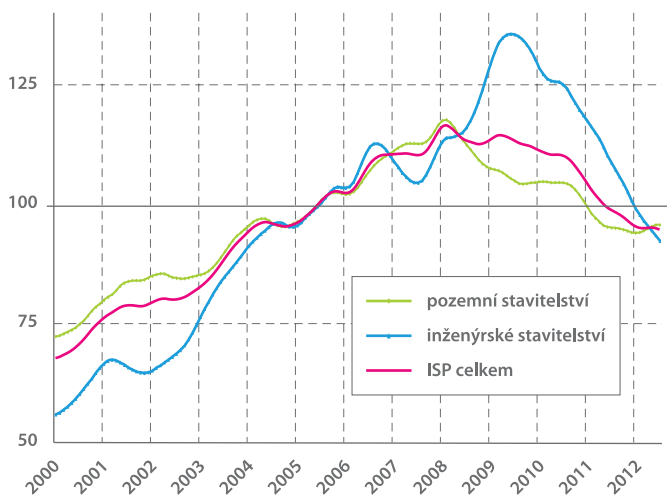
Stavební společnosti s 20 a více zaměstnanci také poskytují data o tom, kolik stavebních prací provádějí pro veřejné zadavatele. V roce 2011 to bylo ve výši 99 mld. Kč, z čehož se nejvíce prostavělo v Praze (23 mld. Kč), dále pak následoval kraj Moravskoslezský (11 mld. Kč) a Jihomoravský (10 mld. Kč), což jsou i kraje s cel-

kově vysokým objemem stavebních prací. Je zajímavé také zjistit podíl stavebních prací pro veřejné dodavatele v jednotlivých regionech. Na celkovém objemu fakturovaných dodávek všem konečným odběratelům. Průměr za celou Českou republiku se pohybuje kolem 39 % dodávek z celkového objemu stavebních prací. V tomto ohledu je na tom nejlépe kraj Karlovarský (58 %) a také kraje Plzeňský (48 %) a Liberecký (47 %), ale mezi jednotlivými kraji už patrné výrazné rozdíly nejsou.

Pokud bychom se podívali na jemnější členění, vidíme, že rozdíly jsou v jednotlivých regionech větší. Je to způsobeno především prováděním větších investičních akcí, které jsou financovány z veřejných zdrojů, takže tato struktura se v průběhu let může značně měnit. Svůj vliv hraje v jednotlivých oblastech i nedostatek zakázek ze soukromých zdrojů, takže podíl stavebních prací pro veřejné dodavatele je pak logicky větší než v oblastech s celkově vyšší investiční aktivitou všech subjektů.

Petra Cuřínová
oddělení statistiky stavebnictví
a bytové výstavby

Graf 1 | Trend indexu stavební produkce (průměr 2005 = 100)

Zdroj: ČSÚ

Výdaje na ochranu životního prostředí vykazují rostoucí trend

Investiční a neinvestiční výdaje na ochranu životního prostředí patří mezi poměrně rozšířené a často používané ukazatele péče o životní prostředí.

První data v této oblasti má ČSÚ z roku 1986 díky zařazení oddílu o investicích na ochranu životního prostředí do výkazu Iv 2-01. Během dalších let prošlo zjišťování ještě mnoha změnami. Tu nejvýraznější přinesl rok 2002.

Evropská metodika

Úřad se zapojil do projektu Evropské unie a při té příležitosti byla provedena analýza statistiky výdajů na ochranu životního prostředí v České republice. Při té se zjistilo, že kromě nákladů na pořízení dlouhodobého hmotného

majetku, nejsou k dispozici další požadované ukazatele. Tato skutečnost byla podnětem k vývoji nového samostatného výkazu ŽP 1-01, který byl zaměřen nejen na zjišťování investic, ale i neinvestičních výdajů a ostatních potřebných ukazatelů financování ochrany životního prostředí v zemi. Při jeho tvorbě se také přihlíželo k potřebám reportingu do Eurostatu, k možnostem zpracování a k možnostem účetních systémů na mikroekonomické úrovni. Původně byly tímto výkazem zjišťovány údaje pouze od podnikového sektoru. Od veřejného sekto-

ru (který byl obeslán výkazem VI 1-01 a jehož součástí byl i oddíl o investicích na ochranu životního prostředí) ČSÚ získával informace pouze o investičních výdajích. Od roku 2006 však došlo k sjednocení výkaznické povinnosti. Důležité je, že novým výkazem začal ČSÚ získávat také údaje o ekonomickém přínosu z aktivit na ochranu životního prostředí.

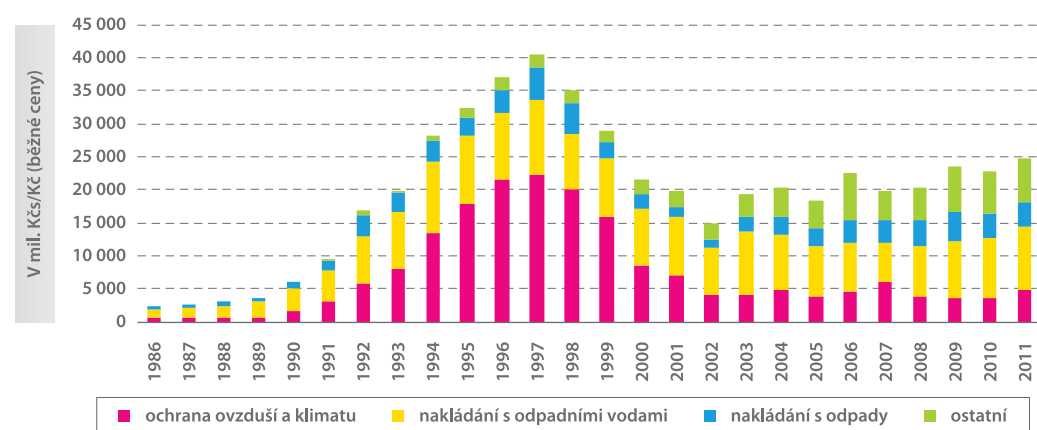
Od počátku 90. let, v návaznosti na hlavní cíle státní politiky životního prostředí a v návaznosti na novou legislativu v této oblasti, došlo k významnému zvýšení prostředků vynakládaných na ochranu

životního prostředí. Investice do oblasti ochrany ovzduší a klimatu v letech 1995 až 1998 představovaly více než 50 % z celkového objemu environmentálně zaměřených investic. Tento trend skončil koncem 90. let. Rok 1998 byl totiž konečným termínem pro realizaci environmentálních doplňků požadovaných zákonem (zákon č. 309/1991 Sb., ze dne 9. 7. 1991 o ochraně ovzduší před znečišťujícími látkami). Od roku 2000 do současné doby se objemy investic na ochranu životního prostředí ustálily každoročně kolem hodnoty 20 mld. Kč.

Po přičtení neinvestičních výdajů k investicím dostaneme celkové výdaje na ochranu životního prostředí v České republice, které v období 2003 až 2011 vykazují rostoucí trend.

Pro porovnání zemí v rámci EU je důležitým ukazatelem podíl výdajů na ochranu životního prostředí na hrubém domácím produktu, který v posledních letech zaznamenal mírně rostoucí trend. Pohybuje se mezi 1,6 až 2,2 %, což je dobře patrné z grafu 3.

Graf 1 | Investice na ochranu životního prostředí

Investice na ochranu životního prostředí se definují jako veškeré **investiční výdaje**, které se vztahují k činnostem na ochranu životního prostředí. Jejich hlavním cílem je shromažďovat, nakládat, monitorovat a kontrolovat, snižovat objem, předcházet nebo eliminovat znečišťující látky nebo jakékoli poškození životního prostředí, které vzniká v důsledku podnikatelské činnosti. **Investice se dále dělí** do šesti skupin – ochrana a sanace půdy, podzemních a povrchových vod, omezování hluku a vibrací (kromě ochrany pracovišť), ochrana krajiny a biodiverzity (druhá rozmanitost), ochrana proti záření, výzkum a vývoj na ochranu životního prostředí a ostatní aktivity na ochranu životního prostředí, vše podle klasifikace CEPA 2000.

Zdroj: ČSÚ

Ekonomický přínos

Ochrana životního prostředí není spojena pouze s výdaji, ale také s příjmy z tržeb (z prodeje služeb na ochranu životního prostředí a vedlejších produktů) a s úsporami z využití vedlejších produktů, které vznikají při činnostech na ochranu životního prostředí.

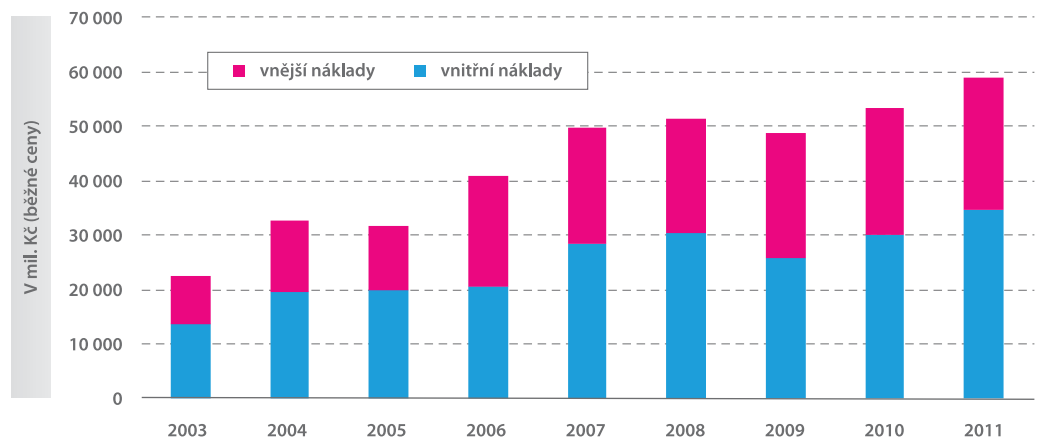
Nejvýznamnější jsou tržby z prodeje služeb a vedlejších produktů (graf 4), které vykazují především specializované firmy zahrnuté do odvětví, pod která spadají činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi. Z grafu 4 je dobře patrný také příspěvek veřejného sektoru (informace od něj ČSÚ získává od roku 2006). Převážná část těchto služeb je poskytována v oblastech nakládání s odpady (v letech 2003–2009 to bylo 68–82 %) a nakládání s odpadními vodami (do 20 %). Tržby z prodeje služeb jsou v ostatních oblastech ochrany životního prostředí velmi nízké.

Odpovědnost úřadu

V roce 2011 bylo přijato nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 691/2011 o evropských environmentálních hospodářských účtech. Z něho vyplývá nutnost zavést systém environmentálních hospodářských účtů jako samostatných satelitních účtů k národním účtům. Tyto účty vypovídají o vzájemném působení faktorů souvisejících s hospodářstvím, domácnostmi a životním prostředím. Nařízení je koncipováno jako modulové a v současné době obsahuje 3 základní moduly – účet emisí do ovzduší, účet materiálových toků a účet environmentálních daní a poplatků. Za jejich pravidelné sestavování je ČSÚ zodpovědný. Účet výdajů na ochranu životního prostředí je v současnosti ve fázi přípravy. Po jeho schválení bude znám seznam ukazatelů, pro které mají být sestavovány a předávány údaje. To s sebou přinese úpravy výkazu ŽP 1-01, které povedou k zefektivnění zjišťování.

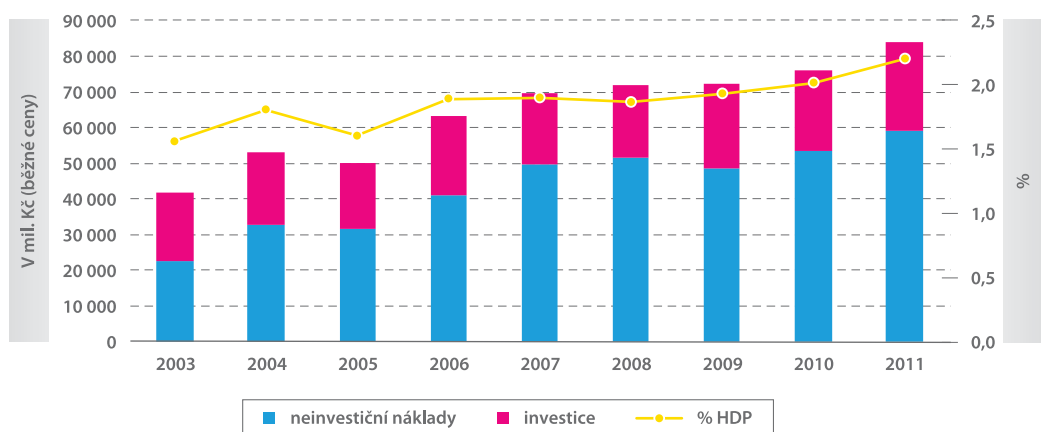
Mírka Valterová Tůmová
oddělení statistiky
životního prostředí

Graf 2 | Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí

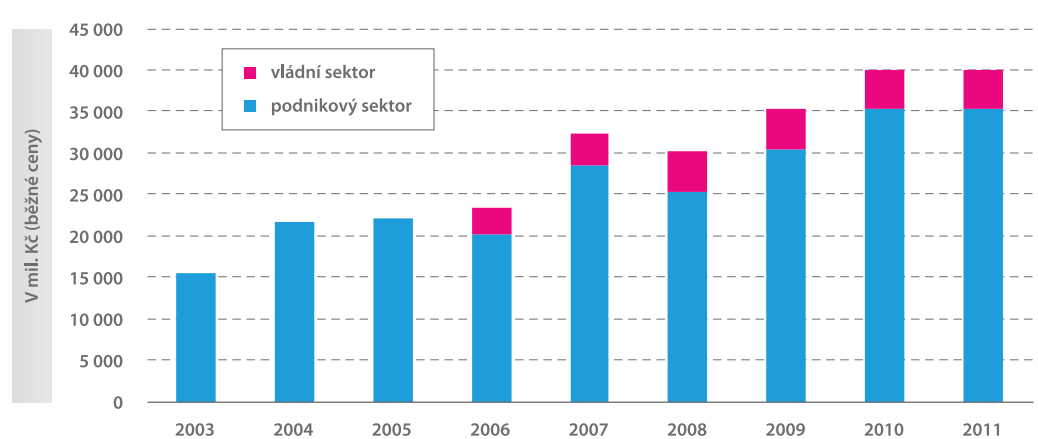

Neinvestiční náklady na ochranu životního prostředí jsou také nazývány běžnými či provozními výdaji, u kterých je hlavním účelem prevence, snížení, úpravy nebo likvidace znečištění a znečišťujících látek nebo další degradace životního prostředí, které vycházejí z výrobního procesu podniku. Z pohledu podniku se tyto náklady dále dělí na: **vnitřní** (vynaložené na činnosti v rámci zpravodajské jednotky, tj. ve vlastní režii – mzdové náklady, platby za spotřebu materiálu a energií, za opravy a udržování atd.) a **vnější** (platby za činnosti provedené dodavatelsky – např. nákup služeb).

Graf 3 | Výdaje na ochranu životního prostředí a jejich podíl na HDP

Graf 4 | Tržby z prodeje služeb na ochranu životního prostředí

Zdroj: ČSÚ

Zkušenosti s budováním národních účtů v Makedonii

Jednou ze zemí, kde se ČSÚ zapsal do budování makroekonomické statistiky, je i Makedonie. Jaké jsou **názory našich statistiků** na spolupráci s balkánskými kolegy, se dozvíte z tohoto příspěvku.

Přestože je dnes Makedonie turisty velmi opomíjená, neboť nemá přístup k moři, má toho dost co nabídnout. Vesměs hornatá krajina plná čistých jezer a nedotčené přírody má řadu problémů, které vyplývají z etnických a ekonomických příčin. Hrubý domácí produkt této dvoumilionové země dosahuje pouze 36 % průměru Evropské unie, což je ve srovnání s 80 % v případě České republiky opravdu velmi málo.

Makedonie jako kandidátská země na vstup do Evropské unie musí sladit svou legislativu s právy Unie. Proto je zapotřebí, aby vytvořila statistiku národních účtů a statistiku platební bilance. Český statistický úřad, který byl vybrán ze všech potenciálních partnerů, jež jsou schopni v této oblasti pomoci, si své prvenství zasloužil díky své zkušenosti s transformací původního systému bilancí národního hospodářství v národní účty.

Tvrď oříšek

Od roku 2006 se ČSÚ zapojil, ve spolupráci s německým DESTATI-Sem, již do dvou projektů v Makedonii zaměřených na implementaci standardu národního účetnictví ESA 1995. Nyní stojí před třetím projektem; ani ten nebude snadný. Situace v makroekonomické statistice je tam totiž i přes velké nasazení expertů z ČSÚ stále neuspokojivá. Jde o kombinaci celé řady nepříznivých skutečností spočívajících v častých manažerských

Makedonská expertka Lidija **Gjorgievska** a Vítězslav **Ondruš** z ČSÚ.

změnách vedoucích pracovníků, permanentním nedostatkem finančních prostředků a tím i nízkých mzdách, malé míře motivace až po obavy zodpovědných pracovníků z jakýchkoliv změn. Doposud se podařilo především transfer dílčích pracovních postupů, zkušeností a i softwarového vybavení vlastní produkce ČSÚ. Systémové změny však makedonskou makroekonomickou statistiku teprve čekají. V prvé řadě jde o organizaci práce, kde zatím bohužel přetrvává individualismus před kolektivní prací. Jednotlivá oddělení pracují ve svých zaběhlých kolejích bez potřeby své výsledky s někým konzultovat. K národním účtům je však potřeba přistupovat jako ke komplexnímu makroekonomickému modelu a ne jako k vybraným ukazatelům. Nakonec jde i o samotné pracovní postupy, kdy expertní zkušenost je vhodnou alternativou v případě očividně chybných dat.

Obtížná role

Současný projekt, který je v konečné fázi přípravy, je v oblasti národních účtů téměř výlučně v režii ČSÚ, což by mělo napomoci k efektivnějšímu předávání zkušeností. Z tohoto hlediska bude kromě implementace revidované klasifikace NACE a revidovaného standardu ESA 2010 kladen důraz na organizaci a systém práce při vlastním sestavování národních účtů.

Specifikem práce v Makedonii je i vyrovnání se s typickou balkánskou mentalitou. Přehnaná pečlivost a dochvilnost není v této zemi hlavní devizou. Naopak, důraz je kladen především na osobní vztahy a neformální až přátelské prostředí. V opačném případě nelze nicého dosáhnout. Role expertů je v Makedonii poměrně obtížná a vyžaduje především se obrnit velkou trpělivostí.

Samotná mise obvykle probíhá formou konzultací a práce s čísly, kdy vyústěním je obvykle zpráva obsahující řadu praktických doporučení a termínů k jejich implementaci. Hlavním problémem pak bývá neplnění dohodnutých úkolů a tím i ohrožování úspěchů navazujících misí, které tvoří logickou posloupnost. I s tímto je nezbytné se vyrovnat, zachovat chladnou hlavu a zcela pragmaticky mířit pouze na předem stanovený cíl. Základem úspěchu je vždy respektování místních zvyklostí, kdy pouze soustavnou prací je možné něčeho dosáhnout.

Pracovníci ČSÚ se mnohokrát setkali se zkušenostmi kolegů z partnerských zemí při technické asistenci, jež neuspěli právě díky přílišné snaze vnutit partnerům vlastní systém práce a požadavky, které neodpovídaly možnostem daného statistického úřadu.

Technická asistence je samozřejmě velká výzva i zátěž zároveň. Naplno se při ní mohou projevit také vlastní nedostatky. A navíc, práce doma nepočká. V každém případě zapojení ČSÚ do technické asistence v Makedonii umožňuje kromě samotné pomoci také zvyšovat kredit české statistiky na mezinárodním poli.

Jaroslav Sixta
oddělení meziodvětvových
tabulek
Vítězslav Ondruš
odbor ročních národních účtů

Češi se v Evropě neztratili

Na zářijovém volejbalovém turnaji evropských statistiků v polské Spaře skončily české týmy v kategorii A na druhém místě a v kategorii B na sedmém. Turnaje se zúčastnilo 250 sportovců z 15 zemí. Příští 24. ročník bude hostit Česká republika.

Nejen statistikami živ je statistik. Občas je třeba věnovat čas i sportovním aktivitám. Mezi evropskými statistiky je sportem číslo jedna volejbal. V roce 1990 se v nizozemském Voorburgu uskutečnil první ročník EVS – European Volleyball Tournament for Statisticians. V následujících letech navštívil EVS mnoho evropských zemí a měst. Například Paříž, Stockholm, Lisabon, Tallinn, ale také Hradec Králové. Letošní 23. ročník EVS hostilo Polsko, sportovní centrum v městě Spaře.

Rozhodla jediná porážka

ČSÚ vyslal do boje dva týmy, po jednom do každé výkonnostní kategorie. Tým B skončil na turnaji s bilancí pěti výher a jedné prohry. Jediná porážka bohužel znamenala vyřazení z bojů o první šestku. V rozhodujícím utkání Češi porazili Polsko B a vybojo-

vali ve 24členné skupině 7. místo. Českému „Áčku“ se mezi 8 týmy své kategorie vedlo o poznání lépe. Snadno postoupilo ze skupiny, následně vyřadilo tým Ruska a ve finále se utkalo s domácími jedničkami. Polskému týmu se po vyrovnaném boji podařilo získat rozhodující třetí set a stal se šampionem EVS 2012.

Češi předvedli na turnaji velmi sympatický výkon, díky kterému měli ve finále mnohem výraznější diváckou podporu než domácí vítězové. Kromě druhého a sedmého místa získala česká výprava ještě jednu trofej: Lucie Vinecká byla vyhlášena nejlepší hráčkou turnaje. Příští rok chtějí týmy ČSÚ svá umístění zlepšit. Na EVS 2013 v Liberci jim k tomu bude jistě pomáhat mnoho domácích fanoušků.

Tomáš Chrámeký
odbor vnější komunikace

Tým A: L. Vinecká, M. Otáhal, M. Sýkorová, O. Košata, F. Traxler.

Češi a Poláci se zdraví před finálovým utkáním.

Tým B: R. Mikula, G. Sedláková, T. Chrámeký, J. Kollert, E. Klemešová, P. Vančura, J. Matějková, J. Šulc.

KALENDÁŘ ČSÚ

10 | 2012

Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne	Po	Út	St	Čt	Pá	So	Ne
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
29	30												

TISKOVÉ KONFERENCE

11 Odpady a druhotné suroviny

RYCHLÉ INFORMACE

5 Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (40. týden) | Maloobchod (srpen 2012) **8** Zahraniční obchod (srpen 2012) | Průmysl (srpen 2012) | Stavebnictví (srpen 2012)

9 Indexy spotřebitelských cen – inflace (září 2012) **12** Šetření průměrných cen vybraných výrobků – potravinářské výrobky (říjen 2012) | Od-

hady sklizní (září 2012) | Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (41. týden) **15** Indexy cen výrobců (září 2012) | Indexy cen vývozu a dovozu (srpen 2012) **19** Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (42. týden) **24** Konjunkturální průzkum (říjen 2012) **26** Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje (43. týden) **30** Zemědělství (3. čtvrtletí 2012)

PORADNA

Můžete mi poradit, kde na webu ČSÚ naleznu indexy cen bytových domů?

Údaje naleznete v aktualizovaných časových řadách Ceny bytů. Informace o cenách ve stavebnictví najdete také v aktuální čtvrtletní publikaci Indexy cen stavebních prací, stavebních děl a nákladů stavební výroby 2012.

Zajímalo by mě, kde se dozvim výsledky voleb.

Výsledky všech voleb a referenda o přistoupení ČR k EU naleznete na internetových stránkách ČSÚ Volby. Stránka www.volby.cz obsahuje výsledky voleb do Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR, do Senátu Parlamentu ČR či do zastupitelstev krajů a obcí a dalších. Pro sledování výsledků aktuálně probíhajících voleb můžete využít také stránku www.volbyhned.cz.

I když jsou data na vašem webu aktualizována, stále vidím stará data. Proč?

Při připojení na jakýkoli server si počítač zkontroluje, zda se již na daný server připojoval. Jestliže ano, nabídne vám ta data, která si uložil při poslední návštěvě. Chcete-li mít data aktuální, klikněte ve vašem prohlížeči na ikonu AKTUALIZOVAT. Další možnosti je klávesa F5.

Chtěl bych, aby se mi po spuštění Exploreru objevily vaše stránky. Jak to mohu udělat?

Nejdříve si naše stránky otevřete ve vašem prohlížeči, pak vyberte záložku Nástroje > Možnosti sítě internet a klikněte na kartu Obecně.

Ve skupinovém rámečku Domovská stránka klepněte na tlačítko Použít aktuální.

Existuje nějaká statistika spotřeby piva/alkoholu na obyvatele jednotlivých měst?

Údaje, které má ČSÚ k dispozici, jsou pouze za celou Českou republiku a ne za jednotlivá města. Spotřeba vybraných druhů potravin se sleduje ve Statistice rodinných účtů. Údaje za domácnosti najdete v publikaci Vydání a spotřeba domácností statistiky rodinných účtů za rok 2011 – domácnosti podle postavení osoby v čele, podle velikosti obce, příjmová pásma, oblasti – a spotřebu na jednoho obyvatele

v analýze Spotřeba potravin 2010, která vyšla letos v dubnu.

Snažím se zjistit aktuální měsíční vývoj cen pohonných hmot. Můžete mi poradit?

Aktuální průměrné ceny pohonných hmot najdete od počátku roku 2009 v týdenní Rychlé informaci Šetření průměrných cen vybraných výrobků – pohonné hmoty a topné oleje, v tabulce Průměrné spotřebitelské ceny pohonných hmot. Tuto informaci můžete najít i v měsíční publikaci Indexy spotřebitelských cen (životních nákladů) – základní členění srpen 2012, tabulka 8 Průměrné ceny pohonných hmot za jednotlivé měsíce roku 2011 a 2012.

Pokud nenajdete hledané informace, obraťte se prosím, na naše informační služby:

infoservis@czso.cz,

tel.: 274 052 304, 274 052 648.

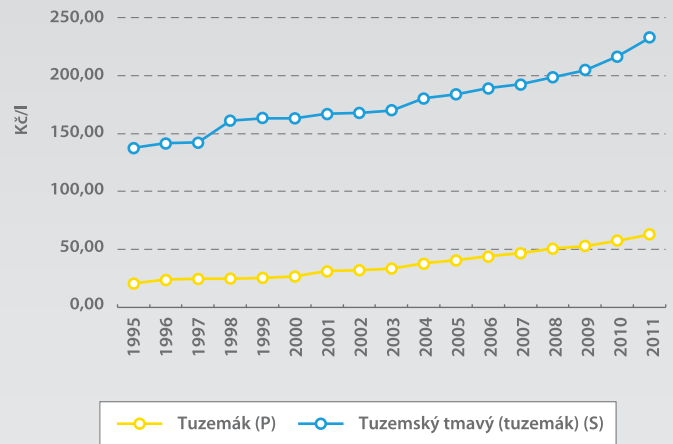

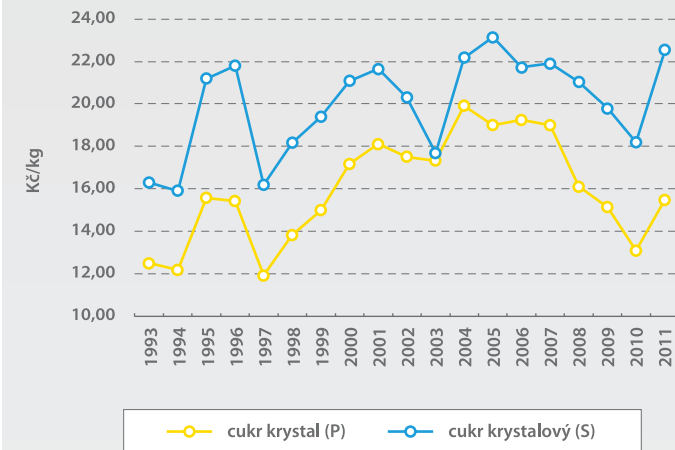
NÁKUPNÍ KOŠÍK | Vývoj cen Tuzemáku, cukru krystal a kuřat *

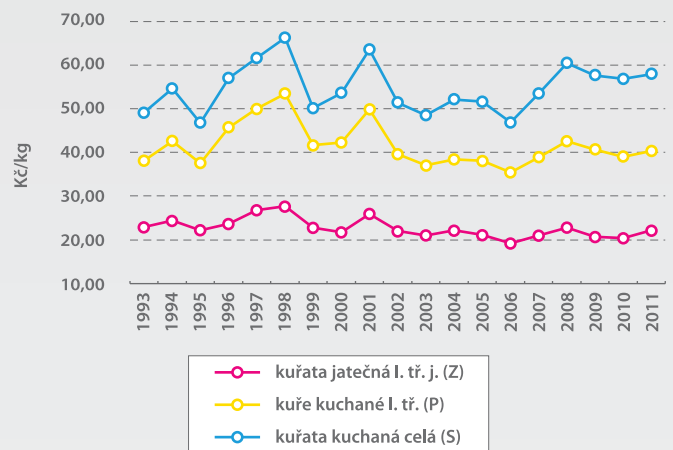
Ceny Tuzemáku

Ceny cukru krystal

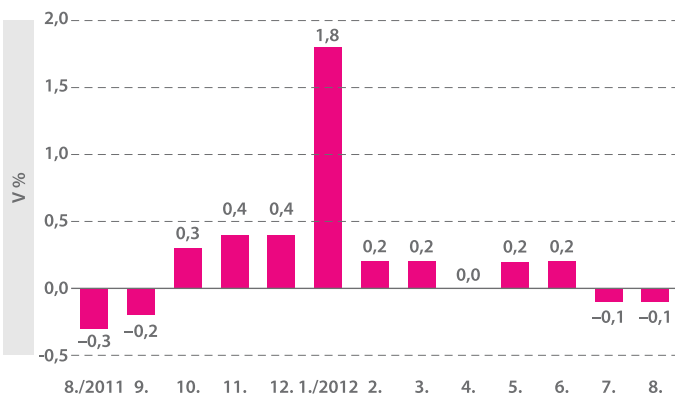

Ceny kuřat

* Grafy zobrazují vývoj průměrných spotřebitelských cen (S), cen průmyslových výrobců (P) a cen zemědělských výrobců u vybraných komodit (Z). Zdroj: ČSÚ

INFLACE | Meziměsíčně

Zdroj: ČSÚ

PŘEKVAPENÍ MĚSÍCE

Indexy spotřebitelských cen (meziměsíční změna – srpen 2012)

POHONNÉ HMOTY
+3,3 %

ŠKOLNÍ SEŠIT
-11,5 %

Zdroj: ČSÚ

Výběr výstupů ČSÚ v říjnu 2012

e-6008-12 | Zahranění obchod České republiky (2011)

Definitivní údaje o zahraničím obchodu ČR celkem, v teritoriální a ve zbožíové struktuře.

 65 Kč 130 Kč

e-104035-12 | Migrace v hl. m. Praze (2001 až 2011)

Vývoj migrace v hl. m. Praze v posledních deseti letech. Navazuje na publikaci Migrace v hl. m. Praze 2001 až 2007.

 75 Kč 150 Kč

e-8006-12 | Ekonomické výsledky průmyslu ČR (2010)

Data ze zpracování ročního statistického šetření u podnikatelských subjektů s převažující průmyslovou činností, bez ohledu na jejich velikost.

e-4034-12 | Demografická ročenka okresů (2011)

Vybrané demografické údaje za období roků 2002 až 2011.

e-8104-12 | Energetická náročnost výroby vybraných výrobků (2. čtvrtletí 2012)

Údaje o spotřebě paliv a energie na výrobu vybraných výrobků. Seznam vybraných výrobků je součástí publikace.

e-2113-12 | Odhady sklizně – operativní zpráva (k 15. 9. 2012)

Odhady sklizně zemědělských ploch za ČR a jednotlivé kraje v ukazatelích: hektarový výnos (v t/ha) a celková sklizeň (propočten z odhadovaného hektarového výnosu a osevní plochy). Porovnání s předchozím rokem.

e-6001-12 | Zahranění obchod České republiky (srpen 2011)

Údaje o zahraničím obchodu ČR celkem, v teritoriální (podle hlavních uskupení a vybraných zemí) a ve zbožíové struktuře (podle SITC1 a SITC2).

e-1303-12 | Okresy České republiky (2011)

Obsahuje vybraná data za okresy a kraje v roce 2011.

e-0102-12 | Organizační statistika (3. čtvrtletí 2012)

Údaje o organizační struktuře národního hospodářství sestavené z dat vedených v registru ekonomických subjektů.

e-9707-12 | Informační ekonomika v číslech (2012)

Základní přehled o stavu a vývoji ICT v následujících oblastech: IT odborníci, výdaje a investice, výzkum a vývoj a patenty, zahraniční obchod, ICT sektor.

e-7003-12 | Indexy cen výrobců – základní informace (září 2012)

Aktuální měsíční informace o vývoji produkčních cen.

e-9405-12 | Ekonomické výsledky v odvětví finančního zprostředkování (2. čtvrtletí 2012)

Údaje o zaměstnancích a mzdách, vybrané ukazatele aktiv a pasiv, vybrané finanční ukazatele, ukazatele z oblasti rezerv, životního a neživotního pojištění pojišťoven, doplňující ukazatele z oblasti penzijního financování.

e-xx1302-12 | Krajské statistické bulletiny (2. čtvrtletí 2012)

Pravidelná informace o demografickém, sociálním a ekonomickém vývoji v kraji a jeho okresech, v Hl. m. Praze ve správních obvodech a městských částech. Materiál je doplněn mezikrajskými a meziokresními srovnáními a daty za celou Českou republiku.

e-7006-12 | Indexy cen zemědělských výrobců, průmyslových výrobců a indexy spotřebitelských cen potravinářského zboží (září 2012)

e-8004-12 | Výroba vybraných výrobků v průmyslu (2011)

Přehled o výrobě vybraných výrobků v průmyslu v České republice za rok 2011.

e-1701-12 | Hlavní makroekonomické ukazatele

Hlavní makroekonomické ukazatele České republiky od roku 1993.

a-9607-12 | Licence v ČR (2011)

Údaje o počtu prodaných licenčních smluv na patenty a užitné vzory a inkasovaných licenčních poplatcích.

 publikace v tištěné podobě publikace v elektronické podobě

Uvedené publikace je možné objednat (e-mail: objednavky@czso.cz, tel.: 274 052 400, 274 052 732) nebo přímo zakoupit v prodejně publikací v ústředí ČSÚ (Na padesátém 81, Praha 10). Všechny publikace ČSÚ najdete na www.czso.cz.

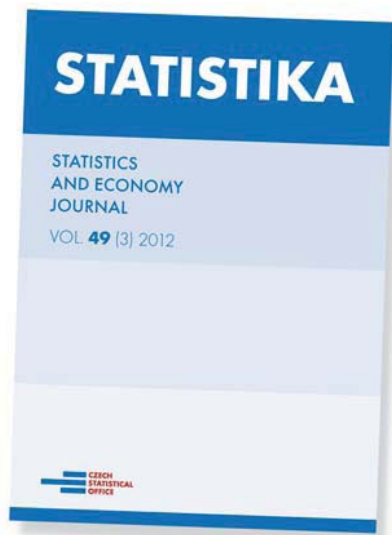
Statistika

Statistics and Economy Journal

Recenzovaný odborný časopis, který ČSÚ vydává od roku 1964. Titul je zařazený v seznamu recenzovaných vědeckých periodik vydávaných v České republice a hodnocených metodikou RVI. Strategickým cílem periodika je vytvářet platformu umožňující národním a mezinárodním statistickým a výzkumným institucím prezentovat pokrok a výsledky komplexních analýz z oblastí ekonomické, sociální a environmentální. Unikátnost časopisu spočívá v jeho prvotním zaměření na prezentaci kvalitních analytických výstupů pro podporu rozhodovacích procesů a prezentaci originálních metodik v oblasti statistiky.

Vychází 4x ročně pouze anglicky (sekce: analýzy, metodologie).

Cena jednoho výtisku – 66 Kč, roční předplatné včetně poštovného – 369 Kč, internetová verze – zdarma.

Z OBSAHU č. 3/2012:

Analýzy: Stanislava Hronová, Richard Hindls: Economic Crises in the Results of the Non-Financial Corporations Sector in the Czech Republic | Václav Rybáček: Financial Wealth Distribution in Revised Financial Accounts | Katarzyna Ostasiewicz: Ordering EU Countries According to Indicators of Sustainable Development | Renáta Prokešová: Analyse of Principles of Corporate Social Responsibility in Food Industry in the Slovak Republic | Jitka Langhamrová, Tomáš Fiala: How Many Secondary School Students and Leavers Will there Be in the Next 20 Years?

Metodologie: Brij Behari Khare, Raghaw Raman Sinha: Improved Classes of Estimators for Ratio of Two Means with Double Sampling the non Respondents.

http://www.czso.cz/statistika_journal

Demografie

revue pro výzkum populačního vývoje

Jediný odborný demografický časopis v České republice. Vychází od roku 1959 a vydává jej Český statistický úřad. Zveřejňuje aktuální články, analýzy a přehledy o populačním vývoji v ČR i v zahraničí, poskytuje data o sňatečnosti, rozvodovosti, porodnosti, úmrtnosti, potratovosti, o migraci a analýzy populačních cenů. Ve zpravodajské části přináší informace o české a zahraniční literatuře, v podobě recenzí a anotací, a o hlavních demografických akcích.

Vychází 4x ročně, od roku 2011 ve třech číslech česky (studie jsou opatřeny abstrakty a resumé v angličtině) a v jednom čísle anglicky.

Cena jednoho výtisku – 58 Kč, roční předplatné včetně poštovného – 324 Kč, internetová verze – zdarma.

Z OBSAHU č. 3/2012:

Články: Jana Palonciová – Anna Šťastná: Sňatek a rozchod jako dva možné způsoby ukončení nesezdaného soužití | Branislav Bleha – Pavol Hurbánek – Boris Vaňo: Demografická projekcia mestskej a vidieckej populácie Slovenska do roku 2030 | Jiřina Kocourková – Boris Burcin: Demografická specifika asistované reprodukce v České republice v evropském kontextu | Olga Sivková – Klára Hulíková Tesárková: Dekompozice změn průměrného věku matky při narození dítěte v České republice od roku 1950.

<http://www.czso.cz/demografie>

ČSÚ zveřejňuje většinu svých výstupů na www.czso.cz v on-line verzi.

Data jsou přístupná ve formátech .doc, .xls a .pdf.

Sčítání lidu, domů a bytů 2011

Definitivní výsledky:

www.scitani.cz

SČÍTÁNÍ LIDU, DOMŮ A BYTŮ 2011

Český statistický úřad
Na padesátém 81
100 82, Praha 10
www.czso.cz
ev. č. MK ČR E 19925

WWW.CZSO.CZ